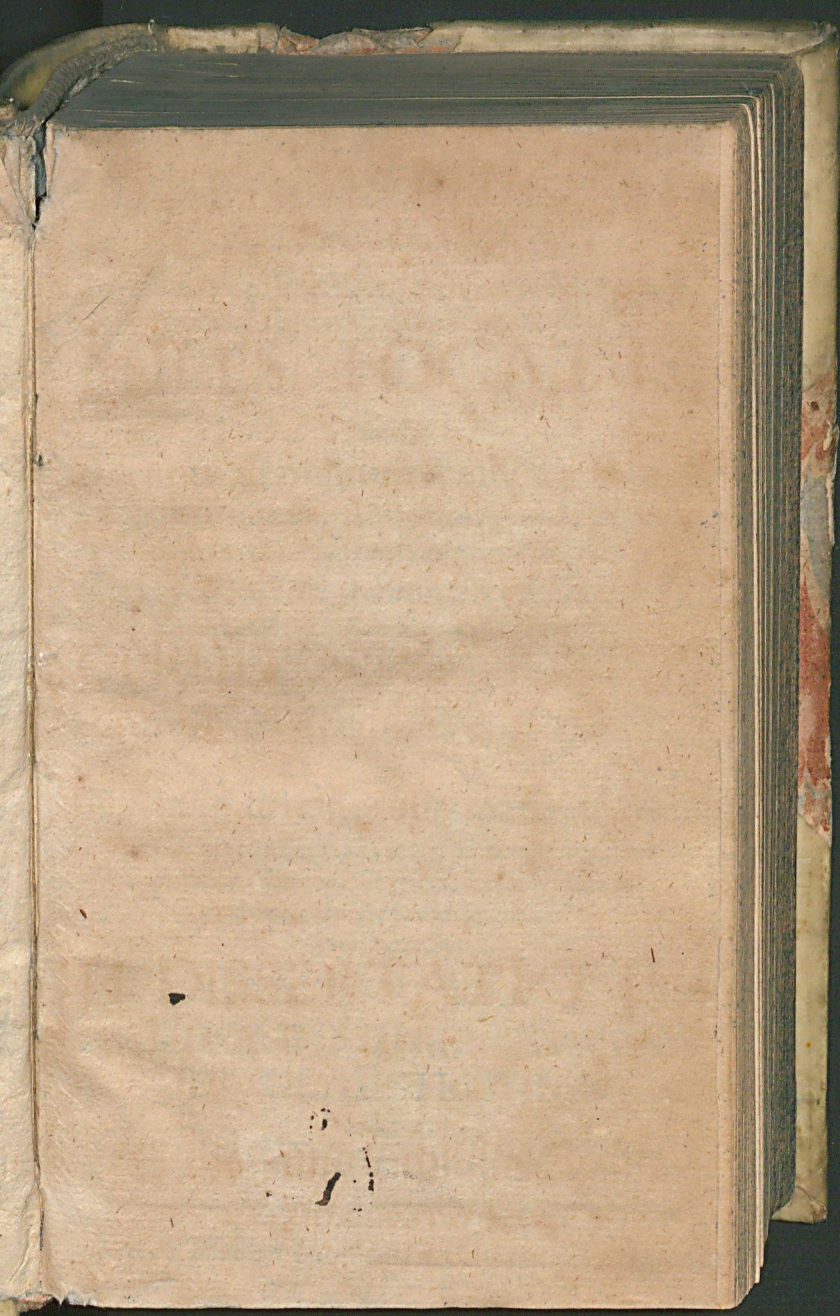
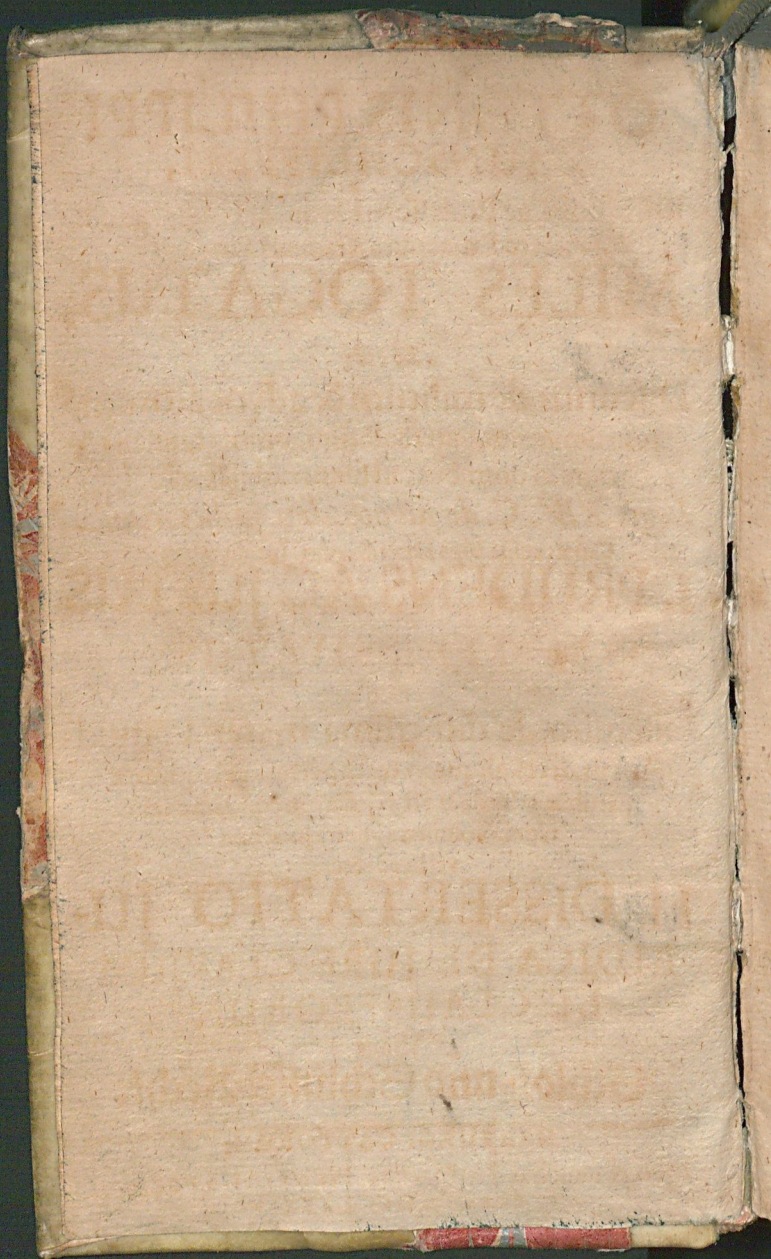

Ge. 32.

**OTTONIS PHILIPPI
ZAUNSCHLIFFERI,**

Jēti, Syndici, ac Professoris Eloqu. & Histor. Ordin.
Juris verò Extraord. in Academiâ Marburg.

MILES TOGATUS,

Id est:

Discursus, de militum & advocatorum,
tum bonorum, tum malorum, summa similitu-
dine in omnibus; ad filum nobilissimæ

Legis XIV. C. de advoc. div. judiciorum

Cui accessit biga Diatribarum Juridicarum:

**I. PRUDENS AC JUSTUS
ARBITER PRIVATUS,**

Seu

Discussio, de difficilima materia, quid
juris sit, si res aliqua in tertii privati, vel unius ex
partibus arbitrium est rejecta? in contractu vel
ultima voluntate, extra judicium
vel in eo: &c.

**II. DISSERTATIO JU-
RIDICA DE JURE CLAVIUM
ET CLAUSTRORUM:**

Vom

Schloß- und Schlüssel-Recht.

MARBURGI CATTORUM,

Typis & sumtibus JOHANNIS HENRICI STOKEN II.
ANNO M. DC. LXXXIV.

KÖN. PR. FR.
UNIVERS.
ZV HALLE

LECTISSIMÆ. CELSISSIMO-
RVM. PRINCIPVM. JOVENTVTIS.
BIGÆ. FRATERNÆ.

DN. PHILIPPO.
REINHARDO.

ET

DN. JOHANNI
REINHARDO.

COMITIBUS. IN. HANAU.
RIENECK. ET. ZWEIBRÜCKEN.
DOMINIS. IN. MUNZENBERG.
LICHTENBBRG. ET. OCHSEN-
STEIN. MARESCALLIS. HEREDI-
TARIIS. ET. ADVOCATIS.
SUPREMIS. ARGENTO-
RATENSIBUS.

DN. SUIIS. GRATIOSISSIMIS.

*Humillima servitia & quicquid
in suo fano aut luco est erigz*

offert & consecrat

O. PH. ZAUNSCHLIFFERUS.

CELISSIMI PRINCIPES!
 Domini Clementissimi!

DUm omnes dulcissimæ patriæ
 meæ *Hanoviae* anguli, effusissimis
 gaudiis strepunt, dum maximi,
 medioximi, infimi, ardentissi-
 mo desiderio humillimè accurrūt
 & sinceriore quàm Persicâ pietate, non *unum*,
 sed *duos soles* redivivos, duplicato ardore vene-
 rabundi adorant, dum cunctorum melioris
 monetæ subditorum aræ cæsis hostiis, liberalis-
 simè fumant; piaculum & mihi fuit, *solemnibus*
Soteris impiè deesse, aut in medio agmine, fe-
 licissimum Vobis, *Celsissimi Comites*! reditum
 ex peregrino orbe, prolixè gratulantium, læ-
 tissimum VIVAT! ex imo pectore acclamanti-
 um, & ambabus manibus applaudentium, non,
 inter primos, accurrere. Equidem DOMINI!
 dum VOS non itineribus magis quàm æternis
 laudibus pleraque Europæi orbis regna & régi-
 ones,

ones, Ulyſſeo & Studio, & ſcopo, & ſucceſſu
 peragratis, fatorum (*quæ* ut ſtupendus *Seneca*
 ait, *ne quidem fulmine dejiciuntur*) conſilio
 clementiore, tenuitas mea à SERENISSIMO
 POTENTISSIMO Haſſorum Heroë DN.
 CAROLO, PRIMO & MAGNO, Domino
 meo Clementiſſimo, è latifundiis Veſtris Hano-
 vicis, quibus *ut adſcriptitius glebæ* affixus, ne-
 ſcio quo Genio, antè hæſeram, ad illuſtre Pro-
 feſſoris & Syndici munus, in Athenis Marbur-
 genſibus Celeberrimis ſuſtinendum, gratioſi-
 ſimis literis inopinatò evocatur. Sed, ut illa fe-
 cilitas, quamvis, ut verum fatear, quondam im-
 pudens meum votum eſſet, omnia circa me,
 nihil tamen in me ipſo mutare valuit, ſic nec et-
 iamnum, fide, obſequiis, cultu, in VOS, Hære-
 ditarium & Patrium Numen, aut Patriam, ut ut
 (ſi veniâ non impetrata eam in jus vocare licet)
 pæne dixerim novercantiorem, ulli, *Tros Ruti-
 lusve ſit*, me ſecundum puto : ſed ut olim, pri-
 mitias pauperis agelli Juridici & Oratorii ſacras
 facere, & humili veneratione, atque innato Zelo
 cernuus ad pedes Veſtros deponere fas duxi :
 ita & nunc, aliud in votis non eſt, quàm ut inter-
 ea temporis, fatura, *ut cum Marone loquar*, gre-
 gem meũ tantâ liberalitate ſuppleviſſet, ut aliud
 quàm *vilem lactis ſinum & vulgaria liba offerre*
)o(3 poſſem.

possem. Atque id, si rem ex verò æstimare ve-
 lim, tanto majori jure debeo, quantò notius mi-
 hi est, voti, non modo in *Acclamatione votiva*,
 ante lustrum, & quod excurrit, cum ad iter,
 mentem, bonis avibus, præpararetis, sed & po-
 stea, pro Vestra peregrinantium salute & sanita-
 te illibata, plus vice simplice nuncupati, hodi-
 erno die me damnatum esse, dum sanos salvos-
 que, & non nisi *glorioso pulvere* sordidos, fato-
 rum Clementia, tot precibus, non tam ex ore,
 quàm corde provenientibus fatigata, SERENIS-
 SIMÆ Heroïnæ MATRI, Incomparabili He-
 roi AVUNCULO, Sororiæ Charitum turbæ
 Illustrissimæ, Terris, & fidelissimis Subditis Ve-
 stris, interque eos & mihi, redditit. Et *perfecto* !
 cum adventûs Vestri desideratissimi exoptata
 felicitas, per Optimum Parentem meum (Mi-
 nistrorum totius Comitatus seniore, ac quin-
 quaginta annorum stipendio, si non nobilem
 tamen notum & commendabilem) cerâ inter-
 prete, lætissimo mihi innotuisset, sacro quodam
 impetu raptus, scrinia mea sollicitis articulis
 excutio, & Camænas meas eousque rogitando,
 ac munusculum, læti animi & hederam & nun-
 cium tesseramque quærendo, obtundo, usque
 dum, post aliquot Tractatus, non inutili labore
 (si quid Acta Eruditorum Lipsiensia judicant)
 publi-

publicæ luci donatos, inter surgentia jam ad umbilicū volumina Juridica, ut & Oratorio-Politica, resolutarū Taciti orationū, hæc juvenilis texturæ tela, tinea fortè invidenda, præsens nempe tractatus, quem MILITEM TOGATUM dixi, sese mihi festinanti, dextro Hercule obtulit, quem vix relectum, & pro commilitio, bigâ dissertationum stipatum, eo, quo ex sacris pandectis notus Jephtha, fervore, id est, si scapha scapha appellanda est, inconsulta pietate è vestigio VOBIS consecravi, ut tantum veneris adderem, quantum moræ demerem. Non quod tam Suffenus sim, ut credam, aut auctoris, aut argumenti, aut elaborationis fiducia, palatia Vestra pulsare posse levidense opusculum, subselliis tyronum aptius, & scholarum umbræ dicatum, sed quia rubricæ ejus, VOS aliquo modo repræsentat, qui exemplo Principum, ultra communes sortis humanæ lineas surgentium, utramque Artis & Martis militiam, togam & sagum, amico contubernio conjungitis, ut sic ex UTROQUE CÆSARES esse possitis. Ut jam sicco pede transeam, Vestræ mox provinciæ, (utinam faustissimæ!) futurum negotium, ut & militū, & præsertim advocatorum, si qua est exlex malitia, satis retundatur, in quo ultimo, Principem egregio discursu instruit Ta-

citus Gallicus i. e. Barclajus in Argen. l. 3. c. 22.
 ut ego, post hunc Homerum, iliada canere no-
 lim. Sed nec hoc nunc ago, ut ingenium osten-
 tem aut ostendam, quin potius hæc una consiliū
 ratio, hæc votorum summa est, ut & VESTRI
 faustissimi reditūs, & meæ humillimæ devotio-
 nis, arctissimè & quasi trabalibus clavis hucus-
 que fixæ & retentæ, monumentum publicum
 exstet, quod etiam illimato scripto tam fieri
 potest, quàm certum est, non solū sumtuosa
 victimâ, sed & , ut ex vena Flacciloquar, *farre*
pio & saliente mica Diis litari posse. Unde nul-
 lius rei, nisi fortè nimix & festinantis pietatis
 reus, malui ut me suscepti pæniteret, quàm o-
 missi eò magis puderet, quò major est debendi
 causa, quo justior reddendi cura, denique quo
 major, sanctiorque Benefactorum persona,
 Sphæram nuncupatoriæ epistolæ, addo & inge-
 nii, ac temporis, multis parasangis excedit, im-
 meritissimos favores ob ovo deducere, quibus
 & septuagenario majorem Parentem, & me
 quoque Illustrissima Domus Comitum Hano-
 vicorum, & VOS! CELSISSIMI FRATRES,
 clementissimè prosecuti estis: hoc solū nunc
 sufficiat dixisse, quod olim Cæsari Augusto, Fur-
 nius; *hanc unam parens & ego habemus injuriam*
vestram; effecistis ut vivamus & moriamur in-
gra-

grati, non quidem nostra voluntate, sed meriti magnitudine. Quod si ergo nullum tam immanuetum est animal, quod cura ad amorem non vertat, si Elephantorum, si Leonum feritatem usque in servile obsequium cibus demeretur, atque aded etiam quæ extraintellectum & æstimationem beneficii sunt, assiduitas meriti pertinacis evincit? quidni & nos, ne beneficia projecta magis quam data videantur, inter angustias pauperatis, quocunque modo gratitudinis materiam quæramus? ut ita Obligantium obligatique animi certent. Nec tamen pretium offero, ut nos devinctos liberem, sed pignus, ut arctius obstringam: neque gratiam referre, sed testari animus est. Atque ego quidem *Academicus*, cur seposita omni consideratione, etiam seculi livore furentis, *Academicum* munus & chartaceum redhostimentum, obsequii nondum tepentis testimonium offeram? ejus excusationis, Heroici animi Vestri, studiisque non solum excultissimi, sed & *generoso honesto*, ut cum Vate loquar, *incocti* gratiam faciunt, & si nullum ei lenocinium, temporis lætissimi summa felicitas esset, tamen apud tam excellæ indolis Principes, nil nisi magnum quid & immortale spirantes, imprimis, ex præscripto politorum Politicorum antesignani Taciti

IV. Anal. cum reliqua omnia adsint, prosperam sui memoriam insatiabiliter parantes, gratiorem tali munere me futurum sperarem, quod, qui tantam Historiarum materiam orbi daturi sunt, haud dubiè Musarum collegio ebuccinanti maximè jam faveant. Exemplum Epicuri (præeunte Magno Seneca. *epist. 21.*) referam: cum Idomeneo scriberet, & illum à vita speciosa ad fidelem stabilemque gloriam revocaret, rigidæ tum potentiaë Ministrum, & magna tractantem, si gloria, inquit, tangeris, notiozem te epistola meæ facient, quàm omnia ista quæ colis, & propter quæ coleris. Nunc quid ergo mentitus est? Quis Idomeneia nosset, nisi Epicurus illum suis literis incidisset? Omnes illos megistanas & satrapas & Regem ipsum, ex quo Idomenei titulus petebatur, oblivio alta suppressit. Sic nomen Attici perire Ciceronis epistolæ non sinunt, nihil illi profuisset gener Agrippa & Tiberius progener, & Drusus Cæsar pronepos: inter tam magna nomina taceretur, nisi Cicero illum aperuisset. Quod Epicurus amico potuit promittere, quod illis Virgilius, *Fortunati ambo si quid mea carmina possunt: Dum domus Aeneæ Capitolii immobile Saxum: Nulla dies unquam memori vos eximet ævo*, &c. id & VOBIS promitto, forte & præsto, saltem in magnis

gnis & voluisse fat erit. Et quis , etiam tot favoribus non mactatus , pro gloria Vestra , *Clementissimi Mecænates* ; omnes ingenioli , laboris , diligentiae , ut sic dixerim , copias non libentissimè educeret ? quibus , rarò seculi , in vitia ita lapsi , ut *summa rursus non bulliat unda* , bonò , pueritia domi cum decore , adolescentia , in *vitium flecti cerea* , foris , *summa cum laude in Aulis augustissimis* , inque castris & Martis & Apollinis , diviso , sed utrobique toto studio transacta , qui procul estis à ventoso fastu , liberi ab impietate mentem fasciante , nec vitis virtutes quasi ostracismo eliminari passi estis , ut paucis multa dicam , qui illud DEI Vobis vindicatis , titulum scilicet *Optimorum , Maximorum* . Quæ dum curatiùs mecum perpendo , non possum , quin alta voce & in secula duratura exclamem , *O terque quaterque fortunatos cives , quibus fata tam salutare sydus promittunt* ! Plura addere sincerus fervor & infucatus subjectissimi animi candor volebat , cum Cynthus aurem , ut desinam tandem , velleret . Quod ergò raritati argumenti , quod elaborationis artificio , quod auctoris meritis deest , id pio voti ardore suppleatur . DEUS Vobis , ex veteri formula , det *vitam prolixam , imperium securum , Domum tutam , exercitus fortes , senatum fide-*

fidelem, populum probum, orbem denique quietum, & nos hujus exoptatissimæ gratulationis compotes faciat, ut Vos terris Hanovicis, quarum tutela & securitas Vestræ saluti innisa est, florentes præstet. Hæc cynosura erit ardentissimarum precum, quas supplex fundit, fundetque

CELSITVD INVM VESTRARVM

E Museo, Marpurgi Cattorum, anno à Virgine pariente M. DC. LXXXIV. die 14. Cal. Sept. quem Augustus Cæsar imperii principem & vita supremum habuit. Tacitus 1. Ann. 9. ubi Lipsius

Humillimus servus

*O. P. ZAUNSCHLIFFERUS.
JC.*

Benevole Lector!

UT crambe bis cocta, ex proverbii formula, mors est; sic & eodem fato scripta illa in publicum exeunt, nauseamque pariunt, quæ nihil nisi quod jam ab aliis, etiam Homeris, tractatum & plus simplici vice elaboratum est, continent. Ut non malè celebris quidam Publici Juris scriptor, tales tractatus compareret baculo Moïsis in serpentem converso: quem admodum enim ille reliquos ejusdem figuræ baculos deglutiit; sic & hodiernorum scriptorum multa, nil nisi tædiosas aliorum librorum compilationes, manifesto sæpè plagio, habent, & à plurimis jam cantatam Amaryllida Autores repetunt, similes scilicet Plautino coquo, quod alius jam condierat, denuò condienti. Usque ad eò dulce est hominibus, scribendi cacoëthe insanabili laborantibus laureolam, vel in mustaceo querere. Vox ergò non tam Martialis Britannici quàm oraculi est, Carpinus extremas voces & verba priorum Priscorum, qui nunc scribimus echo sumus: indeque lex illa XII. Tabb. postliminiò quasi, in usum esset revocanda ad literarium orbem: Ne fegetem alienam pellexeris. Quod itaque Poëta ait, Laudato ingentia rura Exiguū colito; id Te Amice Lector!

Lector! monere possumus & hujus libelli fronti-
 spicio inscribere, si forte aliorum voluminibus
 Cæsaris Anti Catones æquantibus, capiare. Non
 enim hoc agimus, ut pagina turgescat, aut ad in-
 star Horatiana cornicula, furtivis ornati plu-
 mis, per aliorum ora volitemus, sed ut variora ar-
 gumenta, digna luce & publicæ utilitatis laude
 conspicua, brevibus tradamus, & pro crepidula
 nostra illustremus. Hæc & in tractatu de officio
 Judicis suppletorio, & de eo quod fit ipso jure,
 voti nostri summa fuit, & nunc denuò ejusdem &
 conaminis, & laboris, & materiæ diatribas bene-
 volentiæ Tuæ sacras facimus, hoc unum redhosti-
 menti loco orantes, ut ad rhombum dicta, Divi-
 na clementiæ; secus dicta humano errori
 nostro, ex asse adscribas. Vale
 & nobis fave.

MILES TOGATUS,

Id est:

Discursus de militum & advocatorum, tum bonorum tum malorum, similitudine:

Ad filium, nobilissimæ l. 14. C. de advoc. divers. judiciorum.

§. I.

Primo sanè jure Sacratissimi Imperatoris Nostri Justiniani Codex, repetitæ prælectionis, Zodiaco, seu, (ut magno illi Eloquentiæ Syderi Ciceroni de *Divin.* latina voce exprimere licuit) *signifero orbi*, à

prudenterissimo viri Js Antistite, aut primas aut certè secundas tenente, Pacio *in præfat. Isag. ad. cod.* fuit comparatus; quod ipsum & album calculum tulit Wilenbachii *ad ff. p. 1. D. 1. th. 5.* Etenim ut in Zodiaco *duodecim* signa, vulgari disticho omnibus ferè pueris, etiam *qui nondum are lavantur*, ut Juvenalis *sat. 2.* verba nostra faciamus, notissimo comprehensa reperiuntur, sub quibus variâ mundi regna, regiones ac urbes à curiosis mapparum Geographicarum, Ephemeridumque concinnatoribus aptè collocari assolent: sic in hoc Juris Co-

A

dice,

dice, *duodecim* libros invenire licet, in quos tanquam elegantissimas cellulas, variæ diffusi juris materiæ, methodo (quicquid Momi satellitibus, jus nostrum carpere solitis, videatur) convenientissima, artificiosè sunt digestæ. Jucunda Astrologorum oculatorum schola per Zodiaci spatia, *septem* sydera erratica, quos Planetas appellamus decurrere docet: vide Comenii *Physic. Synops. cap. 8.* en tibi! quam os humerosque similis est Codex, per quem *septem* Pandectarum partes: l. 2. §. 1. C. de veteri jure enucl. continuâ ferè serie delabuntur, ita quidem, ut ibi, norma in Pandectis tradita à Jurisconsultis prudentissimis, ad factum ab Augustis Imp. nervosè applicatum videatur. Zodiacum in *duas* partes divisum partim austrum, partim aquilonem versus declinare, in accuratis cæli globis videmus: *Comen. d. 1.* Gemello modo in *duo* membra dispesci solet Codex ita ut aut partim circa sacra & cælestia, partim circa terrestria & profana, aut circa Jus privatum & circa jus publicum inculcandum sit occupatus. Innumerabiles stellulas, in hoc animalium circulo fulgidissimè radiantes conspiceri licet: Ovum ovo, aqua aquæ non tam similis, quam & in hoc membro, codex ei: quippe in quo tot sunt lucidissimæ leges. Quis enim, fodes! criticum obelum stringere, aut atro carbone notare ausus erit, quod Codicis LL. coruscantibus stellis conferamus? Imò non speramus sed confidimus, ipsum illum rigidissimum Criticorum antesignanum Aristarchum, stellulas approbationis hederam, seu, ut Grajo nomine vocantur, asteriscos, nobis sacratissimas leges, cælestibus stellis conferentibus esse appositurum; cum nec censorii Vallæ supercilio & cerula miniatula sint notatæ, sed potiùs, in præfat. ad lib. 3. eleg. laudatæ; ut nemo, nisi sceptica sempiternarum dubitationum caligine occæcatus, punctum

Etum suum denegare nobis possit. Nonne enim, si in-
 corrupto sanæ rationis astralio, & omni præjudicio-
 rum nebula liberis considerationum perspicillis videas?
 lucent authoritatis Imperatoriæ splendore, splendent
 justitiæ & æquitatis (derivatæ & accensæ ab ipso sanctissi-
 mo lumine, rectæ rationis, in horrendo Protoplasto-
 rum naufragio non extinctæ) scintillis: scintillant mo-
 ralium præceptorum radiis, radiant firmissimarum ra-
 tionum lucidissimis faculis. Et quid de stylo Impera-
 toria majestate digno ac plane Oratorio, de figurarum
 & troporum numero innumero dicam? Profectò, vel
 solo horum respectu Codicis LL. stellis componere fas
 nobis erit, ob summam earum splendorem: adeò, ut
 audaciùs asserere nulli dubitemus, in nullo ex tota Au-
 torum Latinorum cohorte, fortè nec ipso Oratorum
 Sole, Cicerone excepto, accuratiores & examussim ma-
 gis tornatos tropos, aptioresque figuras deprehendi,
 quàm in sæpiùs laudato nunquam satis laudando Codi-
 ce, ejusque faces Rhetoricas, aut majori, aut certe pari,
 cum aliis Autoribus Classicis luce frui, quorundam et-
 iam ex Diis minorum gentium, luminibus ita obstrue-
 re, ut de Codice sine ullo veritatis exosculandæ dispen-
 dio dici possit, quod olim de celeberrimo Sapientiæ ora-
 culo Chrysippo, si credimus Diogeni Laërtio in *Chryf.*
 dicere solebant, *Hic solus sapit, ast reliqui velut umbra*
vagantur; vide Hahn. ad *Wes. tit. de legibus, num. 8.*
verb. de interpretatione vero, vers. His addi possunt. IV.
 Rident equidem hoc nasuti Momi, maledicò carpunt
 ore Theones lividi, *credat hoc Judæus apella, non ego,*
 clamitat Antagonista pejoris monetæ: sed sole clariùs
 meridiano id apparebit, non dicam Codicem à capite ad
 calcem, sed aliquot saltem: quid? imo unicam paginam,
 evoluturis & sine affectuum superpondio trutinaturis:
 A 2 quod

quod si in contraria omnia euntes fecerint, certissimi sumus, quin fideliora sibi perspicilla sint in posterum imposituri, & oculos nigræ loliginis succo corruptos depuraturi, ut sinceriori supercilio veritatem dignoscere possint. Equidem, non eò, *tanquam in sylvam ad capiendum leporem*, juxta illud tritum, adversarios remitteremus, sed exemplis sexcentis adductis & conquisito rationum agmine sententiam nostram propugnaremus, nisi persuasissimie essemus, B. L. ex fimbria de texto, ex pollice de Gigante, ex ungue de leone, id est, *ne Oedipopus sit*, ex unico exemplo, de veritate asserti judicare posse. Quàm enim vera & accurata, quàm eleganti & ditissima metaphora in notissima & juxta Gailium *l. 1. O. 143. num. 4.* advocatis albo lapillo notanda *l. 14. C. de advoc. divers. judicior.* advocati militare dicantur, hoc discursu docere satagemus, similitudinem (quæ anima metaphoræ meritò cluit) inter advocatos & milites, tam bonos quam malos intercedentem proposituri, aliquanto altius repetituri & latius deducturi.

§. 2. Non equidem nos latet quàm periculosa plenum opus alex, ut Horatius *2. Od. 2. ait*, tractemus, ac per quos formidandos ignes cineri doloso suppositos incedere aggrediamur: quàm intricato labyrintho, non uno sed pluribus *Minotauris* crudelissimis formidabili pedem inferamus, in quod periculosum iter & æstuans mare, horrifonis calumniarum fluctibus plenissimum nos conjiciamus, ubi venti ut cum Virgilio *1. En.* loquamur *velut agmine facto: Qua data porta ruunt, & terras turbine perflant, Incumbuntque mari totumque à sedibus imis: Una Euris Notusque ruunt creberque procellis, Africus & vastosvolvunt ad litora fluctus.* Cum impiis advocatis & ejusdem metalli militibus res nobis erit, hominum genere, -- *quorum* (verba sunt Juve-

Juvenalis sat. 13.) *præcordia nullis; Interdum & levibus videas flagrantia causis, Quamulacunque adeo est occasio sufficit ira.* Tum verò ad unguem callent artem tornandi, id est, dextrè dicta sinistrè interpretandi, editiones auctiores & mendaciores cudendi, ex gleba montem, ex pulice camelum faciendi, imo & in scirpō nodum inveniendi. Quo ergò genio, iratarum apium alveare audaciùs percutimus? Leoni truculento barbam vellimus? lupum non unum sed plures auribus apprehendimus? Cerberum trifaucem audaci manu excitamus? fumantem irati urfi nasum tangimus? dum litigiosa turbæ, acuto ingratae veritatis stimulo crabrones excitare & in scenâ improbos eorum mores amaro libertatis plectro decantare non desistimus? linguarum novacula, recens cotibus nitente, acutiorum savissimos aculeos non evitaturi? Quæ dum attentius perpendimus, & *Cymbiæ aurem vellentis* monelam audimus, vix est, quin vela audacius expansa contrahamus, tutiùs judicantes vela retrorsum dare & cursus relictos iterare, juxta Horat. 1. O. 34. quàm ob oculos versanti scopulo & cauti Marpesiæ navim impingere, sicque in prælens naufragium ruere. Sed jacta esto alea! permittamus vela ventis! *Galeatum serò duelli Pœnitet. Juven. Sat. 1. Serro respicitur tellus, cum fune soluto Currii in immensum panda carina salum:* Ovid. 2. Amor. XI. Stat lententia pergere, etiamsi non *breves sed longas Gyaras* (Juven. d. sat. 1.) experiri cogeremur. Bestiam multorum capitum ne hili quidem aut hectæ facimus, sed medium ei digitum ostendimus & ciconiâ pinsimus. Metaphysicè ab *hic & nunc* abstrahimus, neminem nominamus quamobrem nemo nobis jure irascetur, nisi qui antea de se voluerit confiteri, ut *pro L. Manilia*, Cicero sese defendit. *Licuit semperque licebit Parcere personis, dicere*

de virtus. Non homines sed hominum depravatos mores animosque, animo non injuriandi sed, si fieri possit, corrigendi, apertis conscientiosè tibiis accusamus, culpamus, detestamur, unde injuriarum grandis dicæ impingendæ securi sumus. Malos enim milites & togatos & sagatos, nihil moramur, quin imò paratissimi sumus sine ulla tergiversatione, cum talibus, vitia hæc, in quæ verbis debacchamur, de se confitentibus, & sic foricis instar suo indicio sese prodentibus, judicium sub judice non suspecto subire, persuasissimi, Benevolum Lectorem, imò totam bonorum duplicis militiæ militum legionem, Dei & conscientiæ suæ rationem habentem, præsentis patrocinio nos adjuturam, malorumque manus nocivas & sceleratos impetus laterum corporumque oppositu aversuram, ut olim infelix Clytus, crudelem Dominum in vitæ periculo constitutum, clypeo suo texit: *Curt. lib. 8. cap. 1.* & sicut Sejanus Tiberium, cum in villa, cui nomen Spelunçæ, vesceretur natiyo in specu, cujus saxa repente lapsa erant, narrante Politicorum Phosphoro: *IV. Annal. 59.* Pergendum verò!

§. 3. Utinam (*quid enim nisi vota supersunt?*) utinam inquam humani generis primi conditores in beatissimo divinæ integritatis & angelicæ innocentiae statu firmi mansissent, & aurea illa ætas sine omni fine durasset; Sed, proh dolor! præcoci nimis fatò felicitas illa in ipsis incunabulis perit, horrenda metamorphosi aurea secula in ferrea sunt mutata, in quibus ut bello & judice, sic & militibus & advocatis opus esse, nemo abnuet, nisi qui cum Anaxarcho, palliotenus Philosopho, nivem non esse albam, aut (ut Horatius 2. *Epist. 1.* ait) Nil intra esse oleam nil extraque in nuce duri, asserere non erubescet. Etenim, ut rectè Cicero *pro Milone* disserit, *hoc & ratio doctis & necessitas barbaris & mos gentibus & feris*

& feris natura ipsa praescripsit, ut vim vi repellant, in-
juriam jure, vel ipsi vel, sufflamine aliquo injecto, per a-
lios propulsent & vindicent, sicque jus suum aut ferro
aut verbo prosequantur: unde prono quasi aiveo fluit,
& militibus, & causam in judicio agentibus personis opus
esse. Atque, ut omnia jura, judicia, leges, religio, rei-
publ. opes & potentia, militaris disciplina clypeo, effato
Ciceronis pro Muran. continentur latentque sub turela
& praesidio virtutis bellicae; sic quoque tanta est necessi-
tas advocandi muneris, ut Reip. in qua illud non floret,
salus tenui tibicine sit sulca. Injustitia quippe (quae o-
mnibus advocatis ostracismo mulctatis, in foro domi-
netur, necesse est) illud est fulmen, quod florentis Reip.
currum triumphalem ad sydera etiam sublatum, Phaë-
thontio casu prosternit: non sacrâ solum sed & profanâ
Historia id clamante, vide Comitiol. Ratisbon. d. anno
1654. Part. IV. Diff. 1. Wendel. Polit. lib. 3. cap. 1. th. 6.
Unde pronum est judicare militum & advocatorum,
tanquam Atlantum humeris, totam felicitis Reip. molem
& machinam incumbere, & sine duplici hoc fulcro pe-
deque felicitatem claudicare, si non corruere.

§. 4. Quod si quis contra hanc assertionem nostram,
 utriusque militia homines in eodem necessitatis gradu
 collocantem hircere aut mutire audeat: nã illi silentium,
 quasi ex l. diffamari. 5. C. de ingen. manum. imponere
 possumus? ut statua taciturnior, ex proverbii formula,
 reddatur. Qui hoc, inquit quis, an ergo alter es Per-
 seus & Gorgoneum caput habes, quod intuentes in laxa
 convertit, vocemque in medio sono suppressit: Ovid. 2.
 Metam. 5. Non quidem illud, sed aliud quid habemus,
 quod pari efficacia obloquentium ora, firmissimis obi-
 cibus claudit, nobilissimam scilicet, Sacratissimorum
 Imp. Leonis & Anthemii legem nostram, ex ipsissimo

Quali Apollinis tripode ita differentem: *Advocati qui dirimunt ambigua causarum fata, suaque defensionis viribus in rebus saepe publicis ac privatis lapsa erigunt, fatigata reparant, non minus provident generi humano, quam si praeliis ac vulneribus patriam parentesque salvarent: Nec enim (pergunt Impp.) solos Imperio nostro militare credimus illos, qui gladius clypeis & thoracibus nituntur, sed etiam advocatos, militant namque causarum patroni, qui gloriosa vocis confisi munimine laborantium spem, Vitam & posteros defendunt. Vide Carpz. p. 1. Const. 1. def. 18.*

§. 5. Nec fortè regeras, Legis hujus mucronem contraria sanctione esse habetatum, dum durissimum Legis telum contra omnes juris Doctores & advocatos Imperiali manu Friderici III. est contortum in Comitibus anno 1441. habitis, cujus tenor hic fuit, quod omnes advocati, Principum Dicasteriis & judiciis exulare debeant, adjecta hac ratione aquæ & ignis interdictionis quod singulis hominibus tantus intellectus, à Deo sit datus, ut suo Marte, jura sibi competentia proferre & defendere possint. Sed hæc nobis tanti non sunt, ut priori opinioni repudium mittamus. Profectò; si affedisset nunquam tacendus *Tacitus*, haud dubie is censuisset, aliorum culpam ipsis damnosam esse debere, universorum juri nihil derogandum; *XII. Annal.* Sicut nec aliàs abusus tollit usum, aut vitia artificum arti possunt, ullo juris colore affricari. Nec verò credendum unquam rigorosam hanc sanctionem & abortivam invaluisse aut receptam fuisse ceu docent *Limnæus lib. 8. cap. 4. n. 11. & lib. 4. cap. 8. num. 18.* *Besold. Thes. Pract. voce Juristen* unde ad priorem legem abrogandam valida non fuit. Quin imò, si ambabus manibus concedamus, eam uce sua *legem nostram 14.* obtenebrasse, tamen contra-

riam

riam aliquot non dicam annorum sed seculorum consuetudinem *arg. l. 2. C. quasi long. consu.* iniquæ huic legi omnem authoritatem detraxisse, & sic placita Juris Romani, clara quasi voce ex exilio injusto revocata esse, quis, nisi forte ille juris nostri Domitius in dubium vocabit? ut jam tot Imperii Recessus sicco pede transeamus. Experientia scilicet, stultorum magistra, reclamavit Friderici judicio, aut simplicitatem, aut ignorantiam, aut negotiorum scopulos, aliave mille impedimenta, litiganti posse, violenti instar Tribuni, obstare, quo minus causam suam ipse orare, ex tot legum vicis feliciter se expedire, factumque dextrè ad juris normam applicare valeat; prout Bouricius & Manzius tractatibus integris *de advocato*, celebres, ab initio laborum suorum exactius demonstrant. Itaque duræ legis illius ratione, tanquam animâ cessante, & ipsam subitaneo fato interire necesse fuit, ut *subductis tecta columnis* ruunt.

§. 6. Hæc de utriusque fortis hominum *necessitate & utilitate*; pedem nunc promoveamus ad similitudinem *laborum*. Et quis eam melius, post Imper. Leonem & Anthemium *in nostra l. 14.* exprimeret quâ flos delibatus populi suadæque medulla Tullius *pro Muræna: Advocatus*, inquit, *de noctu vigilat, quo suis consultoribus respondeat: sic miles, ut maturè quo intendit veniat: illum gallorum; hunc buccina cantus ex suscitatur: ille actionem instituit, hic aciem instruit; ille cavet, ne sui consultores; hic ne castra aut urbes capiantur: ille scit, ut aqua pluvia, hic ut hostium copia arceantur.* Et quid quæso; similius bello quam lis & iudicium? bellum movent partes, idem iudicium: in bello deliguntur duces, in iudicio advocati: ibi dux sub se habet milites, hic advocatus procuratores: bellum movetur ex variis causis, lis ex iisdem: in bello vigilantia
opus,

opus, nonne vigilantibus jura sunt scripta? utrobique pro aris & focis fartis tectis conservandis pugnatur, hinc pennâ, ibi bipenni: hic legibus ibi legionibus: hinc ex atramentario, ibi ex armamentario: hic verbis, ibi verberibus, denique hic arte, ibi Marte.

§. 7. Cum itaque harum personarum eadem sit *necessitas*, eadem ex earum officio *utilitas* ad Remp. redundet, similis denique sit *labor*, cur non eadem illis essent præmia? cum juxta regulam, ex ipso naturalis æquitatis fonte haustam, ubi eadem est fatigatio ibi eadem merces sit constituenda. Et juxta illud Juris Canonici, *quorum æqualis est sanctitas eorum & festivitas æqualiter celebrari debet. c. scire debes dist. 76.* Hinc prudentissimi juris Conditores docent, ut militibus sic & advocatis datum privilegium competentæ: Hunn. ad Treut. *Vol. 2. disp. 24. q. 28.* Berlich. *p. 1. Concl. 40. num. 53.* Carpz. *1. C. 32. def. 18.* Menoch. de Arb. Jur. *æst. cent. 4. qst. 379. num. 4. & seqq.* Struv. *ex. 44. th. 20.* non torqueri posse: Magon. *Cyn. advoc. cap. 6. num. 5.* Bocer. *in Orat. de Privil. Dd. p. 328.* Everh. *loc. leg. 56. num. 4. juncta. l. 8. pr. C. de quæst. peculii castrensis: Struv. ex. 20. th. 66. 67.* Everhard *d. l. num. 17.* immunitatis à muneribus personalibus. *l. 6. C. de advoc. eum similibus.* Klock. *de contrib. cap. 15. num. 13. & c.* Menoch. *d. Tr. lib. 2. c. 379.* Cothm. *Resp. Acad. XIV.* Struv. *ex. 50. th. 73.* anne & à patrimonialibus? Vide Klock, *d. c. 15. num. 104.* Ut jam alia taceamus, quoniam hæc ad similem sortem ostendendam jam abundè satis sufficiunt:

§. 8. Vidimus hucusque in multis convenire militiam togatam & sagatam: pergamus nunc & ipsas personarum earumque mores, paulò prolixius consideremus, quod ut eò clariori luce & elegantiori methodo fiat, ho-

mines

mines contrariis morum differentiis sua natura distinctos & longâ intercapedine sejunctos, nostro quoque fermone distinguamus, ad dextram collocatos bonos milites, & his consimiles advocatos prius jucundo, postea malam Bellonæ sobolem & hujus socios, degeneres almæ Themidis filios, irato vultu perlustraturi.

§. 9. Plus sapientiæ in imo recessu habet quàm prima fronte promittit illud Cynici Diogenis, qui referente Laërtio in *Diog.* meridiano tempore in forû multis hominum legionibus differtum venit, accensum ferens in cornu Vulcanum, & quâquaversum argutos vibrans oculos, *homines*, ut sciscitanti turbæ respondebat, tanta diligentia quæsiturus. Indigitabat scilicet Vir sapiens, inter tot hominum millia, tam paucos homines, nomine & omine tales inveniri, ut lucente interdiu candelâ curiosisque Argi oculis sint investigandi, cum plurimi vitam, homine indignissimam, belluina impietate vivant, nec juxta Theseum rectæ rationis filium gressus suos in multiplici humanæ pravitatis labyrintho dirigant, sed brutorum in morem scelesto pravorum affectuum ductu per patentissimum omnis nequitia campum indomiti instar equi alacri cursu ad scelera ultimammetam, omnibus divinarum & humanarum legum vinculis & habenis violentissimè ruptis ruant. Quid? risumne excitaret quis, si pari modo inter tot militum myriades *bonum militem*, lucerna ex Diogenis manu, sumtâ quæreremus? *Rari quippe* (Juvenalis ait *sat. 13*) *boni numerò vix sunt totidem quot. Thebarum porta vel divitis ostia Nili.* Lippis tonsoribusque notum est illud Heracliti apud Strabon. *lib. XIV.* elogium de Ephesii: Digni sunt qui ad puerum usque omnes strangulentur, qui Hermadorum virum inter ipsos frugi ejecerunt, addito, *nemo nostrum frugi esto, aut alibi id esto*

esto & inter alios. Cui geminum uictoriam illud Lu-
theri, uni annulo omnia piorum Regum nomina posse
inseculpi. Sanè audacior quis, pios & bonos milites
posse adjungi, diceret, & adhuc pro nominibus bono-
rum advocatorum & mulierum non rixosarum spatium
superfuturu. n. *Sed bona verba!* hoc nimium est asse-
rere! tum ex sacris, tum ex profanis historiis, imò &
quotidiana experientia saniora edocemur, multos scilicet
cordatos & religiosos milites inveniri.

§. 10. Atque hi non eò abominandæ impietatis de-
scendant, ut sacro desiderio & improbis votis tremen-
dum Martem crudelibus & recenti cruore madentibus
in armis exultantem videre exoptent; libentiori & ex-
porrectiori fronte Deam Pacem, quàm Deastram Bel-
lonam regnorum gubernacula tractare audiunt: probè
perpendentes, quod sit nulla salus bello, multa paci:
*hac optima rerum, Quas homini novisse datum est hac
una triumphis. Innumeris potior tum custodire salu-
tem Tum crues servare potens,* ut Silius lib. XI. ait. E-
contra verò non ignorant quod omnia mala dicat qui
bellum dicat; cum illud omnes calamitates longo post
se agmine trahat; & ex illo fonte maxima incommodo-
rum flumina promanent! Et quis enim tam peregrinus
erit in mundo, qui litem suam facere & manu solem ob-
scurare velit, illud monstrum plusquam Herculeum,
crudelitatis vestigia, quocunque vagatur, relinquens:
illum aprum defendendo, qui ut ille in Calydoniæ fines
à Diana, ludente Ovidio 8. Met. 7. missus -- *quanto
majores herbida tauros, Non habet Epirus, sed habent
Sicula arva minores: Sanguine & igne micant oculi,
rigit horrida cervix, Et seta densis similes hastilibus
horrent: Stantque velut vallum, velut alta hastilia se-
te. Feruida cum rauco latos stridore per armos, Spuma
fluit,*

*flunt, dentes equantur dentibus Indis, Evmen ab ore ve-
nit.*

§. II. Verum enim verò, quod ille de *conjugio*, hoc nos de bello dicere possumus, bellum scilicet malum esse necessarium. Sic enim rerum humanarum est conditio, ut quandoque ad sanguinolenti Martis dexteram, etiam invito sit confugiendum, si in ara legum, in quieto dulcioris Justitiæ sinu, intra cancellos æquitatis, parùm sit præsidii: quo casu, si aut opprimendorum justissima defensio, aut oppressorum salus agatur, si injustè crepta hostis restituere, ut alio modo injustitiam corrigere detrectet, milites boni licitè cingulum sumunt, aut *vitem libello poscunt*, & militatum abeunt, causæ justitiæ ad claram Sacro-sanctæ Scripturæ, & juris, maximè gentium, lucernam & conscientiæ luz trutinam priùs revocata & examinata, ne cæco impetu & plenis injustitiæ velis ad summum impiæ sævitæ gradum ruant, quo ipso non impios latrones sed pios justitiæ satellites, non impietatis propugnatores, sed oppugnatores sese ostendunt, ex præscripto officii hominis; quo de videatur Magnus Grotius de *J. b. & p. lib. 2. cap. 25. §. 9.* qui in *seq. c. 26. §. 3.* docet, ne quidem subditum debere in causa injusta pro Rege arma sumere: quemadmodùm jure feudali est sancitum, Vasallum non obstructum esse ad juvandum Dominum, si malam causam habeat *2. feud. 28. pr. Struv. Synt. Feud. Disp. XI. aph. 7. num. 7. Schnob. Disp. feud. IIX. th. 17.*

§. 12. Ubi ergò religiosus miles bonæ causæ operam sacramento addixerit, nulla ratione, nec prece nec pretio eo deduci se patitur, ut fidem verbo vel facto violet, aut secreta hosti consilia enunciando, aut, quod atrocius, ad adversa castra deficiendo: uti hujus rei exemplum clarissimum habemus M. Curium exactissimam constan-

tia

& elegantissima sunt exempla, quibus merito jungendus Bellisarius infelix, qui tantam habuit rusticorum curam, ut ne minimū quidem damni à milite illis inferri passus fuerit; quippe quorum ne poma quidem ab arboribus pendentia attingi permisit. Notabilis est illa Aurel. Imp. lex. *Sivis tribunus esse, imò suis vivere manus militum contine, nemo pullum rapiat alicnum, avem nemo contingat, uvam nullus auferat, segetem nemo deterat, oleum, sal, lignum nemo exigat, annona sua contentus sit: de prada hostis non de lacrymis provincialium habeat.*

§. 14. Prout verò, nostri argumenti milites, rebus adversis animosi sunt, sic & rebus secundis vela contrahunt. Non superbis verbis facta sua narrant & grandiloqua mendacique lingua fortitudinem extollunt, scientiam militarem ebuccinant, hostium vires, consiliaque spernunt, sed *factis magni* (ut Tacitus ait *i. Hist.*) *ad verborum lingueque certamina rudes sunt*, ut ante discrimen modestissimi, sic in ipso fortissimi: quæ & ipsa modestia ex habitu eorum elucet, dum non discolori veste, ut illi apud Curtium *lib. 3. cap. 3.* sed honesto, non auro argentoque cælati, sed ad usum aptioribus armis fulgere student.

§. 15. Sed longior adhuc via est emetienda, itaque ut minori finiamus pomærio; summa rerum fastigia secuturi mansuetudinem, humanitatem, temperantiam, & laudabilem reliquarum virtutum, sororio quasi vinculo nexarum chorum, tacita veneratione præteribimus. Nec verò etiam, nostra sententiâ, opus est ut bono militi longis verborum ambagibus depingendo oleum operamque impendamus, cum tribus quasi verbis exactissimè eum describere possimus. Ille, nescio quis, Philosophus ab homine quodam *ad morem discincti Natta vi-*

vente

tia normam & perfectissimum continentia speciem, qui
 autore Val. Max. lib. 4. cap. 3. & Floro lib. 1. cap. 18.
 cum Samnitium legati magnum auri pondus publicè
 missum, ad eum agresti in scamno, foco assidentem at-
 que ligneo catillo cœnantem (quales epulas apparatus
 indicio est) attulissent, vultum risu solvit protinùsque
supervacua inquit, *ne dicam inepta legationis ministri,*
narrate Samnitibus Curium malle locupletibus impe-
rare quam ipsum fieri locupletem, atque istud, ut pretio-
sum ita malo hominum & corruptioni excogitatum
munus refertote ac mementote, me nec acie vinci, nec
pecunia corrumpi posse. Non tanto fervore urfi pro
 catulis, iratæ apes pro dulci penu pugnans, quanto boni
 milites pro domini causa. In pugna quàm forti manu?
 quàm sapienti cura dimicant? hostes repellunt, fugant,
 posternunt? quàm alacres sunt ad propugnacula sua
 defendenda, hostilia occupanda? sive forti dextra & aper-
 to Marte, sive occultis cuniculis & stratagematibus, sed
 talibus, quæ ab omni deceptione, fraude fideque violata
 divortium fecere, nam alia cane pejus & angue detestantur
 volentes potius, ut se fortunæ pœniteat quàm ob-
 tentæ per fraudes victoriæ pudeat: Curtius lib. 4. cap. 13.

§. 13. Atque hi non detestando hoc voto unico labo-
 res istos extantlant, ut sacram famem & Tantaleam divi-
 tiarum sitim expleant; pectora eorum major *Numinis*
 quam *nummi*, amor stimulat: potius in justitiæ *solem*
 quàm in auri *molem* oculos habent defixos! adeò, ut sti-
 pendio, etiam modico contenti, non illicitis exactioni-
 bus & concussionibus injustissimis amicos etiam & so-
 cios urgeant, nō sint *populatores terra quam à popula-*
tionibus hostilibus vindicare deberent: Curt. lib. 3. cap.
 4. quæ ipsa disciplina militaris præcipuum decus & stabi-
 limentum imperii dicitur Valerio Max. lib. 7. cap. 7. ubi
 & cle-

vente (Perf. fat. 3.) & vitiorum flagitiorumque omnium vastissimis gurgitibus ita immerfo, *ut summa rursum non bulliret unda*, interrogatus, quis homo bonus esset dicendus, è vestigio sapienter admodum respondit, *tibi dissimilimus*: Eodem modo, eademque brevitate, bonos milites vobis definire possumus, qui scilicet malis militibus sunt dissimilimi, quos quidem suis coloribus exactè depictos mox vobis proponere fatagemus; ubi priùs paucis, quoad ejus rei fieri potest, verbis planum fecerimus in prædictis virtutum articulis bonos advocatos, bonis militibus os humerosque esse similes.

§. 16. Quid enim de piorum advocatorum paucitate dicemus imò queramur? sunt equidem raræ aves in terra, nigrisque cygnis ferè simillimæ, aut albis corvis: adeo, ut citiùs in sylva delphinum aut in fluctibus aprum sis visurus, quam in multis urbibus probam advocatum. Ut non de nihilo sit quod Plinius Secundus dicit in Epist. *eos qui in foro & litibus teruntur, multa mala quamvis nolint addiscere*. Ut tamen aliàs sic & quoad hanc professionem, sunt mali mixti bonis, sunt boni mixti malis; & ut Diabolus, sic & Deus suos habet clientes. Vide Magon. d. Tract. *ab initio*.

§. 17. Atque hi miti animo perniciosas lites toto animo detestantur, eas in ipsa herba, quantum quidem in suo fano & luco situm est, reprimunt, pullulantes discordias, tanquam crudelissimam feram, in ipsis latibulis litium securi, transactione, occidunt, ne in publicam pernitiem erumpat, litigantes cum suis consumat, ipsum denique reip. statum labefactet. Nec enim eos clam est, quàm amarus fructus, ex pessima litium radice enascatur, quàm horrendo naufragio hic turbulentus aquilo homines mulctet: ut adeo satiùs sit, Neptuni tridente.

Motibus in mediis cito componere motus. Addere
quàm

quam motus, moribus usque novos. Atque hinc in ipso limine clientem dehortantur, positis ob oculos mille incommodis & tempestatibus, quæ illum manent, qui dubiæ litis alæ sese sine extrema necessitate committit. Sæpe enim litigans, aliter ac Sannio Terentianus, spem pretio emit: Er wirfft eine Seiten Speck nach einer Bratwurff. Et ut Alchymia, sic & processus sæpe, est *multiplicatio rotis per nullam*: Eine Fischerey / da man die ganze Nacht fischet / und doch nichts fänget.

§. 18. Sed tamen, ut belli, sic & litium institutio, sæpè malum est necessarium. Sic fert hominum vita, ut anceps litigii periculum etiam nolenti sit subeundum, refractarius acri judiciorum lixivio curandus, impiorum audaci malitiâ presso ad Judicis tribunal, & Principum statuas, hoc est, bonas leges confugiendû, si innocentiæ & justitiæ clypeo se parum tectum, & contra calumniæ tela munitum animadvertat. Et tum, si res ad judicium sit devolvenda, *probi Patroni*, non cuivis manum tutelarem promptè porrigunt, in clientelam suam concedere volentes non promiscuè, ambabus, ut dicitur, ulnis excipiunt, sed rem priùs altiori indagine explorant, an scilicet salva pietate, permittente conscientia, favente justitia defendi possit causa? nisi enim omnes iniquitatum scopulos & bonæ conscientiæ naufragium se declinare posse videant, anchoram non solvunt, litis remo manum non applicant, recenti semper memoriâ versantes, se patronos juris non injuriæ esse, adeoque ex dulcissimis juris floribus non pro malis pharmacum, pro bonis venenum sibi esse eliciendum, ne venenatas potiùs araneas quàm probas apes sese ostendant: Confer Magon. Cynof. Adv. cap. 43. num. 17. Lefs. de J. & J. lib. 2. cap. 31. dub. 9. & ult. Berlich. p. 1. c. 9. n. 15.

§. 19. Quod si ergò causæ justitiam patrocinium

B

mereri

mereri, *scientia & conscientia* ipsis dicitur, tum de-
 mum operam fidemque clienti, dant dicunt, addicunt:
 eoque facto, à turpissimo prævaricationis odiosissimæ
 crimine tum metu pœnarum civilium (de quibus Struv.
ex 48. th. 98. Carpz. dec. 91. Nemes. Carol. art. 151.)
 tum amore virtutis, tam sunt alienissimi, quàm proximi
 sinceræ dexteritati, quàm inimicissimi inconstantia,
 quàm infensissimi fraudibus, ad clientis incommodum
 directò sive per indirectum tendentibus: adde Magon.
d. Tr. cap. 29. num. 7. Carpz. decif. 101.

§. 20. Nec verò sufficit à talibus fraudibus abstinere,
 sed forti prudentiâ & prudenti fortitudine causam a-
 gendam meminere religiosi advocati: hincque diurna
 & nocturna manu, Corpus Juris, & alia fori lumina,
 maximè verò documenta clientuli, & circumstantias fa-
 cti sollicitè evolvunt, ex quibus pharetris tot & tam pene-
 trantia tela, causæ jugulum petentia & adversarii lori-
 cam perterebrantia depromunt, tanta arte & stratage-
 matibus ab omni nequitia liberis, rem agunt, ut antago-
 nista hastam abjicere, manus victas & herbam dare, ac
 sua propugnacula deserere cogatur. Idque non post
 longum litis sufflamen sed, quantum possibile est, cito:
 utpote cui hominum generi ex meliore luto Titan præ-
 cordia finxit quam Jasoni; non enim serpentinos litis
 dentes ferunt, ex quibus alii viri armati prodeant, cum
 quibus periculo & damno clientis denuo pugnent, (vi-
 de Ovid. 7. *Met. 2.*) lites mortalium immortales effi-
 ciant, & hoc modo aureum vellus reportent. Adeò, ut
 litium perniciosæ protelationi ne rimam quidem relin-
 quant, tantum abest ut fenestram aperiant. Scilicet, so-
 nat in auribus eorum elegantissima illa lex, properan-
 dum! 13. C. de judiciis.

§. 21. Atque hujus rei, aliarumque virtutum fontem
 sim-

limpidissimum & caulam esse fugam avaritiæ, omnium malorum radicis pessimæ, omnium iniquitatum metropolis, quis non videt? non enim proborum advocatorum est helice & cynosura, aurum, non argenti mortaliibus gratissimi color, oculorum aciem ita præstingit, ut ingenii acumine, justitiæ causæ perspicere non valeant: non tantas habet veneres (verba sunt Juvenalis *sat. 13.*) litigantium pecunia, ut posthabita salutis æternæ cura, sprete conscientiæ ratione & consideratione, vili illa terra potiri anxie laborent, non nescii, quod *terra, cum quicquid utile hominibus erat protulisset, utriusque materia pretiosas laminas, ad quas cupiditas non frustra caligat defodit, merisque ac ut noxiis rebus ac malo gentium in medium prodituris, toto pondere incubuit*, ut Seneca 7. *Benef. 10.* eleganter differit. DEUS meliorem illis mentem instillavit, quàm ut lucrum velint in arca, damnum in conscientia: non optant anguillas turbato querere stagno aut ex alienis incommodis sua commoda augere; ruminantes quod malè parta pecunia -- *momento labilis hora Transmutet dominos & cedat in altera jura.* Horat. 2. *epist. 2.* Quin imò, tam ardens est justitiæ amor, ut vel gratuito patrocinio clientem, cui res aded est angusta domi, ut sumptibus non sit ferendis, impertiant, videlicet magis solliciti, quo modo inopiæ & rei familiaris lacunam benedictione diviniâ, & hanc, ut cæcias nubes solet, attrahente parsimoniâ, optimo illo vectigali, expleant, quàm ut avaris unguibus caduca hæc bona corradant. Vide Carpz. *Illust. decis. 202.* Berl. *par. 1. concl. 9. num. 60. &c.*

§. 22. Magna est laus quod auri cupiditatem intra virtutis limites continere sciant, major verò quod honoris & gloriæ suæ, amorem cunctis mortalibus ipso horoscopo innatum, modestiæ frænis cohibeant. Non enim

enim illos se aut scientiam suam, inutili præconio, nasum aliorum excitante, extollentes audies: non magno hiatu multa de se promittunt, sed reapse ostendunt: solida scientia ipsos non inflat, sed & hinc, *didicisse fideliter artes: Emollit mores nec sinit esse feros*, juxta illud Nasonis 2. de Pont. eleg. 9. Quemadmodum enim sol quò est altior, eò minores: quò demissior eò majores facit, & *decedens crescentes duplicat umbras*, dicente poeta, ecl. 2. & ut spicæ granis plenæ capita demittunt inanes sua superbè erigunt, doliaque vacua magnum sonant non plena, sic homo quo altior est in doctrina, eò minores arrogantiae umbras sese spargit, quò sapientiæ thesauris est plenior, eò submissius se gerit, quò sonantior eò rudior: jactantia enim quid est aliud quam hinnitus stultitiæ? ruditatis pedissequa? præfractæ mentis perfrictæque frontis contubernalis? Hujus verò modestiæ gradus non infimus est, ut decoro, ordinique suo & statui conveniente vestitu sint ornati, vide Magon. in *cynof. advoc. cap. 31. num. 51.* Cum enim superbiam odio internecino, & plùs quàm Vatiniano prosequantur, ut diximus, quì *superbas vestes*, id est, ut Augustus Cæsar eas nominare solitus fuit, *superbia & stultitiæ vexilla* amarent? Atque nulla est causa, quæ ad id calcaria eis addat, est potius quæ dehortetur: imperitorum enim rabularum hoc est stratagema, ut *tanquam asinus Cumanus*, pretiosarum vestium splendore auctoritatem sibi conciliare studeant, quo major clientum numerus ad se confluat: at generoso vino vendibili non est opus hac hederâ suspensâ; merx putida non proba laudante præconis voce eget. Vide seq. §. 37.

§. 23. Sed Cynthus nobis aurem vellit, ut paulò antè apprehensum filum sequamur & fidem exolvamus, malorum militum exemplar (similium advocatorum arche-

archetypum) in theatro hoc collocantes & accuratius contemplantes. Hic verò plures non quærendi nec de paucitate querendum : quot militiam sectantes, tot ferè facinorosos vides : ita tamen ut & aliquot excipientes adesse non negemus : quod qui ignorat *Ostendi solem postulat ille sibi : Nec frontem in sylvis , nec aperro mollia campo , Gramina nec pleno flumine cernit aquas* (Ovid. 5. *Trist. eleg. 4.*) Quis enim est, qui nesciat, bellum esse arcem & asyllum decoctorum, præsidium fugitivorum, propugnaculum infamium, officinam pigrorum artificum, aram & naufragii tabulam, creditoribus satisfacere nesciorum. Ut justissima sit *Lipsii* querela illa : Hodiernam militiam tristi oculo intueor, pudendam lugendamque nobis, hosti ridendam aut spernendam : itaque cogor apertis tibiis canere, & illa militiæ flagitia palam aspernari, atque adedò imaginem ejus proponere, non ut convitium ævo faciam sed ut medicinam. Nam principio, dilectus quæ forma apud nos? nulla : emunt militem non legunt : pecuniola proponitur, tympanum strepit, & ecce coeunt aliquod ignoti inter se ignorantesque, purgamenta urbium suarum, quibus ob egestatem & flagitia, maxima peccandi necessitudo est, assueti latrociniis, bellorum insolentes atque, ut uno verbo absolvam, quorum lingua varia, manus rapacissimæ, gula immensa, pedes fugaces, quæ honestè nominari non possunt inhonestissima : plerique enim profectò (nam omnes absit ut culpem) aut si qui melioris notæ immixti, facile abripiuntur & velut abduçuntur à reliqua illa fece. *Hæc ille.* Atque hinc illæ lacrymæ, hinc tanta malorum militum multitudo & viperina progenies ex vitiis & flagitiis conglutinata!

§. 24. Principio enim, quàm immensa cupiditate mali hi milites monstrum illud terrificum, humano ca-

davere victitans, ubicunq; sese verit, omnia devaltans,
bellum dico, desiderant? quàm assidua voce oscines hi
 ad Garamantas & Indos, ultraque Sauromatas & glacia-
 lem oceanum relegandi, *nulla salus paci, bellum te*
poscimus omnes, cantillant? Unfried in aller Welt:
 so gelten die Soldaten Geld. Burgold. *Not. Imp. pag. 1.*
Disc. 16. aph' 5. Libentiùs illi horrendum sanguineq;
 madens Bellonæ flagellum quàm publicam quietem dul-
 ci securitate ridentem aspiciunt; nulla ipsis res jucundi-
 or quàm inhumana humani sanguinis profusio, civium
 & hostium pariter trucidatio; sed togata pacis munia,
 ut pestem, detestantur, unicè læti, si agros, villas, domos,
 tristi Vulcano flagrantes videre possint. Atque hinc ni-
 hil non movent, ut quantum possunt, iræ & hostilis odii
 scintillas in Principum animos spargant, sparsas scelesto
 adhortationum & exaggerationum folle, in maximam
 flammam excitent, atrocemque Bellonæ vultum suavi-
 ore velo obtegant, hoc detestando consilio, ut latissimus
 rapiendi, prædandi, extorquendi campus, sibi aperiatur,
 per quem auriferum divitiarum Tagum, in loculos suos
 derivent. *Experientiâ enim sunt edocti, bellum com-*
pendiariam esse viam, ad aureos montes inveniendos,
ad insatiabilis avaritiæ barathrum explendum, ad
æris alieni vincula promptè rumpenda. Et quis ergo
 credat? hos ingenii aciem ad causæ bonitatem exami-
 nandam flectere, cum auri color splendidissimus iudicii
 oculus ita octenebrarit, hebetarit & excæcaverit, ut tal-
 pa quavis aut Thebano vate, Tiræsia, sint cæciores. In-
 de nec conscientiæ, nec religionis, nec patriæ, nec vitæ
 æternæ ullam habent rationem sed unde arrhæ, stipen-
 dii, prædæve majoris spes affulget eò fidem transfe-
 runt, ut de illis verum sit Poetæ, per Emathios campos
bella gesta narrantis; Nulla fides pietasque viris qui ca-
stra

stra sequuntur : Venalesque manus ubi fas, ubi maxima merces. Quàm facile illi juramento fidem addunt, tam facile fidem ære sollicitati frangunt, hosti omnia produnt, quin & ad castra adversa deficere parvi ducunt : quæ enim res, pectori auri sacra fame stimulatopessulum obderet ? quod scelus his videretur magnû qui tanta flagrant avaritiâ, ut (juxta illud legatorum, Scythicorum apud Curtium *lib. 7. cap. 8.*) si Dii habitum corporis aviditati animi parem esse voluissent eos orbis non caperet, una manu orientem altera occidentem cõtingerent ? Quid istæ Harpyæ quibus, *Uncaq, manus & pallida semper, Ora fame* (Virgil. *Æn. 3.*) curarent, an quid sit captum an verò raptum ? modo sit aptum : hostis sit an socius ? amicus an inimicus, is cujus loculum exenterant ? quæ illis, quibus *lucris bonus odor est ex re qualibet*, oleum unquam esset in lecytho, ut aut preces supplicum, aut lacrymæ querentium, aut integritas innocentium, aut ædium sanctitas, eis vincula & compedes injiceret ? qui, ut Cyclopica natio, jura negant sibi nata, nihil non arrogant armis, cum Mario joculari soliti, *se legum vocem præ armorum strepitu exaudire non potuisse*. Nec avaros istos quandoque spes fallit, sed belli ignis oculos frigidos refocillat, summam pecuniæ copiam, Midæ etiam divitiis majorem, acervant, pretiosissimas villas coemunt, amplissimas ædificans domos, dapsiles in victum & amictum sumtus faciunt : sed quo eventu hæc omnia ? quis colophon bracteæ illi felicitati imponitur ? funestissimus sanè ; quis enim DEO maledictionis fulmen vibrante, validaque manu calamitatum sagittas arroccissimas mittente, benedictionis clypeo eas avertet ? quis nescit *malè parata pejus dilabi*, cum tempore collectas divitias injustas ex tempore dilabi ? Corraferunt illi divitias, sed hæc vio-

lento turbine rapti Pulveris instar erunt, volucris quem concita gyro, Aura levis torquet vacuo ludibria celo
 Buchan. *Psalm. i.* Extortæ illæ opes, illitos cibus hamos & opertos prædalaqueos æmulantur, cum aliis facultibus haustæ & multiplicatæ, retro secum quicquid attigerunt referre soleant; verba sunt Plinii *in paneg. ad Trajan.* *Aurum* stulti collegerunt, sed, ut est in proverbio, *Tholosanum*, quod innumera malorum & damnorum agmina in possidentis cervicem, conjugem, liberos, bona, attrahit. De aquilarum pennis vulgò fertur, quod aliarum avium pennis mixtæ occulta quadam vi eas consumant, hisque consumptis intestino, *ut sic dicam*, bello se corrumpant. Aquilinis hisce pennis simillima est pecunia, ex sanguine & visceribus miserorum & innocentium in bello expressa, hæc omnem militum substantiam etiam justè quæsitam primò consumit, tum & ipsa improvise sub manibus dilabatur, pereunt villæ, deflagrant ædificata, aded ut improbis dominis res ad restim, vel si mitius, ad raltrum aut eò deveniat, ut porcos pascere cogantur, unde in proverbium abiit: *Kriegers. Gut deyer nicht. Ein junger Soldat / ein alter Bettler.* Et licet malæ malorum militum divitiæ dicto modo non dispareant, tamen aliæ pœnæ, miseræ, m orbi, damna, eò sunt asperiora, tandemque infelices, in æternum gehennæ ignem, (nisi seriâ pietate viperina progenies, *ut Johannes Bapt. ait*, delictorum veniam impetret) detruduntur.

§. 25. Sed pergamus, *impudentem*, eorum *audaciam* cominùs visuri. Possemus vero, si sermonis fusio latiore aream designare animus esset Asiatico stylo varia militaris audaciæ specimina & diversas sortes referre, possemus proponere tales milites audaculos, qui ob quodvis verbum minus delicatum & *papavere sesamo-*
que

que non sparsum ex scelerata vindicta aut inanis gloria
 stimulo, rectæ rationis frano, legum severissimo inter-
 dicto, Dei aut ejus vices gerentis magistratus, timore,
 ne quicquam audaciam retardante, ad duella prosiliunt;
 belluas scilicet multum superantes, major enim serpen-
 tum concordia parcat: Cognatis maculis similis fera
 quando leoni: Fortior eripuit vitam leo? quo nemore
 unquam, exspiravit aper majoris dentibus apri: In-
 dica Tigris agit rabida cum tigride pacem; Perpetu-
 am sevis inter se convenit ursis. Ast homini ferrum
 lethale include nefanda, produxisse parum est; ut
 Juvenal. sat. penult. justo stomacho conqueritur. Pos-
 semus ostendere Alexandrum, magis ad famam temeri-
 tatis quàm gloria insignem rem ausum, dum in Oppi-
 dum Oxhydracorum (teste Curtio lib. 9. c. 5.) hostium
 rabiosam multitudinem, nimborumque ad instar in se
 ruentia tela nihil moratus, præcipiti saltu ipse solus sese
 immisit, è quo periculo non tam sua virtute, quam
 immeritâ fortunæ æquitate fuit ereptus, gravissimis ta-
 men vulneribus castigatus: Possemus ostendere J. Cæ-
 saris audaciam, ardente ventis mari, nocte concubia
 speculatorio navigio, nullo comite ad exercitus partem
 Brundusii moras necentem ire non dubitantis: Florus
 lib. 4. cap. 2. Lucan. lib. 5. sed non id nunc quidem no-
 strum erit argumentum, quin potiùs audaciam militum
 impudentiâ permixtam, & quasi maceratam, utpote
 scopo nostro accommodatiorem ob oculos ponemus.
 Et quid illi homines non auderent: quæ res impuden-
 tiæ pedicas injicere valeret? quibus omnes leges, ut
 arancarum telas gladiis suis facillimè rumpi posse per-
 suasum est? Non his quid deceat, sed quid fecisse lice-
 bit; Occurrit mentemque domat respectus honesti;
 Claud. IV. cons. Hon. calcitrosi & effreni more equi o-

mne impudentiæ curriculum, omnem audaciæ circum
 absolvunt, ut externo habitu, sic & fronte ferrei. Quam
 impudenter Ducum Imperia aut ludibrio verbis habere
 ? aut reapse spernere audent, ceu illustre ejus rei exem-
 plum est apud Tacitum. *1. Ann. 16. 17.* Sed quid
 duces cito ? quasi verò illos hominum autoritas re-
 frænare posset, quos Omnipotentis Dei timor & ipsa re-
 ligio revocare & a talibus ausibus abstertere nequit, cum
 sacrilegis manibus & Gigantea audacia templorum ali-
 arumve ædium sacrarum sanctitatem violare parvi du-
 cant. Maximè verò si fortuna utramque, ut dicitur,
 mammam eis porrigat lactendam, si Bellona victrices
 aquilas suas, hostiles per campos præcedat, tum demum
 audaciæ forex impudentibus factis sese prodit. Veritatis
 specula, exempla dico, fugitivis oculis inspiciamus !
 Qua fronte fuisse putamus Cornelium Centurionem
 Augusti Cæsaris, ad fasces Conulares deposcendos in
 Urbem missum ? qui, juxta Suetonium *in Aug. cap. 2.*
 nec sacro-sancta Senatus autoritate, nec magnifico
 curiæ splendore, etiam Gallis in Urbem irruentibus
 formidabili, deterritus ad Patres conscriptos petito suo,
 seu potiùs, imperio, non statim totis capitibus annuen-
 tes, rejecto, ut sagulo, sic pudore, & ostenso gladio di-
 cere est ausus, *si vos non facietis Augustum consulem
 hic faciet !* Sat hoc quidem audax, sat impudens faci-
 nus: illud vero ut majoris viri, sic majoris vitii est, quod,
 si credimus Suetonio. *1. cap. 76.* Julius Cæs. tam audax
 fuerit, ut præter summos honores, sine ullo pudore, hu-
 mano fastigio majora, thensam pro tribunali, templa,
 aras, simulacra, juxta DEOS pulvinar, sibi decerni
 passus. Sed tamen hic quidem se Deum non esse crede-
 bat & credi volebat, ad fastigium ergo omnis impuden-
 tiæ audacissimæ processit Alexander, qui autore Curio.

lib. 8. cap. 1. de 5. lib. 4. cap. 7. & Val. Max. lib. 9. cap. 5.
 humanæ sortis oblitus, filii nomen ab Jove (ut adulator
 Jovis Hammonis sacerdos mentiebatur) sibi redditum
 accepit, & agnovit, his audaciæ gradibus evidentissimis
 exultans, & tandem eò impudentiæ deveniens, ut Jo-
 vis filium se non tantum dici, sed & credi vellet. Sed in
 hoc themate *exemplorum desinere* non indigere possu-
 mus, itaque nunc.

§. 26. *Ebriositatem rixosam* consideremus. Quod
 si enim ad cauponas & ænopolia eamus, quantum ibi
 ebriosorum militum multitudo & examen! quanti
 sunt tumultus! quàm capacibus ibi cyathis hauritur,
 quàm generosum purum putumque, ut à sua matre na-
 tum est vinum, funditur! quàm avaris & plusquam
 Tantaleo ardore inflammatis faucibus convivæ inver-
 gunt, ita ut aqua & igni (frigus enim vinum commen-
 dat) Bacchi liquoribus sit interdictum. Si sermones cap-
 tes! nihil aliud audies quàm illud antiquum ἢ πῖθι
 ἢ ἀπῖθι: & *More Palatino bibimus ne gutta supersit,*
Vnde suam possit musca levare sitim, cum atrocissimis
 blasphemis. En tibi! Alexandrum, illum & Martis &
 Bacchi filium, qui tam strenuus fuit potator, & assidua
 consuetudine tam benè picatum ventrem fecit, ut per
 decem continuos dies, amphitherum meraciùs evacuan-
 do Libero patri sacra temulenta celebrare valeret, post
 illa ebrietatis certamina duos integros dies totidemque
 noctes dormire & sic crapulam exhalare solitus; vide
 præter Plutarch. Athen. Alian. Curtium *lib. 5. cap. 7.*
lib. 8. cap. 1. & 10. lib. 6. cap. 2. Unde illud Germani-
 cum: *Sauss dich voll und leg dich nieder: Steh früh*
auff und sull dich wieder: So vertreibt ein Nausch den
andern/Sprach der grosse Alexander. Huic similis ter-
 ror quondam Italiæ & flagellum Romanorum, *Han-*
nibal,

nibal, qui post pugnam Cannensem, uti non voluit victoria sed frui: milites iussit ut non parcerent vino, qui antea non pepercissent ferro, & nunc tantum vini, quantum antea, cum duos maximos exercitus ad fatietatem & internecionem cæderent, sanguinis fundere satagerent. Et quem, nisi rerum omnium ignarum fugit, quam solennè sit militibus gregariis genio & vino indulgere? immania pocula, tricongio etiam Ciceroni terrorem incussura uno haustu spirituve, ne quidem cottabo facto exsiccare, ad vinum, vel cerevisiam, dignam Baccho tempestatem, excitantem, non tam invitantes se quàm cogentes, denique quasi sub Zona torrida habitarent liquores ingurgitantes. *Ille* jactat quatuor vini mensuras ad mentem suam de statione deſiciendam esse invalidas: *hic* jurat, se diurna & nocturna manu poculis pergræcari integra septimana posse! *alius* maximam obbam, ad sumitatem repletam, ad fundum haustam, commilitoni ebrietatis violentia in terram prostrato porrigit. Vidimus in cujusdam centurionis tentorio depictam statuam, cum hac inscriptione

DEO. OPTIMO. MAXIMO.

BACCHO.

LÆTITIÆ. PATRI. CERTISSIMO.

SOCIETATIS. CONSERVATORI. POTENTISSIMO.

TULELARI. CONVIVARUM. NUMINI. CLEMENT.

STATUAM. HANC.

POSUERE.

SACRAM. FECERE.

PAMPINEA. QUE. CORONA. CINCXERE. HUMILIMI. EJUS. CLIENTULI.

ET.

FIDELISSIMI. SATELLITES.

N. N.

N. N.

Egregiam verò laudem & spolia ampla refertis !

§. 27. Et quid non designat ebrietas ? primogenita ex numeroso vitiorum partu est *trixa* ! vini enim & iræ individuum esse contubernium, benè dixit quicumque dixit, cum vino non *lymphato*, mens tamen *lymphata* efficiatur. Circa pocula externam hominis formam mutabant Homer. *Odyss. K.* at mens firma erat sicut prius: vinosi Bacchi pocula, non tam externam quàm internam hominis formam mutant & plusquam belluinam sæ vitia instillant. Inde inter Bacchi thyrsiferos jurgia sonare & hac tubâ animos accendi, mox *transcurrere gabatas volareque lances* (Martialis verba sunt) & natis in usum lætitiæ scyphis Thracum more pugnari videmus:

*Mox clamore pari concurritur, en tibi ferrum ;
En scamna ! en fustes ! paucæ hic sine vulnere malæ,
Vix cuiquam aut nulli toto certamine nasus
Integer, aspicias jam cuncta per agmina vultus
Dimidios, alias facies & hiantia ruptis
Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.*
uti talia sacra depingit Juvenalis *sat. XV.* Unde postmodum multos videmus specie Deiphobum Virgilianum. *VI. En,* representantes - *laceros crudeliter ora,
Ora manusque ambas, populataque tempora raptis,
Auribus & truncas inhonesto vulnere nates.*

§. 28. Sed fortiù sin gyro nostro nobis est currendum ! ad *militarem* itaque *superbiam*, nunc devenimus, nam & hæc non minimū est malorum militum vitium. Atque si in ullo hominum genere certè in militibus

bus vitium hoc florentissimum conspicitur, quod in in-
 tima cordis penetralia omnemque succum & sanguinem
 sese diffudit, atque hinc in omnibus corporis partibus,
 velut scabies sese exerit, quam quo magis frices eo
 magis irrites: *Hac quibus intumuit suffusa venter ab-
 unda. Quo plus sunt pota plus sitiuntur aqua.* Quanta
 est primariorum, sed quid dico, primariorum? imò, om-
 nium vix decem sub se milites habentium superbia? ci-
 ues aut rusticos vel dandorum aut faciendorum multi-
 tudinem aut acerbitatem deprecaturus, aut gregariorum
 militum, hybernantium vel transeuntium, malitiam
 delaturos vel id genus aliud petituros, ne in conspectum
 quidem admittunt, tantum abest, ut benigno eos vultu
 dignentur aspicere, superbas miseris aures præbeant at-
 tentas, aut aliquo solamine refocillatos dimittant, nisi
 petitori, prius palpo argenteo eos demulceant, super-
 bix obstacula & munimenta aureis scalis exsuperent, fos-
 sisque dono expletis, viam ad superbiorum aures sibi
 sternant. Sed hic superiorum est factus; ille omnium,
 quod spreta, ut plurimum veritate, fortitudinem suam
 plus quam Achilleam jactare, facta sua ultra Martis præ-
 lia extollere, aliena ad tartara deprimere soleant: vide
 Curtium *lib. 8. c. 1.* dum scilicet narrant, hunc hostem for-
 ti dextra se cepisse, istum in fugam econvertisse, *in illo
 prælio aliquot legiones spiritum difflasse quasi ventus so-
 lia aut panniculam tæctoriam: ut in Mil. glor. jocatur
 Plautus. A. 1. S. 1.* illius urbis fossas primò tranasse, in il-
 lius castri oppugnatione coronam muralem accepisse,
 hoc se stratagema invenisse, illud salutare consilium sug-
 gessisse & sexcenta alia, quæ libens prætereo, ne post
 Homerum iliada, post Maronem Æneida scribere, aut
 post Iulianum, ego corvus canere tentem: si gloriosum
 militem accuratori penicillo delineare satagam, quam
 salibus

salibus & facetus abundantissimus Plantus fecit. Et quales eos post victoriam esse autumas, qui ante eam superbix cristas tam altè extollunt? Etenim, quis ignorat, victoriam, juxta illud Ciceronis *pro M. Marcello*, & *lib. 4. epist. fam. 9.* naturà esse insolentem & superbam, idemque vitium victoribus inspirare & ceu venenum instillare, etiam melioribus & iis, quibus nec natura, nec prava consuetudo, hujus vitii semina in animum sparsit. Tanta est exemplorum copia in promptu, ut non tam prolixitas querenda, quam satietas vitanda. In quamcunque verò militarium vtiorum partem convertimur, velimus nolimus in Alexandri nomine hæreamus necesse est. Hic, post devictum Darium, post subjugatas tot & tam validas gentes, post partas tot victorias moderatorem (illud in altissima quaque fortuna eminens bonum) in superbiam vertit, patrios mores, disciplinamque Macedonum Regum salubriter temperatam, & civilem habitum, velut leviora magnitudine sua ducens, Persicæ Regiæ, par Deorum potentix fastigium est æmulatus, jacere humi Macedones venerabundos, paulatimque servilibus ministeriis tot gentium victores imbucere & captivis pares facere expetebat: Curtius *lib. 6. cap. 6.* Non tam laxas superbix habenas dedit Hannibal, eò tamen insolentix Cannensis victoria ipsum deduxit, ut post eam, nec quenquam civium suorum in castris admitteret, nec responsum ulli nisi per interpretem daret, Maharbalis etiam, victoriæ cursum in Capitolium esse dirigendum, in curia victoriæ laurum figendam, in media urbe trophæa erigenda, salutariter suadentis consilium, solum quia alienum erat, sperneret, testibus Val. Max. *lib. 9. cap. 5.* Floro *lib. 2. cap. 6.* Et quo animo, fortunæ magnitudinem tulisse putatis C. Marium hominem novum & nullarum imaginum? eo scilicet, quo

quo ejus generis homines fortunam faventio-
 solent. Equidem dubitandum est, an ipsum bibacior-
 an insolentior dicam, cum hæc vitia inter se ita pu-
 gnent, quasi unum alteri infamem palmam præripere
 velit. Hic enim, post Jugurthinum Cimbricumque &
 Teutonicum triumphum, cantharo semper potavit,
 quod Liber pater inclytum ex Asia triumphum ducens,
 hoc poculi genere usus ferebatur, & sic inter ipsum vini
 haustum victoriæ Bacchi suas comparare, & non homi-
 nes sed Deos quotidie triumphando æmulari voluit:
 Val. Max. *lib. 3. cap. 6.* similis in hoc, Duillio, | qui cum
 hostilem Pænorum classem fugasset, sicque primum tri-
 umphum maritimum meruisset, postea unius diei tri-
 umpho non contentus per totam vitam, ubi à cæna re-
 diredet, prælucere funalia & præcinere sibi tibias jussit:
 Flor. *lib. 2. cap. 2.* Adeo felicitatis & moderationis di-
 viduum est contubernium! eò superbiæ, turgida hu-
 mani animi, mox tumidi statim timidi, vela, facilis secun-
 dæ fortunæ aura propellit! Et quid opus cætera milita-
 ris superbiæ genera verbosè enumerare? superbissimas
 militum vestes, caballos gressus glomerare superbos as-
 suetos, aureis argenteisque phaleris ornatos, acupictis
 pretiosè peristromatibus instratos? cum quotidiana ex-
 perientia id monstret; ubi vestes auro distinctas, gem-
 misque adornatas, gladios ex argento, spicula auro præ-
 fixa & tantam ornatus luxuriam in omni agmine vide-
 mus, quantam, qui oculis non subjecere animis concipere non possunt, ut cum Curtio *lib. 3. cap. 3.* loquamur:
 ita ut illud simillimum sit exercitui Darii, Regis Persarum,
 contra Alexandrum euntis, hoc solo excepto,
 quod in castris Persicis lacer ignis & ethniciæ pietatis ra-
 dii maximè splendebant, ceu multis narrat Curtius *d. l.*
 in nostris ne scintilla quidem ethniciæ, nedum Christi-
 anæ

Atianâ pietatis appareat. Atque utinam (*quidem nisi
 vota supersunt?*) tantum exempla aliarum nationum &
 earum luxûs militaris, citare possem! utinam Gallica
 levitas intra Galliæ fines tantum substitisset, nec ad Ger-
 manos quoque nostros perripisset, apud quos olim, ut
 Tacitus ait *de morib. Germ.* nulla cultus jactatio inter
 milites fuerat, sed proh dolor! degeneres majorum fi-
 lii totâ Gallis & Gallico habitu pendemus, nihil nostro
 palato sapit, nisi Gallico sale conditum, nihil placet, nisi
 Calliam oleat. Nescio, nescio, quid monstrat, quàm
 miseram Germaniæ cladem minetur illud ominosum
 nefas; hoc tamen scio, cum Darius in principio Im-
 perii vaginam acinacis Persicam, in Græci gladii for-
 mam mutare jussisset, Chaldæos prædixisse imperium e-
 jus ad eos, quorum arma esset imitatus, tristi eventu tran-
 siturum, nec vanum augurium fuisse, ut jam alia ejus for-
 tis omnia & exempla taceam, tacite optans, ne patria de-
 generans inter dira hæc exempla numeretur, id imperia
 plusquam servilia eorum doleamus aliquando, quorum
 luxum tam cupidè sequimur. Sed quo ferimur? in quæ
 nos diverticula impetus rapuit! in viam ergo redeamus
 & *convitiandi libidinem* aut alium hostium *contemptum*
timiditatemque malorum militum audiamus.

29. Sæpenumerò mirati sumus illud barbarorum
 hominum Bactrianorum proverbium nihil barbari re-
 dolens, *canes timidos vehementius latrare quàm mor-
 dere, altissima quæque flumina, minimo sono labi*, quò
 indicabant, timidissimum quemque verbis esse ferocis-
 simum. Quàm verissima hæc sit sententia malos milites
 inspecturis clarissimè patebit. Hi enim assiduo, omne
 mordacissimorum convitiarum, Italo aceto perfuso-
 rum, virus in hostes effundunt, gravissimas quasque ini-
 nas eructant, hostem muscâ debiliorem faciunt, timidi-
 tatem

tatem ejus speciosè traducunt, & ut, ille apud Curtium, Alexandrum verbis super mensa debellant. Sed quid? si prælio dat signum rancia cruentum, buccina, si hostis aperto Marte est invadendus, tum qui viri sint ostendunt, & magno terrore parturientes antea montes, pariunt mures; nam in pedes cunctis mens decit imos: pallent ut nudis pressit qui calcibus anguem, vel Lugdunensem Rhetor dicturus ad aram Juven. sat. 1. (ubi videtur orator aut scripta sua, lingua spongiaque delere cogebatur, aut ferulis objurgari aut flumine mergi debebat: Farnab. ad d. sat. 1.) Solvunt his cornua ventrem, Cum lituis audita: Idem sat. XIV. & tum tremula manu vix gladium stringunt, animo interea in timiditatis vagina altè recondito. Tu Dari! quid cessas an tibi Mavors. Ventosa in lingua pedibusve fugacibus istis, Semper erit? Virg. XI. Æn. Cur insanientem, ut appellabas, Philippi adolescentulum, non ipse coerceres, quem Satrapæ tui, verberibus puerilibus graviter cæsum, veste purpurea indutum, vincitumque tibi, ut mandaras, tradere nequeunt? cur ceu lepus galeatus, non stas in gradu, sed hosti, serviliter antea contempto tergum ostendis, Curtius lib. 2. cap. ult. & lib. 4. cap. 14. Et tu Marce Antoni, lingua es melior sed frigidabello, Dexteræ; ἐπιβίβιον ante victoriam canis, magnâ infania victoriam spe devoras, & hinc plures catenas ad hostes nondum victos vincendos, quàm atma ad eos resistentes vincendos tecum in navibus portas! scilicet hinc est, quod tam acerbas vecordix pœnas dedisti, dum Cretes, navibus tuis interceptis, captivisque tuorum corporibus, ex velis ac funibus, pendentibus, triumphantes portibus suis adremigant, tuis catenis tuos vinciunt, & tam præposteram latitiam, tam crudeli castigatione vindicant, ut inter tantum ducem & fugitivum, inter tantum

tum exercitum, & nullum aliquot tantum horæ inter-
 cefferint. Florus *lib. 3. cap. 7.* Tantam tam sapientis ho-
 minis imprudentiam &, si scapha scapha est appellanda,
 stultitiam admiratione dignam omnes judicabunt, quid
 verò de Cheruscis, Suevis & Sicambriis, gentibus bar-
 baris sapientiùs expectes, quam quod Druso Imp. bello
 eos aggrediente fecerunt, cum Romanam prædam in
 antecessum, pactione dividerent, Cheruscis equos, Sue-
 vis aurum & argentum, Sicambriis captivos eligentibus.
 Sed victor Drusus, equos, pecora, torques, ipsosque
 cum præda divisit & vendidit: si credimus Floro *lib. 4*
cap. 12. Hæc quidem barbara erat stoliditas, illud verò
 factum quo nomine, pro rei magnitudine insigniatur?
 non satis liquet, quod non populus aliquis barbarus, sed
 Romanus, omnibus artibus sagatis, ultra omnes alias
 gentes excultus: non unus forte Antonius, sed tot in
 Senatu viri, prudentia & experientia militari radiantes,
 Macedonici belli exorientis scintillas, ab Andrisco, ulti-
 mæ fortis homine, Regem Macedoniae se mentiente, &
 hinc illam invadente excitatas, in primo ortu restingue-
 re neglexerint, donec in magnam flammam excitatæ
 Juventium prætorem cum legione hausissent, Capitoli-
 um etiam incensuræ nisi prætor Metellus eas magno ho-
 stilis sanguinis flumine restinxissent. Florus *lib. 2.*
cap. 4.

§. 30. At quibus artibus quæ mediorem justitiâ bel-
 lum gerant & causam defendant? inquiramus. Illi ve-
 rò nihil minus agunt, quam ut ad rectæ rationis state-
 ram, & juris gentium mensuram ea revocent, minus an
 infamem reddant victoriam nec ne perpendant. Et quid
 enim hi sine ullo discrimine, sine omni justii vel injusti
 cura, pronis & avaris manibus, crudelique ferro causam
 quamcunque defendendam suscipientes, de mala causa

bonis artibus & licito modo propugnanda essent solici-
 ti? quid scelera hæc ad iniustitiæ fastigium grassantia ju-
 stitiæ scalas applicarent? Hinc est, quod arte seu Magi-
 ca seu narcoticâ nervorum origines obstruant, sensati-
 onem sensu stupefacto impediunt & contra vulnera
 corpus impenetrabile efficiant, quod & hodie fieri atque
 etiam, (quicquid alii credant) fieri posse, multis ostendit
 Burgoldens in Not. rer. *Imp. p. 1. disc. 1. p. mihi 115.*
 Ex eodem fonte impurissimo fluit, quod sagittas, fon-
 ces, panes, globos veneno inficere, hostem clam im-
 misso sicario tollere nulli dubitent: vide Grotium de
 Jur. b. & p. *lib. 3. cap. 4. §. 15. & seq.* Wendelini *Polit.*
lic. 2. cap. 41. in fin. & cap. 44. ib. 5. quod fidem datam
 fallere, induciarum candorem violare, hostem ambi-
 guis verbis aut dososâ promissionum interpretatione,
 aliove mendaciorum genere circumvenire, non crimi-
 ni sed laudi sibi ducant. Utinam libero pede per patentis-
 simum historiarum hortum vagari, exemplorumque
 flores adlubitum decerpere liceret! sed dabimus veni-
 am columbis & cura erit vexare corvos, hoc est, ne Oe-
 dipo sit opus, minores reos per plagas elabi, majores a-
 liquot hîc coram justitiæ tribunali, ut se sistant, facia-
 mus. Primicerius erit Marcus Aquilius qui reliquias belli
 Asiatici ab Aristonico moti citò confecturus, mixtis ve-
 neno fontibus, quasdam urbes ad deditionem compul-
 sit, atque ita in naturam quidem, sed infamem victoriam
 fecit, contraque fas Deum, moresque majorum, impu-
 ris medicaminibus in id tempus sacro-sancta Romana
 arma violavit, ut Florus ait *lib. 2. cap. 20.* In hanc clas-
 sem referendus Imperator Manuel Comnenus qui
 Conradi Suevi *Imp.* exercitum panibus ex farina, tenu-
 ssimo gypsi pulvere mixta, paratis delevit: Peucer.
lib. 4. Chron. Accede & ad ignem hunc! tu Servili Cæ-
 pio!

pio ! jam calesces plus fatis, dum te non puduit, Viri-
 thum Lusitanorum Imperatorem extremâ deditionis
 jam agitantem, per fraudem & domesticos percussôres
 aggredi & sic non solùm victoriam violare, sed & hanc
 hosti gloriam dare, ut visus fuerit aliter vinci non posse :
 Flor. lib. 2. cap. 17. quàm longè, tu quidem, à majorum
 tuorum vestigiis abiisti, quàm dissimilis tu C. Fabricio,
 qui perfugam pollicentem, se Epirotarum Regem Pyr-
 rhum, veneno necaturum, ad domini castra reducen-
 dum & facinus, quod molitus erat indicandum curavit,
 Cicer. 3. de off. sicque non solum S. P. Q. R. applausum
 sed & ipsius hostis laudem est meritus, qui quoties de
 Fabricio loqueretur, dicere solitus fuit, *ille est Fabricius
 qui difficilins ab honestate quàm sol à cursu potest aver-
 ti* : Aurel. Victor. de Vir. illust. Denique dica scriben-
 da est Cleomeni, qui dolosa verborum interpretatione
 hostem fefellit, dum, cum centum triginta dierum es-
 sent pactæ induciæ, noctu hostiles agros est populatus,
 quod *dierum* non noctium induciæ essent pactæ : Cic.
 1. off. dignus qui ob fabra hæc excogitata, ejusmodi la-
 queis vicissim capiatur !

§. 31. Quis verò miretur, si tot scelera in bello vigentia, &
 perpetrata in justitiâ, infelici, vel prælii unius, vel totius
 belli exitu, justissimus Deus puniat ? quid mirum est, si
 quis Catilinam inauditum scelus anhelantem, pestem
 patriæ molientem, *seditionis incendium, Reip. ruina
 se restincturum minitantem*, & jam infectis signis ad ur-
 bis excisionem advolantem, hostili ferro exanimatum
 videat ? Sallust. de bell. Catil. Quis stupeat ? Si Con-
 sulis Crassi, Parthos ob solam purioris auri cupiditatem,
 contra sæderum sanctitatem, injusto bello aggredientis
 caput rescissum, omnium ludibrio expositum, auro li-
 quido in rictum oris infuso repletum aspiciat ? Flor. 3. c. 1.

cum scelerati hi milites meritis, vulneribus *ad generum Cereris descenderint*. Si verò talis aliqua infelicitas eveniat, si votis fata malignum pedem opponant, si bello, vel acie vincantur mali milites, tum verò non se suamque ignaviam & Diis hominibusque adversa scelera accusantes audies, sed vel hostium fraudem, vel multitudinem, suorum vel paucitatem vel timiditatem, vel cœli inclementiam, vel loci, in quo pugnatum incommoditatem, vel præfectorum socordiam aut corruptionem: & alios mille colores culpæ suæ prætendunt, omnibusque eam modis palliant. Est enim suo more, hoc est, politè & politicè differente Tacito, *in Agric. iniquissima hæc omnium bellorum conditio, ut prospera omnes sibi vindicent, adversa nemo, sed ea aliis impudentur*. Unicum quæso Bessum, Bactrianorum apud Darium, ducem intueamur! in quo, ut in clarissimo speculo, reliquorum ejusdem animi & moris militum naturam ad unguem cognoscere poterimus. Hic, post desperatam Monarchiæ Persicæ salutem, altum de eare silentium agebat, quod cum parricidii sui socio Nabarzane, Darii, ut fortem Virum & regem, *adversis rerum undis immerfasibilem*, decebat, novam prælii fortunam tentaturi, & mitiores fortis vices acie impetraturi consilia, pro temporis necessitate salubria, proditione sua impedivisset, discordiæque, infelices potentiæ Persicæ reliquias & omnem salutis spem dissipantis excitatione discussisset, sed verbis ferox omnem infelicis successus culpam in Darium conferebat, socordia ejus hostium famam crevisse, occurrisse in Ciliciæ augustissimis faucibus, cum retrò cedendo incautos in loca, natura & situ, in via, portuisset perducere, tot fluminibus objectis, tot montium latebris, inter quas deprehensus hostis nec resistendi commoditatem nec fugiendi facultatem fuisset habitu-

rus;

rus, clamat & *hac creta sese occultare volebat*, ceu totus est in hac re memoranda Curtius *lib. 5. cap. 8. & c. & lib. 7. cap. 4.*

§. 32. Sed satis, opinor, malos malorum militum mores proposuimus, juxta jam ponamus ejusdem farinae seu potius furfuris, advocatos, vultures togatos, crumenimulgas, æruscatores hominum, & canes Curiales, ut ita similitudo eo melius appareat. Atque hîc, primò, horum hominum tanta est multitudo, quanta improborum militum: ubique dives in omnibus judiciis est autumnus, & *spumat plenis vindemia labris*; *Ac numero tot sunt, quot in horto fertilis arvi, Punica sub lento cortice grana rubent: Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos. Quod Sicyon baccas, quot parit Hybla favos* ut Ovidii verba *lib. 4. de Pont. eleg. 15.* mutuemur. Quis, nisi in Germania peregrinus nescit, tam immanem in ea rabularum esse multitudinem quanta muscarum pulicum, culicum, & id genus bestiolarum, divexandis hominibus natarum, est in æstate. Ex quo facili Marte ratio iniri potest, quantus, talium rabularum sit numerus in Gallia, cum teste quodam Gallo, in unica Gallia Lutetia plures sint rabulæ quam in universa Germania, quæ tamen duabus partibus Gallia regno major est: Lanf. *in Orat. contra Galliam.* Atque in promptu est causa ejus rei. Sunt plurimi in Academiis qui aureum Juventutis pomum *cum Paride, lasciva Veneri* consecrarunt, aut tempus suum *Deo Pampineo*, vel, si melius, *Vacuna* dederunt, parum de Justiniano evolvendo solliciti. His aut loculus ita est exhaustus ut Academiis valedicere cogantur, aut res familiaris lacunam sumtibus factam hactenus nescit, atque *ad Doctoris titulum emendum* satis nummorum in arca, restat. Prioris generis homines, quia, ut in Græcis artificibus

a,unt, cytharædi fieri non possunt, aulædi fiunt (Cicer.
 pro Muran.) quia majores desperant honores, & simul
 durum domesticæ necessitatis telum stimulat, ad mu-
 nus procuraturæ, primò se conferunt & aliorum scripta
 describunt, processu temporis cum jam aliquid in praxi
 observarunt, tum statim ad advocandum profiliunt:
 vide Hiltrop. Proc. par. 1. tit. 19. num. 42. (quam pra-
 xim nudam & circumforaneam vocat: Joh. Fab. ad §.
 sed non. 3. Inst. de legat) interdum scripta non absque
 Theseo, & ex alieno jecore elaborant, atque hastas ab
 aliis amentatas in adversam partem torquent, idque le-
 vissimo pretio, & sive causa sit pessima sive optima: qui
 quidem, judices circulari soliti, & inde scientiam ali-
 quam hausuri, similes sunt Medicis, quos vocant, em-
 piricos, qui aliorum discentes periculo, salutem homi-
 num ancipitibus remediis & fallacibus experimentis pe-
 riclitantur & per mortuorum cadavera ad scientiæ cul-
 men sicut Tullia per occisum patrem ad regale fastigi-
 um, provolant, Val. Max. lib. 8. cap. 11. Flor. lib. 1. c. 6.
 Posterioris generis mortales, cum solidam juris scienti-
 am se haulisse stultitia dicitat, aut desperatio ab ea
 dehortatur, & tamen magnifico Doctoris titulo inhi-
 ant, non per templum *Virtutis*, sed *Opis ad Honoris æ-*
dem ire volunt, *laurum* Doctoralem *auro* emunt, sci-
 entiæ lacunam ære complent, & sic, *velut Cadmei fra-*
tres ex dentibus à Jasone sparsis, ita illi ob sparsam pe-
 cuniam subito *Legum Dolores*, inquam, *Doctores e-*
nascuntur; qui quoniam curtissimis alis, loca, eruditio-
 ne sua altiora, petiere, cum *Icaro* decidunt & ut *Hora-*
tius 1. ep. 1. loquitur, *mersantur civilibus undis*. Tole-
 rari hi possent, sed & tales inveniuntur, fratres igno-
 rantia, *asini* magis quam *Asinii* praxim scientes, opifi-
 ces, qui ad medium Janum rem fregere, aliaque imperita
 pecc-

pecora, in quæ acriter invehitur Carpz. p. 1. *Const. 1. def. 18. num. 14.* & nos de iis egimus in tractatu de officio iudicis suppletorio. *part. 1. concl. 4. §. 2.* quorum error multo maximus est, ad forum tanquam ad sacram anchoram confugientibus sufficere, si loci consuetudines aut statuta noverint, ultra quas *Herculeas*, si Dis placet, *columnas* egredi religio eis est: Hildrop. d. l. indigni qui in foro tolerentur *Berl. par. 1. concl. 9. n. 40.* &c. juncto Mevio. *par. 1. dec. 189.*

§. 33. Et quid verò tales rabulæ majore desiderio quam lites amarent, & optarent? quid accuratiore opera quam dissidia excitare studerent? cum vel causam non intelligant sed solummodò generalibus suis axiomatibus innitantur, quæ per somnum forte obreperunt: vel licet meliora videant tamen *cum Medea*, deteriora sequantur, literas obliterare, sigillaque sugillare parvi faciant: Carpz. Pr. Crim. p. 1. *quest. iis. n. 94.* Sie halten es vor eine sonderliche Ehre und Kunst / ihrer Clienten böse Sache gut / ihres Gegentheils gute Sach aber böß zu machen; ja dörfßen sich wohl öffentlich berühmen/ es solle keine Verschreibung so starck seyn/ dadurch sie nicht ein Loch machen können/ welcher ohnbefonnener Rede halber sie billich in das ärgste Loch solten gesteckt werden: ait Autor des Justitien Wercks. De aquila tale stratagemata narratur, quod cum holte cervo, duellum initura in pulverem prius sese conjiciat, deinde cum ad pugnam ventum, cervinis cornibus insideat, pulverem pennis collectum in hostiles oculos spargat alis suis, os eousque verberans donec excæcatum cervum ex rupibus det præcipitem, sicque præda potiatur. Schonborn. *Polit. lib. 6. cap. 26.* Huic avi rapaci similimi sunt *advocatelli*, qui cum videant lites esse cornu copix, auream messem, emunctoria & catapotia, quibus loçulus pur-

gatur, gallinam aurea ova ponentem : cum sciant juxta illud Taciti. IX. Ann. ut *vis morborum pretia medentibus affere*, sic fori tabernam pecuniam ferre advocatis, ad tribunal currentibus calcaria subdunt, dubitantes instigant, nolentibus omnia promittunt, persuadentque iustissimam esse causam, (*Dein Sach ist schlecht und recht / uti in sacris Absolon*) injuriam verò ab adversario illatam, ne struthionis aut Stoico stomacho concoctu facilem. Hoc ergo litis pulvere in clientis oculos sparso, cum excæcant, excæcatum ad patrimonii scopulum tribunal, propellunt, propulsum ex divitiarum fastigio in imam summæ inopiæ vallem præcipitant : in hoc aquilâ multò crudeliores, quod non hostem, sed amicum se suasque fortunas committentem & commendantem (ut hedera arborem sub specie amici complexus) quasi enecent : de quibus rectè ait ex Cassiodoro, Autor Comitilog. Ratisb. par. 4. dissert. 9. num. 29. pag. mib. 272. quod in corradenda pecunia oculos Argi, manus Briarci Sphragum ungues, perjuriam Laomedantis, Ulyssis argutias, Sinonis fallacias, fidem Polymnestoris, pietatè Pigmalionis habeant. Ex quibus sua sponte fluit, ex avaro hoc semine Satanæ, neminem causâ sibi oblatam ad conscientiæ amissionem, ad S. Scripturæ lucernam, ad lydium juris & æquitatis lapidem, revocare, sed in fas nefasque verba locare, linguam & calamum venalia habere. Magon. in Cynos. cap. 43. num. 17. Ies. lib. 2. cap. 31. dub. 9. Re verò in iudicium deducta & cliente, litis laqueis, plusquam Gordiis, implicatum eorum res agitur, omnemque occasionem capillatam arripiunt, omnem movent lapidem, ut in miserorum loculos regnum sibi prorogetur, ad quam rem varia exquirunt aucupia, varias ponunt tendiculas caufidici latratores. Causa in multas quæstiones, ut plurimum super-

pervacaneas, & de lana caprina agentes spargitur, excogitantur in quacunque litis parte innumera excusationes & impedimenta legalia, atque exceptiones, ut verè vocantur, *dilatatoria*, quibus ita lis differtur ut, cu Berlich. par. 1. concl. 9. num. 39. casum habet, post 30. annos, nondum litis contestatio fuerit facta; unde satis æstimari potest quousque exceptiones *peremptoria* sint duraturæ, etiam in prima instantia: certè Hieron. de Mont. narrat inter Gualdenfes & Fabrianenses, 150. annis de finibus disceptatum. Nec nova est illa, ut Carpz. par. 1. con. 1. def. 20. & lib. 3. Resp. 5. tit. 1. num. 40. ait, doctrina & malitia diabolicâ, quod, ut tricis onerosæ, sæpè etiam impossibilis probationis antagonistam involvant & sic ad desperationem victoriæ & transactionis placitum, aut tamen sumptuosissimam litem eum adigant, advocati, imò rabulæ, clienti suo præcinant illud, *si fecisti nega*: vel si factum extra omnem dubitationis aleam sit positum, quæstionem juris, productis juridicis majoribus quam sunt duo *Cæsaris Anticatores* involvant: Carpz. d. Resp. 5. n. 29. & seqq. & p. 1. c. 1. def. 7. & 19. Berl. d. concl. 9. n. 35. legesque in multis mæandros & callidas variarum interpretationum, limitationum, correctionum, flexiones, & diverticula detorqueant. Nullum est caput legis, nullum verbum, nulla syllaba, aut litera, ex qua, non verisimilia argumenta elicere nitantur: sicque ex ampla æquitatis & veritatis planicie ad verborum & disputationum angustias & scopulos adversarium trahunt, & fiduculis quasi adhibitis LL. torquent, ut pro sua sententia (vel tamen ex clientis loculo) aliquid extorqueant. Unde eleganter supra jam laudatus Autor Comitologiæ Ratisb. par. 5. in Notis §. 134. Rec. Imp. d. an. 1654. p. mihi. 351. inquit: Alles was denen Doctorellis und
Ma-

Magistellis nur immer vorkommt / darüber wissen sie schon ihre leges und authoritates interpretum. Kommt aus den fabulis Æsopi ein casus vor / de asino multum bibente, de lana caprina, de umbra asini, dann lassen sie nur dem Corpus Juris ein Ader / fluchs! springt ein lex und text darauf / welchen sie / als ein Pflaster / auff ihre rabular-stückende Sachen und Wunden legen. Quibus omnibus modis & artibus, non solum inter homines, immortales inimicitia, excitantur, sed & catena necitur, quæ constrictos tenet - *Et natos natorum & qui nascuntur ab illis*; & si forte heredum heredes postquam diu aureis hamis sunt piscati, victoriam reportant, illa sanè Cadmæa erit, magnoque sumptu stabit. Tolerari hæc omnia, ut ut durissima possent, modò advocatorum cohors, fidei datæ memor diligentiam, dexteritatem & integritatem adhiberent; id verò & nostra & Taciti. XI. annal. tempestate verum est: *quod publica mercis nihil tam sit venale, quam advocatorum perfidia*: qui ab adversario exorati, aut pecuniæ magnetè tracti, prævaricari floccipendunt, vel falsas adversarii probationes dolosè admittendo, veraque clientis argumenta, aut planè supprimendo, aut debito fervore non urgendo: Vel post instrumenta & documenta ejus perlustrata, secretaque cognita repudium mittendo, causamque spreto sanctissimo Confessionis sigillo, & juramenti præstiti religione prodendo: vide Carpzov. Proc. tit. 5. art. 7. num. 12. Ord. Crim. art. 151. Struv. Synt. Civ. Exerc. 48. th. 100. Et quid enim his sanctum esset, quibus sola pecunia est Deus & decus? vita & anima? *quæ referentia legum? Quis pudor aut metus est unquam properantis avari? Unde habcas querit nunquam sed oportet habere*, inquit Juvenalis sat. 14. Id faciunt rabulæ - *quidam ut memoratur*

ratur Athenis, Sordidus ac dives, populi contemere
 voces, Sic solitus, populus me subilat, at mihi plando,
 Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca: Hor.
 1. sat. 1. Atque hisce ac similibus avaritæ modis & variis
 prædandi ac furandi vocabulis, dumque divites non so-
 lum rudent, sed & pauperes deglubunt ita ut simillimi
 sint homini inter crudeles latronum manus delapso, spo-
 liato, ad mortem vulnerato, sæpè quidem fiunt Cræso
 Crassoque ditiores: sed, ut infausto ac maledicto syde-
 re bona sunt conquisita, sic eodem sydere pereunt.
 Grana se collegisse putant, sed sunt paleæ: cumularunt
 divitiarum quasi montem, sed hic, aut subitò, damno-
 rum chasmate corrui & subsidit, aut ex illo, ut Vesuvio
 calamitatum ignis erumpit, cuncta alia bona compre-
 hendens, perdens, absumens. Achan, ut ex sacris Jo-
 sue 7. patet, furabatur, & furto non solum se, sed &
 suos filios, filias, oves, boves, & omnia bona in ignem
 præcipitabat. Gehasi callide argentum & vestes accipi-
 ebat. 2. Reg. 5. Sed ecce! grave onus ac vestis lepra,
 sequebatur. Hæc rabulas tales avaros & perfidos fata
 manent, tales morborum, calamitatum ac miseriarum
 sagittas divina ultio in scelestorum corda jaculatur.
 Majores nostri, Germani, olim post Varianam victori-
 am crudelissimis suppliciis Romanos caudicicos afficie-
 bant, aliis oculos, aliis manus amputabant, unius os su-
 tum rescissa prius lingua, quam in manu aliquis tenens,
 tandem, inquit, vipera sibilare desiste! narratore
 Floro lib. 4. cap. 12. Utinam hodiè talis esset fervor
 magistratuum! Nec verò pænæ eorum vulturum sunt
 solummodò temporales sed & æternæ. Vidimus in ma-
 gni cujusdam Principis aula, scitam hanc picturam: sci-
 licet, dives quidam epulo mensæ instructissimæ asside-
 bat, cujus dextram Thraso, sinistram Morio claudebat:
 infra

infra hos erat rusticus, aratrum tenens, post quem miles crumenam ære gravem ostendens & ostentans, pietus erat, quem advocatus, Confessarius, & Medicus sequebantur: postremò Diabolus, cum catena, velut ex hominum linguis conferta, agmem claudebat: diviti adscriptum erat, *hos duos* (Thraſonem & Morionem) *ego sustento*: rustico, *tres istos ego alo*: militi, *quatuor istos ego deprador*: advocato, *quinque istos ego decipio*, confessario, *sex istos ego absolvo*: medico, *septem istos ego occido*: Sathanæ verò, *octo istos ego in infernum mecum traho*. Huic picturæ geminum esse videtur quod ex Chassan. narrat Carpz. *decif. illust. 202.* rusticum quendam diu fagitatum inibus in stabulum cogendis, nihil proficere potuisse, usque dum stentoreâ voce exclamaret, *ite tandem in stabulum, sicut advocati & Procuratores in infernum*: & hoc audito omnes eò festinasse, quo dicto Johannes Petrus Ala, tanto fuit fulmine percussus, ut advocacioni renunciare concluderit. Fabula sit hæc nec ne, illud satis constat, pejoris luti patronos in eos tantum *campos Elyssos* iri delatum, *ubi ulrix Erynnis parat penas, que Tantali vincant sitim, Dirum laborem Syssiphi, Titi alitem, Ixionisque membrarapientem rotam*: Senec in *Octav. Act. 3.*

§. 34. Sed properandum est ad *impudentem audaciam* malis advocatis, cum ejusdem commatis militibus, communem. Et hîc multis narrare possemus, quàm illi sæpè obstrepant judici, sibi non statim in omnibus annuenti, quàm torvo vultu & Tribunitia violentia, clientem, præsertim inferioris subſellii, intempestiviùs se interpellantem, impudentissimè excipiant, quàm audacter, tanquam circumforanei, quicquid in buccam venerit, perfrictæ frontis impudentiâ, in judicio latent, judici aures importunis sollicitationibus, pellucidisque menda-

mendacijs obtundant, loci religiositate, plane non deterriti: conf. Tholof. *Synt. Jur. lib. 49. cap. 6. n. 32.* Sed & notiora illa sunt quam canibus nostris Delia & adhuc graviora sunt; hoc sine non stat audacia, sed qui semel verecundiæ fines sunt egressi, graviter audaces esse consueverunt. Præ cæteris notabile exemplum suppeditat Suetonius in *Claud. cap. XV.* quod scilicet Imp. Claudii patientia pessimus rabularum grex tam impudenti audaciâ sit abusus, ut ad ipsum, more antiquis Principibus & regibus usitato, pro tribunali jus dicentem, Græculus quidam litigator dicere non erubuerit καὶ σὺ γέρον ἐῖ, καὶ μωρός i. e. & tu senex es & stultus. Alii à tribunali discedere parantem non solum voce revocabant, sed & dicto non audientem, lacinia togæ retenta, interdum pede apprehenso retinebant. *Otempora ô mores!* quid hoc est, si non est singularis audaciæ & sceleratissimæ impudentiæ exemplum sine exemplo?

§. 35. Sed ad aliam Scenam pergamus, *ebriositatem* scilicet ob oculos posituri. Philosophus quidam, *Epicuri de grege porcus*, ab aliquo interrogatus, quodnam vinum palato suo esset gratissimum? satis jocosè respondit, *illud quod ex alieno loculo profuit*, indigitaturis scilicet, illud vinum esse saporis optimi, quod ab alio & alieno ære comparetur. Huic Philosopho (sit venia verbo) suum dant punctum & in ejus sententiam promissis pedibus concedunt, plurimi rabulæ, hinc omnes, occasionis, vinum gratuitum promittentis, articulos probe observant, tum demum aliquid ex suo loculo, Baccho immolantes, si aliunde nulla se occasio offerat. Si ad *galli cantum consultor ostia pulset*, ut *Horatius* ait, multi vinum sublimatum sive adustum exigere non erubescunt, ut scilicet hæc clave apertus prudentiæ penitissimæ fons, salu-

salubria consiliorum flumina emittat. Quibusdam vini, vel ex regionis genio, cerevisiæ votum, aliquibus involucris velare volentibus hoc in more positum novimus; ut clientulum, nescio quid impedimentorum, seriæ causæ considerationi officientium causati, ex suis ædibus ad cauponas deducant, ut ita *loci jure* admonitus, nolens volens vinum curare cogatur. Tandem cum nullam aliam bibendi causam perspicere possunt, ad sacram hanc anchoram confugiunt, ultimoque hoc stratagemate litigantes infelices aggrediuntur; Videlicet cum eos satis emulctos & emunctos vident, vel sua sponte litium telam exosos, aut causæ diffidentes, ad transactionem inclinant, quæ cum utrinque placet, *in adem concordia*, quod *ænopolium* vocatur, & ad Bacchum prima est via, hoc auspice & præside incipiendum & finiendum, cæteroquin, ut universali Germaniæ consuetudine receptum est, transactio ipso jure est nulla. Cum ergo ad destinatum locum per ventum est, tum meraciùs bibere incipiunt, *crateres magnos statuunt & vina coronant* (Virg. I. Æn.) omnem scilicet iracundiam, transactionis venenum, vino propulsaturi. Cum jam *DEVS est in illis quo agitante calefcunt*, tum ad rem propius accedunt, partes componere acriter laborant, arcum nimirum tendendo non esse rumpendum suadent, poculis decumanis ne quicquam cessantibus sed strenuè ultro citroque currentibus, eousque, donec nec lingua nec manus nec pedes officium suum amplius facere possunt, atque ita, primâ vice disceditur. Mox aliud secundæ conventioni tempus præfigitur, quo (ut phrasis est forensis) *priora repetunt*, sed majori studio opus urgent, & unum forte articulum litis, partium placito, amputant, quo factò, pocula arripiunt, primum amicitia gradum & quasi lapidem fundamentalem positum clamitant,

auro-

auroramque mox exorituris solis concordia, capacibus
 cyathis ita salutant, ut sæpè redùcis vini fontes mensam
 solumque inundent & somni tenebræ oculos corporis
 mentisque obnubilent. Postero, plerumque die tertio
 convenitur, idque sinasus caudicorum *clarum clavo*,
malum malo pellere satagentium. Quia enim juxta
 Horatium 2. sat. 2. *corpus onustum; Hesternis vitis a-*
nimum quoque pregravat una: Atque affligit humo,
divina particulam aure, hinc ad alia seria ineptissimi,
 Diabolum per Beelzebub, id est, elucum prioris diei
 majori ebrietate sequentis discutere volunt, perinde ut
Vulnus Achilleo, quæ quondam facerat hosti. Vulneris
auxilium Pelias hasta fuit: Ovidius lib. 1. de rem. a-
 mor. vulgò *Hundes. Haar drauff legen*. Postquam i-
 taque tertiâ vice à Baccho, ebriosorum caudicorum
 Jove, principium est sumtum, tum ipsa litis capita ag-
 grediuntur, & damnosis sæpè conditionibus litem topi-
 unt, eoque ipso recrudescit bibendi certamen & liti, sa-
 luti potationibus creberrimis parentatur.

§. 36. Præcipuum, & convivia hæc temulenta, ut
 lux solem, sequens, ferè effemus oblitum. Nemo est qui
 nesciat, Bacchi pedissequam esse litem, ebrietatis comi-
 tem discordiam: nec ergò à vinosis advocatorum men-
 sis illa exulabunt. *Primo* de aliqua juris materia, inter
 sacundos & facundos calices disere solent, illo hanc,
 isto aliam sententiam adoptante: interea vino dis-
 putandi fervorem augente & rixæ cornua addente, à pla-
 cidis sermonibus ad jocos Momi, plus nimio acuminata,
 adque convitia, tandemque, utroque opinionem
 suam, pro pragmatica sanctione & sacris oraculi effatis
 obtrudente, à verbis ad verbera descenditur, ex nullo ar-
 gumentandi modo, quàm *ferio* argumenta desumuntur
 & in *conclusionem* syllogismorum, non quidem est *medi-*

us terminus sed tamen cantharus & utraque manus præmissa: tum de convivâ Coribanta videbis: Iurgia proludunt, sed mox & pocula torquent: Saucius hic rubra detergit vulnera mappa; ut Juvenalis verba sat. 5. nostra faciamus. Sed satis hujus argumenti!

§. 37. Lampada nunc nobis tradit *Superbia* togatorum hominum, quæ sanè tanta est quantam & militum esse supra diximus. Si vel soli in aliquo loco sunt, vel inter cæcos lusci regnant, tum verò & ipsa domus robustis superbiæ pessulis est occlusa, ita ut aditus sit provincialis (id est, difficilis, ex phrasi Ciceronis lib. 6. ad Attic. ep. 6.) nec omnibus, etiam tenuioribus, contingat adire hanc Corinthum. Elegans hac de re epigramma videre est apud Melandrum in Joco-ser. tom. 1. hist. 69. *Ingressus rabula quasitas rusticus ades: Vidit ab unca-
ta pendula dona trabe: Auritos lepores & pingues
dorcadis armos. Atque recens capti, nobile sumen aprî.
Tum sua mox tristi vertens vestigia vultu Heu, ait,
hie pauper vincere nemo potest.* Mox negotiorum gravissimorum molem, variaque concatenatorum laborum onera allegant, aliena negotia centum per caput & circa latus salire, ut ille apud Horatium 2. sat. 6. queruntur, ut clientum cohorti vacare non possint; usque dum, cliens rusticus balantem hædulum vel simile quid affert, quo ipso janitor, ancilla, ancillula, uxor, atque ad eò ipse rabula, explosa superbia, accurrit, ut sic miser consultor latum istud, *veni, vidi, vici*, exclamare valeat. Gemino modo in omnibus dictis & factis, *cæcus amor sui & tollens vacuum plus nimio gloria verticem* (Hor. l. od. 18.) ad quævis vana eos rapit. Scientiam suam tantam jactant, quasi totus Bartoli, Baldi, Cujacii, Carpzovii, Mevii animus, Pythagorca metempsychosi in se sit delatus, ita ut alii nil sint ipsis, nisi triviales literatores.

tores. Nullum tam exquisitum, tam salutare consilium ab alio dari potest, quod nō Theonis & Momi maledicōdente carpant, adjiciant aliquid aut detrahant, in Veneris saltem sandalio, aliquid, imo; in scirpo nodum inventuri. In clientelam suam concessuris mira narrant! tot & tot, imò omnes à primordio postulationis causas se felici patrocinio defendisse, hunc celebrem advocatum miro stratagemate supplantasse & insolito laqueo constrinxisse, ut manus victas & herbam porrigere coactus fuerit; in hac vel illa ardua causa, clientem eripuisse, & è labyrintho, omnium cum admiratione, eduxisse: & quæ alia *cavi spirant mendacia folles*: (Juven. sat. 6.) Atque hæc ad latietatem, si non nauseam, ante litem ingeruntur: jam, si non tam sua opera, quam dubia iudicii alea & sorte, victoria reportata; tum verò tantæ rei gloria nullo sermone satis deprædicari potest, tum ipsam etiam Themidem in suum pectus descendisse, & ut de Papa in *c. 1. de const. in 6.* vel de Imperatore Linn. de Jur. Publ. lib. 8. num. 7. dicitur, omnia jura se *in scripto pectoris* habere credunt. De Empedocle, Philosopho, & artis medicæ peritissimo incorrupti Historico. rum annales referunt, quod, cum quendam gravi inorbo liberasset, pro numine haberi & adorari voluerit, tandem eo superbiæ descendens, ut, inter Divos referri ac *DEVS immortalis haberi Dum cupit Empedocles ardentem frigidus Aetnam, In siluerit* (juxta Horatum in poet. Alex. lib. 6. cap. 4.) Huic quidem stulto, animi elati improbo fastu fascinati rabulæ *negry quidem* concedunt, ubi à suis victoria partibus aliquando, *licet rara sit avis*, sterit. Et quis ex iis vestiarias LL. sibi suisque natas aut latas putet? quis intra conditionis suæ cancellos se continere studeat? id quod multis monet Magon. in Cynof. advoc. cap. 31. num. 51. quin pœnis stimulum

mulum iis addit Satyricus (Juven. sat. 7.) canens -- *pur-*
pura vendit, Causidicum, vendunt amethystina con-
venit illis Et strepitu & facie majoris vivere census,
Respicit hoc primum qui litigat an tibi servi, Octo, de-
cem comites post te an sit sella rogati. Ante pedes: ideò
conductâ Paulus agebat: Sardonyche, atque ideo plu-
ris, quam Cossus agebat. Ut redeant veteres, Ciceroni
nemo ducentos. Nunc dederit nummos, nisi fulserit
annulus ingens. Sic enim plebejum iudicium est com-
paratum, altiore rem indagine non explorat, sed exter-
nâ rerum specie, mirificè afficitur & capitur: vestes in-
fallibilem eruditionis hederam putat, à filis & pilis, tan-
quam accuratâ lance, virtutes & scientias suspendens;
stultissima cultûs varietate & vanitate omnibus insolentia
gradibus exultantes & his quasi hamis clientum ca-
tervam attrahentes, pluris quam alios æstimans. Alii,
ex grege rabulari, per omnium ora ambitiosè volitan-
tes, aut ipsi, aut ope famulorum, aliquot Aetorum volu-
mina ostendunt & ostentant, atque rusticos vel alios vi-
lioris conditionis homines, apertis capitibus, & longò
post se gradu ire, aut jubent, aut tamen permittunt (veri-
ti scilicet, ne nimia familiaritas summæ existimationis
radios obscuret) libros, si quos ab antiquario, in speci-
em compararunt, sub nomine bibliothecæ mirum
quantum: laudant & monstrant, quibus adeo dicas id
ait. Emptis quod libris tibi bibliotheca referta est, Do-
ctum & Grammaticum, te Philomuse putas? Hoc ge-
nerè & chordas & pleetra & barbata conde Mercator
hodie eras citharæ adus eris. Et quis omnia superbix ge-
nera examussim explicare valeret? Sanè, ut alibi Juve-
nalis (sat. 10.) ait - Promptius expediam quod amave-
rit Hippiamachos Quod Themison agros autumno occi-
derit

derit uno : Quod Basilus socios, quot circumscripterit
 Irus, Pupillos : Et licet aliqui, ex illa tribu, sint, qui
 patrimonio in Academiis, vel re domestica nepotinis
 sumtibus aliove modo lacerata, vili sub lacernula vel for-
 dido palliolo judices circulentur, ut Seneca ait *epist. 40.*
 tamen eundem, quem alii, intolerabilis superbix elati-
 que spiritus tumorem gerunt, tantum quod eum mo-
 destix simulata dibapho tegant, & aliorum superbiam
 calcent, sed ut Diogenes Platonis culcitram, fastu scili-
 cet majore : Diog. Laërt. *lib. 6. in Diog.* ambitiosissi-
 mè humiles, superbissimi futuri, si durum domesticæ
 paupertatis telum, *superbia oculos non defixisset*, vehe-
 mentissimis flammis erupturæ, si novercans fortuna, be-
 nignior, oleumque ex turba clientum, aliquando largius
 suffusum fuerit : quibus quidem hominibus, si juxta
 Momi votum, pectus fenestratum aut, juxta Socratem,
 clathratum esset, ita, ut interiora abdita, & multis recet-
 sibus abstrusæ mentis sensa accuratiùs inspicere, vota-
 que ex tenebricosis penetralibus in lucem protrahere li-
 ceret, animum corque fastu maximo turgere & tan-
 tum non rumpi cerneret.

§. 38. Detrudamus discursus naviculam, ab hoc vitii
 detestandi scopulo & aliò vela vertamus. Sed ecce ! ad a-
 lium rejicimur, Et quis ille est ? *Parnassus*, ni fallimur,
 rabularum, hoc est, *convitiandi libido & cacoëthes in-
 sanabile* : quem quidem montem, ejus sortis homines
 densis agminibus inhabitant, ibique, ut quondam ex
 poetarum figmento, tempore universalis diluvii, Deuca-
 lion & Pyrrha *Ovid. 1. Metam. 10.* præsidium quærunt.
 Causâ clientelæ suæ commissa, in scriptis vel discursu
 multum est eloquentiæ, sapientiæ parum ; *sermo prom-
 tus &*, ut cum Juvenali *sat. 3.* loquamur, *Isæo torrentior* :
 etiam si nec antagonistæ fervor, nec (quod alias Impera-

tores in l. 6. C. de postul. requirunt) litis utilitas poscat, execrandas despuunt injurias, penna eorum est, ut *Vesuvius*, nihil nisi convitiatorum flammis proximi honorem lambentes, improbo ardore, eructans, adeo ut citius in sylva lignum, in mari aquam, in litore arenam, in igne calorem, quam in eorum productis injurias imputationes desideres: vide Berlich. p. 1. concl. 9. n. 25. &c. Reink. de regim. l. 1. cl. 5. c. 1. n. 64. Spekh. Quæst. Jur. cent. 2. cl. 4. quæst. 40. Cothm. vol. 5. Resp. 50. n. 7. Sed si seposita hac *eloquentia canina*, ut *Quintilianus* eam vocat, causæ merita deducenda, res ex æqui & justis fontibus tractanda, juris norma factis prudenter applicanda, rationibus & legibus, sine *nugis bullatis*, & ridendis verborum globulis, sententia defendenda, contraria tela, hasta non juncea, & gladio non plumbeo, aut prudenter avertenda, aut dextrè retorquenda, tum *aqua miseris haret*, & ne quidem *gutta est consilii*, tum antè coaxantes ranae, ranis *Seriphis*, aut illis quas *Divus Augustus*, cum primùm fari cepisset, in avito suburbano, silere jussit, narrante *Suetonio in August. c. 44.* sunt taciturniores, & ad talia non magis apti, quam, ut est proverbium, *asinus ad lyram*, aut tardigrada testudo ad leporem capiendum: adè ut juxta *Plinium 1. ep. 20.* non fauces, sed pedes causæ, stulti premant: cujus ruditatis & inscitiae advocatum cum *Scipio* cuidam *Siculo* amico suo dedisset, ille danti respondit, *quasò da hunc adversario meo advocatum, deinde mihi nullum dederis* *Brusius lib. 5. cap. 18.* Quà in necessitate constituti ad hunc vel illum *Practicum cæci* accurrunt, & tanquam *canis ex Nilo*, aliquid festinanter arripunt, quod calui non magis quadrat, quam *cothurni Herculis infantis*. Es kommt so recht wie der Jud zur Wurst. Suppe: adè ut de ipsorum discursu dicere possis quod de *chao* suo

suo illud omnium ingeniorum compendium Naso *1. Met. 7.*
 ait, quod scilicet sit *rudis indigestaque moles, Nec quicquam nisi pondus iners congestaque, eodem Non bene junctarum discordia semina rerum;* cum omnia tam bellè
 cohaereant, tanquam - *Humano capiti cervicem pictor equinam, Jungere si velit & varias inducere plumas, Undique collatis membris,* ceu Horatius *in Arte Poet.*
jocatur.

§. 39. Et quid tales injustissimi justitiae everfores, & sandapilarii, æquitatisque inimici jurati, de causa legitimè agenda cogitent? quin potiùs varias ad elabendum rimas quærunt, tota technarum & sophistices plaustra ad eludendam aut obscurandam veritatem, ad simplices, dolo malo circumveniendos, undique corradunt, consarcinato fraudium & mendaciorum centone, vel donorum pulvere cæcutientem reddunt judicem, pennam instrumenta, pecunia testes, corrumpunt, clienti, ut diximus, illud scelestum, *si fecista nega*, præcinent: ut breviores simus, si homines flectere nequeunt, ut ille apud poetam, Acheronta movent, ut victoriæ palmam, & sic vel quotam litis, vel pinguisimum palmarium reportent.

§. 40. Quod si verò nihil ominis justa causa triumphet, & non vincant sed vincantur, ita ut nulli remedio suspensivo amplius sit locus, tum ipsi, cum Pilato, manus suas lavant, & omnem à se culpam amoluntur, eamque vel in incitiam aut corruptionem judicis, partisque adversæ gratiam aut potentiam, aliquando & causæ fragilitatem, ante ab ipsis celatam, devolvunt. Medicis, qui morbos tollere sciunt, agrotos scilicet tollendo, in morte est positum, ut ægro mortuo, seu, ut scapham scapham, dicamus, occiso, omnem culpam vel in violentam fati necessitatem, vel obstinatam ægri in pharmacis assumendis contumaciam, in noxiis comedendis intemperantiam,

rantiam, vel aliud quodcunque rejiciant: dicentes, referente Erasmo Roterod. in *Colloquio, quod vocatur, funus*, se medicos esse, non Deos: quod artis erat præstitisse, cæterum adversus fatalem necessitatem nullam valere medicinam; adeò, ut de Medico quodam, seu potiùs Medicalastro narret Neuhufius in *Theat. Ingen. Hum.* (libro sanè Apollinis bibliothecâ dignissimo) *lib. 1. cap. 9.* quod ad ægrum, potionem ex præscripto medici haustâ, pejus valentem, & jam in agone constitutum reversus, cum nullam aliam, in speratò in pejus mutatâ valetudinis invenire & proferre posset causam, tandem per omnes conclavis angulos diu volutatis oculis, sub fatali lecto clitellas conspexerit, iisque visis altum exclamarit, *quid mirum!* quod rediens in tristi vitæ & mortis confinio, ægrotum inveni, cum inaudita voracitate asinum intemperantissimus devoraverit, quod infallibili conjectura ex clitellis sub lecto absconsis colligo. Simili modo, advocatelli lite, cum expensis, perdita, longum excogitarum causarum catalogum, mira facundia texere norunt, quò clientem, qui cum cane Æsopico missa carne umbram captaverat, placidum, & se innocentes reddant.

PERORATIO!

NEmò ergò sanæ mentis nobilissimam nostram *l. 14. C. de advoc. divers. judicior.* verissimam esse & elegantissimâ locutione advocatos militare dici, negabit, cum tantum non in omnibus rebus, officii necessitate & utilitate, pugnandi modo, privilegiorum honore, moribus denique, tam bonis quam malis, inter se togati & sagati milites sint simillimi. Quod itaque stadium emensi; gratiis Divino Numini persolutis, telam nobis injunctam absolvimus.

PRU-

PRUDENS
AC
JUSTUS ARBITER
PRIVATUS

Sen

Discussio, quid juris sit, ubi res aliqua
in tertii privati, vel unius ex con-
trahentibus arbitrium re-
jecta est?

A Summo summo Principe principium :

APHORISMUS I.

DE arbitrio alterius, ex præscripto sanctarum rectæ methodi legum inpræsentiarum acturi, in primordio quoad *considerationem etymologicam* monendum paucis cuximus, esse in Grammaticorum, imprimis veterum, choro quosdam, qui non, ut nunc usus (*quem penes arbitrium & vis & norma loquendi*) fert, *arbitrium*, sed potius, *arbiterium* dicendum & scribendum, dictatoriè putayerint; prout non solum in optimo Pandectarum Codice Florentino in l. 7. §. 1. ff. de recept. sed & in illa inscriptione Romana: *M. Larcius L. F. Pomptina*, arbiterio *Larcie fortunatae uxoris*: quam refert Simon Schardius in *Lex. Iur. voce, arbitrium*, legitur. Sed certantium nos Grammaticorum rixosorum vexillis immiscere nolumus: potius verò communem & vulgarem opinionem sequimur, vocem *arbitrium*, retinentes, quippe quæ præ altera obsoleta, in classicorum scriptorum latifundiis, & innumeris Juris nostri locis haud dubiè reperitur: atque in quæstione usus moderni, quo juxta proverbium, verba, sicut numeri valent, clementiore urnâ, palmam reportat; ut adeo hîc diu non sit subsistendum.

APHOR. II.

MAjus verò impendendæ operæ hostimentum & pretium videtur, homonymiam, brevior tamen sermonis gyro excutere, quâ ex re sæpius anceps magni

mo-

momenti dubium resolvi potest; ceu de Antistio Labe-
 one Gellius. 13. *Noct. Att. 19.* refert, eum latinarum vo-
 cum originesque percalluisse, eaque præcipuè scientia
 ad enodandos plerosque juris laqueos usum. Sumi ve-
 rò vox *arbitrium* præcipuè solet. (1.) pro superiore po-
 testate & autoritate aliquid publicè statuendi, vel faci-
 endi: sicut Princeps pro *arbitrio* LL. ferre, vel aliud
 quid agere dicitur. vide l. 4. pr. C. de *recept. arbit.* Ita
 apud excellentissimum Historicum Livium *lib. IV.* hæc
 legere licet verba: Si L. Opium abrogaveris, non ve-
 stri *arbitrii* erit, si quid ejus vetare volueritis, quod
 nunc lex vetat. Gemello modo Suetonius. 1. *lib. 7. cap.*
 ait, per somnum *arbitrium* i. e. regimen, orbis porten-
 di. Inde ex usu Auctorum, *arbitrum*, pro dominante,
 atque pro lubitu quid disponente passim poni videmus:
 sic DEUS *arbitrè orbis* dicitur Ciceroni *pro Rose. Amer.*
 & Seneca *in Herc. Fur.* Plutonem inferorum Regem
 noctis *arbitrum* vocat, simili modo, ac Horatius 1. *Od. 3.*
 notum ventum, *arbitrum* Adriæ nominat. *Secundo* ar-
 bitrium ad judicialia restringitur negotia & mille in locis
 Juris, denotat iudicium vel sententiam iudicis publicè
 ad litigia examinanda constituti: Struvius *Synt. Civ.*
ex VIII. th. 96. in princ. ceu inter alia loca, sole clariùs
 meridiano apparet, ex rubrica C. *arbitrium tutela.* *Ter-
 tiò* *arbitrium* etiam significat, sententiam non à ju dice,
 publica autoritate electo, sed ab arbitro compromif-
 sario per partium placita constituto, datam: ceu capitur
*in l. t. ff. de receptis, qui arbitrium recepere ut sententi-
 am dicant.* Porro & *quartò* accipi consuevit vox pro
 præmio, quod iis qui funeris curam habebant (de qui-
 bus evolatur. l. 14. §. 2. & seqq. ff. de religiof.) dari so-
 lebat, quæ tamen significatio, ni fallimur, non in juris
 Romani scriniis, attamen apud Ciceronem in *oration.*
 post

post redit. in senat. invenitur, ubi, *Nondum*, inquit, *pa-*
lam factum erat concidisse Remp. cum tibi arbitria fu-
neris solvebantur. Denique *quinto*, usurpatur *voeula*,
 cui nunc *altaria nostra* fumant, testibus *Lexicographis*,
 à scriptoribus Romanis, | & *Jurisconsultis nostris*, pro
 voluntate & beneplacito alicujus, vel æstimatione pri-
 vata, quo in significato nobis jam inservit.

APHOR. III.

UT verò tandem à Logico-Grammaticis hisce tri-
 cis ad amœna juris nostri hæredia, & rem ipsam
 propiùs procedamus explicandam: ante omnia, ceu
 helice & cynosura futura, notandum erit, conferri rem
 in arbitrium vel tertii privati, vel ejus ipsius, cujus inter-
 est: quoad utrumque membrum iterum necessaria sub-
 divisio observanda est, quod in alterius arbitrium confe-
 ratur vel res *extra judicialis*, vel *judicialis*, circa quem
 ultimum cardinem disquisitionis nostræ primus labor
 versabitur

APHOR. IV.

RES judicialis, videlicet quæstio in judicio contro-
 versa, quod in alterius *tertii* arbitrium poni possit,
 id extra omnem dubitationis aleam constitutum, & ita
 notum est, *Notior ut jam sit canibus non Delia no-*
stris: Vide t. t. ff. & C. de receptis: qui arb. recep. ut
sent. dicant. At ne quidem pacto partis, in alterius
colligantis arbitrium talem rem conferri posse, ex Si-
 gism. Scacc. *de sent. & re judic. Gloss. 4. quæst. 8. n. 5.*
 docuimus in tractatu de officio judicis suppletorio part. 1.
 concl. 2. §. 2. vide *l. 51. ff. d. recept.* Pessimi enim exem-
 pli res est aliquem sibi ipsi jus dicere: *l. un. C. ne quis in*
sua caus. dic. indeque regulariter, quicquid senserint
 lumina fori *Gail. 1. O. 3. 9. & Mevius p. 5. decis. 374. &*
323. rectiùs agit judex, si in causa, etiam officium suum
 concernente, non judicet, sed vel ad superiorem eat, vel
 acta

acta transmittat, ad peregrinos Juris consultos: Pa-
norm. c. 1. X. de maledic. hinc ipse prælaudatus Dn.
Mevius p. 4. dec. 146. num. 6. ait: Cum ratione fieri, ut,
cùm judicium à partibus sunt injecta convitia, ne per exa-
cerbationem & affectuum incontinentiã injusta dixisse
videatur, acta ad peregrinos Ictos pro concipienda sen-
tentia transmittat, illisque simul injuriarum æstimationem
committat: idque in mores abiisse addit, ut adji-
ciatur: Es solle der Urtheilsfasser zugleich wegen der
Injuriens so dem Richter durch die anzügliche Schrifften
zugefügt/und was dadurch verschuldet/ urtheilen.

APHOR. V.

NEc nos in hac veritatis quasi possessione turbare
potest scrupulus, inde exortus, quod videri pos-
set, ac si pars juramentum voluntarium vel judiciale de-
ferendo, alteram partem judicem in causa controversa
per pactum constituat, unde & expressis verbis tali casu
pacto vel transactione ipsorum litigatorum res decidi
& adversarius judex constitui dicitur in *l. 1. pr. ff. quar.
rer. act. non det. l. 1. l. 2. l. 31. in fin. l. 21. ff. de dolo*, &
deferens in expensas non condemnatur: cum alter ju-
dex in sua causa fuerit: Umm. *diff. 22. th. 7. num. 25.*
imprimis Carpz. p. 1. *Const. 31. def. 31. num. 3. 4.* Verùm
nec pactum propriè dictum est, quod alia probatione ex-
clusus ex necessitate suscipit, non ex libera voluntate:
nec res dubia vel litigiosa simpliciter in arbitrium partis
adversæ, verùm in ejus conscientiam, id est, ad tribunal
Dei rejicitur: qui judex hominis domesticus arbitrii in-
justi nescius, severissimi & Rhadamanthei judicis vicem
supplet. Et quadrat huc quod ex Theologorum vertice,
Perkinsio, refert Vir Magn. Excell. Dn. Wilh. van der
Meulen: S. S. Theol. Dr. Ejusdem Professor Hano-
vicus ord. ac. p. t. Rector, Affinis noster. pl. honoran-
dus:

in Disp. An. conscientia possit errare: pag. mihi. 20.
quod scilicet conscientia arbitri instar inter Deum & hominem sententiam ferat.

APHOR. VI.

Fortius verò telum desumi potest inde, quod de filio immorigero, post similia juris divini, Deut. XXI. vers. 19. traditi, placita, legere est in l. 3. C. de patr. potest. cujus hic est tenor: *Filium tuum, si pietatem patri debitam non agnoscit, castigare jure patriæ potestatis non prohiberis: acriore remedio usurus si in pari contumacia perseverarit, eumque prasidi provinciæ oblaturus dicturo sententiam NB. quam tu quoque dici volueris.* Sed nec hoc fulmen extimescimus, aut hasta spei abjecta concilia, dicimus, *hac loca si potes aquam maritare igni & vitibus brassicas reclamante Lyeo.* Arbitrium enim illud, patris filium accusantis *vagn & illimitatum* fuisse, nulli credimus, sed potius ita comparatum, ut majus arbitrium esset apud aditum Judicem & leges: arg. l. 4. C. eod. l. ff. ad leg. corn. de sicar. Cujac. 4. Obs. 12. & 6. Obs. 17. Eò magis quod etiam judicis arbitrium tale esse debeat, quod cum LL. vel æquitate amicè conspiret. Et haud dubiè potiores illius arbitrii patrii partes erant in eligenda pœna una, ex variis delicto proportionatis. Ceu elegantissima exempla dat Seneca *de clem. lib. 1. cep. 14. & 15.* quæ integra huc translata volumus. Credimus etiam l. 22. §. 4. ff. ad l. Jul. de adult. adjuti, jus paterno amoris confisum arbitrio tali aliquid indulgisse, securum de nullo abusu, perinde ut ex simili consideratione olim jus vitæ & necis patribus jura tribuerant, posterioribus tamen constitutionibus mitigata. l. 11. in fin. ff. de liber. & posth. d. l. 22. §. 4. ff. Ad. l. Inl. de adult.

APHOR.

HÆc de rebus *judicialibus*, in arbitrium vel unius partis, jurisdictioni contentiosæ litantis, à parte adversa conferendis, dicta hac vice sint, nunc lampada tradendum *extrajudicialibus*. Sunt autem ejus farinae negotia iterum duplicicis qualitatis, videlicet vel *ultima voluntates*, vel *contractus* & similis monetæ obligationes, inter vivos cognominatæ. Prærogativa verò ex venerabili observatæ à Justiniano sacratissimo, methodi in Institutis, lege de *illis* actibus est adjudicanda. Et licet subdivisiones Senecæ non arideant, quippe qui epist. 89. *Faciam, ait, quod exigis & Philosophiam in partes non in frustra dividam: dividi enim illam non concidi utile est: nam comprehendere quemadmodum maxima ita minima difficile est: describitur in tribus populus, in centurias exercitus: quidquid in majus crevit, facilius agnoscitur, si discessit in partes, quas innumerabiles esse & parvas non oportet: idem enim vitii habet nimia, quod nulla divisio: simile confuso est quicquid usque in pulverem sectum est: tamen hinc necessitate autigante, nova subdivisio apponenda & actus ultimarum voluntatum in duo genera heriscundi, prius cum *res universæ* relinquuntur; posterius cum *res singula*: illud sit per hereditatis dationem, hoc per legatum vel fidei commissum. De *priori* specie ante *posteriorem*, Justiniani vestigia in *§. ult. Inst. per quas pers. nob. acq.* hinc prementes, videbimus.*

APHOR. VIII.

Quod ergò attinet hereditatis dationem & heredis denominationem in alterius, & quidem *terti* arbitrium ponendam, discernendum ante omnia jus civile Romanum à placitis Juris Canonici. Hujus si oracula consulas, illa haud dubiè annuent, testa-

testatoris ultimum elogium hoc tenore posse concipi :
 Heredes illi mihi, erunt, quos Titius voluerit : *arg. c. cum tibi X. de testam.*, ubi ita Pontifex Innocentius dis-
 serit : *Qui extremam voluntatem in dispositionem al-
 terius committit, non videtur decedere intestatus ;*
 Videatur Peckius *de Testam. conj. lib. 1. c. 14. 27. & sqq.*
 Et sicut ex proverbii fide, dato uno absurdo, plura fac-
 cundo partu sequuntur, ita eò impudentiæ deventum
 tandem est, ut in Gallico regno olim inventi fuerint
 perfrictæ frontis sacrificuli, qui, si quis morte inopinata
 præventus sine testamento, ad cœlestia migrasset, præ-
 tenso Pontificis sui, supereminens scilicet dominium ha-
 bentis, jussu, non expectata testatoris voluntate aut
 collatione in arbitrium, ei testamentum facere, heredes-
 que vel legatarios pro beneplacito nominare solebant,
 quæ in re, cœu in leonina illa societate, ad quam *c. l. 29. §. ult. ff. pro socio*, alludit: vide Erasmi Adag. pag. 1816,
 ut plurimum, si non omnem prædam, attamen opti-
 mam partem ipsi accipiebant: Bodin. *s. de Rep. sect. 530.*
 per quos & similis farinæ seu potius fursuris modos, at-
 que (ut cum Tacito 4. Histor. loquar) *novd's sinus & varia prædandi vocabula*, verbi causa, ut sepultura cæ-
 reret, qui ecclesiæ nil legasset, res tandem in eum statum
 devoluta est, ut tota ferè Gallia, Ecclesiæ fuerit tributa-
 ria, clericis duas tertias de regno possidentibus; indeque
 vigilantibus Curie Parisiensis consiliis valida minaci
 huic malo repagula sunt objecta, cœu *Idem ibidem* plu-
 ribus refert, perinde ut apud Gallicum Livium, Thua-
 num, *Contin. ad. A. C. 1608. lib. 1. pag. 4. col. 2.* legere
 est, conquestos fuisse miseræ Bohemiæ status Augusta-
 næ Confessione nomen dantes, apud Sacratifis. Imp. Ru-
 dolohum II. atque summo opere efflagitasse pragmati-
 cam sanctionem, ne ecclesiasticæ cohorti picatas manus
 E absque

absque contentu Ordinum in res solliceret impingere :
ad exemplum scilicet decreti Anglici, Eduardi I. auspiciis
laudatissimis promulgati, & abs Henrico V. confirmati
ne cuiquam mortalium liceret prædia dare collegiis mo-
nachorum, & in horum *manus mortuas*, ut loqui ama-
mus, aliquid immobile conferre, ex fide Polyd. Verg.
lib. 17. Histor. Anglic.

APHOR. IX.

Sed prout alibi, sic & in hoc casu in contraria omnia
Sabit Jus nostrum civile ; cujus immota est regula,
quod heredis institutio in tertii arbitrium collocari non
possit ; ita enim Cajus in l. 32. pr. ff. de hered. instit. *illa
institutio quos Titius voluerit, ideo vitiosa est, quod
alieno arbitrio permessa est : nam satis constanter vete-
res decreverunt, testamentorum jura per se firma esse
oportere, non ex alieno arbitrio pendere.* Consentit ar-
gumentum suppeditando, Ulpianus in l. II. §. 7. ff. de le-
gat. 3. verbis : *Quanquam fidei commissum ita relictum
non debeat si volueris (sc. tu heres : Gothofr.) &c.
cujus L. verba non de heredis institutione sed de lega-
to loquentia : (tamen si ita scriptum fuerit si fueris
arbitratus debebitur)* infra explicabimus aph. 19. &c.
Ita & Pomponius in l. 68. ff. de hered. instit. ait : *atquin
si quis, ita scripserit, si Titius voluerit Sempronius heres
esto, non valet institutio.* D. Struvius *ex XXXIII. th. 8.*
Hotom. 1. *Amic. resp. 4.* Sarmient. 6. *select. interpr. 6.*
Et suffragatur præterea illa ratio, quod in l. 1. ff. *qui te-
stam. fac. poss.* testamentum definiatur voluntatis NO-
STRÆ iusta sententia : ut ad eò omne alienum arbitri-
um quasi ostracismo exulet. Ex quibus prono quasi al-
veo fluit, & à Nostris deduci solet, quod utut alia cum
authoritate tutoris munitus agere possit pupillus, tamen
sub ejus ductu testamentum nequeat conficere, cum
alias

aliàs magis tutor pro arbitrio testaretur quàm pupillus
l. 1. §. 1. ff. de tutel. & ration. distrab. Struvius *d. ex. th.*
 6. Quantitas tamen hereditatis cæteris paribus, in tertii
 arbitramentum videtur posse conferri: *arg. l. 2. pr. ff.*
de hered. inst. versu. Aliter atque probat.

APHOR. X.

EXaminanda hîc & ad lydiùm veritatis amicæ revo-
 canda esset quæstio; anne ergò, cum expressè non
 possit, tamen tacitè liceat hereditatis dationem & here-
 dis designationem, in alterius beneplacitum conferre,
 verbi gratiâ, si Titius Capitolium ascenderit, Sejus he-
 res esto, quod aliàs ex *l. 52. de cond. & dem.* solet tenta-
 ri. Sed præterquam quod hîc non sit unius heredis ex
 multis electio, ut in casu, *quem Titius voluerit, is heres*
esto, ex professo infra, aph. XVI. de hac re agimus, inde-
 que hîc extra oleas ulterius vagari non possumus; inte-
 rim videatur *l. 68. ff. de hered. just. & ibi Dd.*

APHOR. XI.

IN orbitam ergo è diverticulo redeuntes, statuimus
 hereditatis acceptionem licet dicto modo jure civili
 non in tertii, attamen in heredis arbitrium conferri pos-
 se: v. g. *Titius, si voluerit heres esto*: de quo nemo sa-
 næ mentis dubitare poterit, sed is, qui obruncatæ ratio-
 nis raptu, audaci stultitia, uno actû & ictu jura vulgaris
 substitutionis pleraque evertere voluerit: Videatur inter
 sexcenta loca. *l. 1. §. 1. ff. de vulg. & pup. subst. l. 3. C. de*
hered. inst. l. 35. l. 36. ff. eod. quæ nobis septemplex Turni
 clypei instar erunt. Quin imò, tam favorabilis & ne-
 cessaria est illa clausula, ut licet testator eam non ex-
 presserit, sed simpliciter dixerit, scripseritve, *Titius mihi*
heres esto: tamen ea subintelligenda sit, & Titio absolu-
 ta necessitas, & quasi Stoicum fatum, non incumbat he-
 reditatem adeundi, sed liberrimum sit arbitrium repu-
 diandi:

diandi: tot. tit. de acq. vel omitt. hered. quod & eleganter demonstratur in l. 69. ff. de hered. instit. ubi ita Proculus differit: Cornelius & Mevius, uter eorum volet heres esto: uterque vult: Trebatius neutrum fore heredem: Cartilius utrumque: tu cui adsentiaris: Proculus: Cartilio adsentior, & illam adjectionem, uter eorum volet, supervacuum puto, id enim etiam ea non adjecta, futurum fuit, ut uter vellet, heres esset, uter nollet, heres non esset. Quod si vero heres institutus sit necessarius, seu servus à domino heres scriptus, tunc is sive nolit sive velit hereditatem adire cogitur, adeoque eo casu clausula, si voluerit, utilis est, & necessitate adundi eum liberat: quod non modo in d. l. 69. versu Quod sibi, sed & in l. 12. ff. de cond. instit. radiis quasi solaribus scriptum est: ubi ita Hermogenianus Verba hæc Publius Mevius, si volet, heres esto: in necessario conditionem faciunt, ut si nolit heres non existat, nam in voluntaria heredis persona, frustra adduntur, cum & si non fuerint addita, invitus non efficitur heres.

APHOR. XII.

Quæri in hoc discursus climate posset, si Sejus ita dispositionem ultimam ordinaverit: Titius ex qua parte heredem me scribet ex ea mihi heres erit? & sic non ipsam hereditatis aditionem, sed quantitatem relicti in alterius voluntatem posuerit, ane aliquid roboris habeat? Negandum id, nisi invitâ Themide agere velis, quippe institutio tali casu haud dubiè in captatoriam degenerat, & inde in Scti placita impingit l. 70. ff. de hered. inst. Struv. ex XXXIII. th. 8. Cujac. XVI. Obs. 11. licet sit miles aut conjux testator: Brunè d. l. 70. cujus farinae etiam hujus tenoris institutio est: ex qua parte me Titius heredem scriptum recitaverit in tabulis suis, ex ea parte mihi heres esto: l. 1. ff. de his quæ pro non script. hab.

hab. ut & illa per quam in aliam personam captio dirigitur veluti: *Titius, si Mevium tabulis testamenti sui heredem à se scriptum ostenderit probaveritque, heres mihi esto* l. 71. §. 1. ff. de hered. instit. vel, *si Titius me heredem instituerit, Cajus mihi heres esto*: Cujac. d. l. Alius verò fortis est institutio ita concepta: *quanta ex parte me à Titio heredem institutum recitasset, ex ea parte, Sempronius mihi heres esto*: tum enim non est captatoria institutio, sed potiùs demonstrativa & nullo tamen testamento à testatore recitato, inanis est. l. 81. §. 1. ff. d. t. Dubium verò non est, quod valeat institutio non in futurum, sed in præteritum hoc modo formata: *Titius ex qua parte me heredem scripsit ex ea mihi heres esto*: d. l. 70. l. 71. cod. Wislèn. ad d. t. th. 16. ita ut negry quidem intersit, quo gradu, vel qua parte, Titius Sejum testatorem, heredem scripserit: l. 20. §. 2. ff. de cond. inst. perinde ut in casu talis formulæ; ex qua parte me Pomponius heredem scripsit, ex ea Sejus heres esto: subsistit institutio, & ideò si non est à Pomponio scriptus heres testator, nec Sejus ab eo scriptus videtur l. 2. vers. *Aliter ff. de her. instit.*

APHOR. XIII.

NOVUS dum hæc meditamur scrupulus nobis injicitur: nempe, si testator non in tertii, nec in heredis sed suum arbitrium heredis institutionem conferat; ita disponendo, *Sejus mihi si voluero vel arbitratus fuero, heres erit*: nec tamen postea in eo testamento vel codicillis (quod liceret l. 36. l. 77. ff. de hered. instit.) mentem explicuerit, anne hæc rerum facie Sejus heres esse possit? Videbatur prima fronte dicendum quod non, cum conditionis speciem verba illa habeant, indeque defectu suo dispositionis defectum operentur, uti in simili casu ex l. 34. ff. de legat. 2. monet Cujac. ad d. l. 2.

(de quo tamen videbimus Aph. XIV.) Et omnino apud Ictos dubiam fuisse hanc quæstionem, è vestigiis l. 2. ff. d. t. apparet. Sed aliud dicendum quis putare posset argumento ex d. l. 2. deducto: ubi hæc Ulpianus; Circa eos, qui ita heredes instituti sint, ex partibus quas adscripsero: non putat Marcellus eos heredes nullis partibus adscriptis, quemadmodum si ita essent instituti heredes; si eis partes adscripsero: sed magis est, ut sic utraque institutio accipiatur, si voluntas defuncti non refragatur, ex quibus partibus adscripsero: si minus ex æquis, quasi duplici facta institutione, scilicet (Oedipo Cujacio ad d. l. 2.) *pura & conditionali*, ac si omnino ita dixisset; ex partibus quas adscripsero heredes sunt, vel si non adscripsero, ex æquis. Atque hæc opinio apertius confirmatur in l. 36. ff. de her. inst. ubi idem Ulpianus, si quis, inquit, ita scripserit heredem, ex qua parte codicillis Titium heredem scripsero hæres esto etiamsi pars in codicillis non fuerit adscripta, erit tamen heres, quasi sine parte institutus. Nisi dicere velis induabus hisce legibus non de persona, sed de parte hereditaria (vel finibus vici relicti, aut forma certaminis, omiſsa ut in l. 77. §. ult. ff. de legat. 2.) arbitrium esse omiſsum, indeque ex illis argumentum deduci, seu obtorto quasi collo trahi eas non posse ad casum ubi adhuc de ipsa persona dubitavit testator, eamque postea planè omiſit; & sic tacitè ac conditioni non satisfaciendo rejicit; quam rem mirè confirmat l. 18. ff. de usu & usufr. leg. ubi Modestinus: qui plures (ait) habebat liberos testamento suo dixit, se habitationem relinquere iis, quos codicillis designasset; cum nullos postea designaverit quæro an omnes admitti debeant? Respondit, si patronus, qui se designaturum NB. *Personas*, libertorum pollicitus est, nullum postea designavit, legatum habitationis perfectum non

non videtur : NB. non existente cui datum intelligi possit. Ex qua diversitate ut Cujacius *ad l. 2. ff. de hered. instit. dictam l. 18. cum d. l. 2.* sic Gothofr. eandem *l. 18. cum d. l. 77. §. ult. ff. de legat. 2.* plausibiliter conciliat

APHOR. XIV.

Dubium tamen sabbathinum contra hanc conciliationem moveri speciosè possit ex *l. 34. ff. d. legat. 2.* ubi testatrix ita dixerat, non de persona sed de parte vel re loquens: A te autem Mevia filia charissima peto, ut Stichum servum tuum manumittas, cum in ministerio tuo tot capita servorum tibi his codicillis legavero; quia tamen non legaverat inde Modestinus ait, ex his verbis Meviam neque legati neque fidei commissi petitionem habituram, neque libertatem servo suo dare compelli. Sed verba illa: *cum tibi tot capita legavero*, apertius conditionalia esse, quam ut dissimulari possit, nec duplicem illum scripturæ sensum commode ad illam formulam, prout *ad l. 2. ff. de her. instit.* applicari posse, vult Theoreticorum aquila Cujacius *ad d. l. 2.* & ex hac pharetra desumptum instantiæ telum ita retundit. Verum credat hoc Judæus Apella non ego, qui non *pro viro sed pro vero* pugnandum puto. Si verba legis magis quam viatoricè consideremus & non Andabatarum more cum fictionum larvis luctemur, potiùs in incitamentum quàm in conditionem illa sonant. Itaque, ni fallor, commodior & meliori tibicine sulca est responsio, onus datum esse ob emolumentum consideratum: cum itaque emolumentum non sit datum nec onus videtur impositum. *Instas*: sed quæ ratio diversitatis? Cur in re tam favorabili, libertate scilicet servo fidei commissariè data (cujus intuitu legislatores in multa etiam contra communes regulas statuerunt §. *ult. Inst. de Donat.* ubi Locam.) non perinde res explicatur, quasi re ipsa familia servo-

rum esse relicta ut juxta *l. 2. ff. de hered. inst.* sit, in casu ubi testator partis oblitus fuerit? Diem hinc nobis diffin-
di petimus! Forte ad hunc rhombum quadrat illud: *Sic legibus placuit*. Salvo tamen rectius sentientium judicio responderemus, in eo diversitatis causam latere, quod in casu *l. 2. ff. de her. inst.* videlicet si testator dixerit, Mevius mihi heres erit, ex parte quam adscriperò; licet pars sit omissa, tamen ea ob duplicem illum scripturæ sensum supra aph. XIII. à Cujacio explicatum, sit certa: nam aut nullus est coheres, & Mevius totam hereditatem habebit; aut alii adjecti sunt heredes cum partibus & Mevius eam partem habebit, quam habet alias is qui sine parte scriptus est, uti expressè dicitur in *l. 36. ff. de her. inst.*, aut omnes sine parte scripti sunt & partes erunt æquales, Cujac. d. l. Secus est in casu, si testator dixerit, cum tibi tot capita servorum legavero, tum enim pars non est certa, quot nempe capita relicta voluerit testator; ut ergò meritò, toto cœlo hi casus differant. Si quid novisti rectius istis Candidus imperti, si non, his ntere mecum.

APHOR. XIV.

Sed nondum in portu sumus! quin potius minacior stempeestas exurgit; Adversi rupto, ceu quondam turbine venti: Confligunt Zephyrusque Notusque & lætus Eois: Euris equis, stridunt sylvæ, savitque tridenti Spumeus atque imo Nereus ciet æquora fundo. Virg. 2. *Aneid.*: Novus inquam duræ legis nodus ferè, si non verè Gordius est in *l. clemens. 81. §. ult. ff. de her. inst.* ubi hunc in modum Paulus: Si ita scripserit testator: quanta ex parte me à Titio heredem institutum recitarem, ex ea parte mihi Sempronius heres esto; non est captatoria institutio; plane nullo testamento recitato ab ipso testatore inanis videbitur institutio.
Et

Et putat *Cujacius* ad d. l. 81. desperatæ concordiæ opus esse, nisi dicas in hoc exemplo legis 81. duplicem illam institutionem (de qua aph. XIII.) induci non posse, quod ad alienum factum, Titii puta, hæc scriptura referatur, atque ad eodè mera conditio appositæ sit, cum in exemplo l. 2. ff. de her. instit. verba ad se ipsum testator retulerit. Sed clarior responsio fuit ex fonte in calce præcedentis aphorismi à nobis recluso! quippe in hac l. 81. si testator nullum testamentum fecerit, & ex qua parte fuerit à Titio heres scriptus expresserit, pars ita est incerta, ut certa fieri non possit: secus est in d. l. 2. & aliis similibus, ceu ex allegato aphorismi proximi loco videre est.

APHOR. XV.

Excussa est hæctenus vis arbitrii in danda accipiendæve hereditate, & intuitu ipsius heredis & Ipsius testatoris; ostendit ergo filum aph. VII. apprehensum, quod in simili, legato fideicommissive altaria hæc fumare debeant. Atque hic iterum triga casuum occurrit discernenda. Primo quando legatum in tertii arbitrium confertur: & tum id etiam jure civili valet ut inter alios textus apparet ex l. 46. §. 2. ff. de fidei com. libert. l. 1. ff. de legat. eadem l. 43. §. 2. ff. de legat. 1. Reclamat quidem ob l. 52. ff. de cond. & demonstr. Moller in Semest. lib. V. cap. seu differentia XI. Sed sicut ex judicio, Wissenbachii ad l. 12. ff. de reg. jur. th. 2. Mollerus in d. l. 5. multas habet contractuum & ultimarum voluntatum differentias non in jure, sed ejus cerebro fundatas, sic etiam id quoad dictam differentiam undecimam verum est. Id quidem negare non audemus Legem illam 52. esse numeris Platonidiserè obscuriorem; unde & multi inter illos textus insanabilem pugnant statuunt ceu videre est apud Wissenb. p. 2. disp. 2. th. 1. & ad l. 195. ff. de reg. jur.

jur. th. 1. & 2. sed tamen nescimus an omnis spes decollet? Ex mente Cujacii 2. O. 2. toto caelo differt, an totam rem testator in tertii arbitrium posuerit, ut is arbiter sui & quasi dator legati, de quo casu agitur *in d. l. 25.* & tunc id non valet: an verba, si voluerit, pro conditione accipiat, in hunc sensum, si forte acciderit aliquando, ut id velit Titius; & tum id valet: *dd. tX.* Et licet Sarmientus *lib. 8. in expl. l. 1. pr. ff. de leg. 2.* levem ac ingenio Cujacii non dignam hanc conciliationem iudicet: in aliam tamen sententiam discedit, eamque approbat cum multis à Wissenbachio citatis *Arumans* ad ff. disput. 18. quaest. II. Pacius *cent. 6. quaest. 8.* addens illam diversitatem ex mente & voluntate testatoris colligendam, ceu geminum iubetur fieri inter pœnam & conditionem: *l. 2. ff. de his q. pan. caus.* Quia tamen alicui hæc concordia tentatio obscurior aut intutior videri potest; præsertim cum *d. l. 43. §. 2. ff. de legat. 1.* differentiam faciat inter heredem & extraneum (confer *aph. 22.* ubi plura *de d. §. 2.*) quod fieri non videtur posse si de casu ubi legatum in tertii voluntatem ut conditionem seu arbitrium positum loqueretur cum tali modo & in heredis personam aliquid conferre posse videtur arg. *l. 46. §. 2. 3. ff. de fideic. libert.* forsan clarius si non rectius cum *Dn. Schnobel, ad ff. disp. XVII. th. 18* ubi *Bejer. & Strauch, diff. X. aph. 12;* asseretur, quod legatum possit in alterius voluntatem non simpliciter conferri *d. l. 52.* sed ita, ut aliquod arbitrium circa id admittatur v. g. circa tempus, modumque ejus, *dd. tt.* ceu similis casus est in *l. 41. §. pen. ff. de leg. 3.* (ubi ipsius etiam heredis arbitrio quid committitur) *l. 6. pr. ff. de cond. & dem.* Sic optio potest legari seu vel relinquere tertio *l. ult. §. 1. C. comm. de legat.*

EX his manifestum est, expressè in alterius volunta-
 tem legatum simpliciter conferri non posse, sed an-
 cipitis & agitatissimæ quæstionis controversia est, an ta-
 cite id fieri possit? v. g. Si Titius in Capitolium ascen-
 derit, heres Sejo decem dato: Et de facili ac plano pro af-
 firmativa ex *l. 68. ff. de her. inst. l. 52. ff. de cond. & dem. l. 195. ff. de reg. jur.* responderi posset, nisi huic
 tranquillati tanquam fulmen injiceretur & tanquam vio-
 lentus Tribunus intercederet Ulpianus in *l. 1. pr. ff. dele- gat. 2. l. 46. §. 2. ff. de fideic. lib.* ut aded aqua hære-
 re videatur. Si Peripatetico sermoni Lucianicum licet mi-
 scere sanè multi indoctas & incoctas responsiones affe-
 runt & subtiles res fingunt, quæ in nullius oculos incur-
 runt, etiam Aquilæ vel serpentis Epidaurii, nisi forte in
 Luna sedens Menippus eas assequatur. Unde alii fatius
 judicant, aperto ore confiteri, textus ne Apollinem
 quidem posse conciliare, & sic antinoniam, quam talem
 concordiam admittere, quos quasi ad tympani strepi-
 tum in aciem cogit. Wissenb. *dd. II.* Et hîc imprimis
 vapulat Cujacius *d. O. 2.* & alii sub ejus auspiciis militantes
 qui putant juxta *d. l. 1. pr.* nil interesse, sive testator dicat,
 si Titius in Capitolium ascenderit, sive, si Titius voluerit:
 modo hæc verba juxta aph. præc. conditionatè (vel jux-
 ta finem aph. ejus, de tempore modo ve legati) expli-
 centur: cæteroquin si pro mera voluntate, multum in-
 tercesse *d. l. 68. l. 52.* Sed sanè meliora meritis est Cu-
 jacius, ut dubitandum sit, an ipse plus debeat juri, an ei
 jus nostrum. Et rector certe est illius sententia quam aut
 Haloandri qui in *d. l. 1. loco vocis quid*, legit, *quia*; aut
 Donelli *8. comm. 15.* & ejus vestigea legentis Gerhardi
ex 10. Q. 3. (aliàs *ex 5. quæst. 13.*) qui, per vocem *quid*,
 intelligit, *quantum*; quasi diceret Ulpianus multum in-
 teresse:

ter esse: quibus omnibus, ut alia, sic & d. l. 46. §. obloquitur: quam qui in specie de libertate, re favorabili, explicant, ut Duarenus *ad tit. de cond. instit. c. 4. infin.* & Pacius d. l. nã illis reclamant & d. l. i. & generalitas ipsius textus! Aliter Arumæus *ad ff. disp. 18. quest. 11.* qui putat lectum non de vi & efficacia loqui, sed solum velle significare utroque modo legatum in arbitrium poni, Sed malè.

APHOR. XVII.

Diximus in fin. aph. XV. & in medio aph. XVI. posse certo modo in tertii arbitrium legatum conferri; unde ex facto quæsitum nemini, quid juris sit si ille non fuerit arbitratus anne, legatum recidat in nihilum? anne boni viri arbitrium locum habeat: Pro ultimi membri veritate, multa textuum fulcra convexit Struvius *ex 35. th. 98.* Et Mollerus *d. lib. 5. sem. cap. 13.* in hoc etiam differre contractum ab ultima voluntate asserit, quod dicto casu, bonus vir tertium illum, arbitrium interponere iustum, suppleat: id quod in contractu fieri non posset; quæ & ipsa approbat Pacius *cent. 5. quest. 3.* Vide seq. aph. XXVII. Trucis tamen contra id genus assertum vultus prima fronte esse videtur l. 6. ff. de cond. & dem. ubi Pomponius, Mulctæ, ait, testamento non committitur ab herede vel legatario vel eo qui ex ultima voluntate aliquid lucratur, qui alicujus arbitratu monumentum facere iustus sit si is, cujus arbitrium est non vivat, vel rei adesse non possit aut rei arbitrari nolit. Sed hoc telum nimis obtusum esse inde videre est, quod nos non dicamus, tali casu legatarium incidere in mulctam antequam tertius arbitretur, licet tempus intra quod monumentum facere iustus erat præterierit: quod solum d. l. adstruit. Sed excusatus eousque est usque dum ille tertius, aut illo deficiente bonus vir, arbitratus fuerit, à quo

a quo tempore demum pœna imminet, & tempus præfixum currit. Et cum ipsa illa lex objecta, solummodo dicat, *multam non committi*, non verò, *legatum in auras evanescere*, potius nobis favere, quam bellum indicere videtur, quasi per rimam ostendens, pœnam solummodo differri & insuspensio esse. Hactenus de causa quatenus in tertii arbitrium legatum rei suæ testator possit conferre disseruimus; quod si verò ille rem alienam vel in quo tertius aliquod jus aut habet aut habiturus est sciens leget, non dubitandum est in plenum tertii arbitrium tale legatum conjici posse: v. g. Sejo equum Caji lego, si dominus voluerit eum vendere: §. 4. *Inst. de legat. l. 10. C. eod. l. 39. §. 7. ff. de legat. 1.* Sic Jure Saxonico fœmina potest geradam quæ alias eâ defuncta ad proximam cognatam spectaret, alteri relinquere ultimâ voluntate sub conditione, si cognata in id consenserit; Struve *ex 40. th. 6. §. potest etiam*. Elegans responsum de simili casu videlicet apud Taborem Relat. Argent. 166. (rectius 167.) *incipit*. Frau K. hat/ etc. num. 4. ubi testatrix dixerat: Die bey seel. Hans von B. Erben annoch aufstehende 4000 Rthl. Capital habe ich dem ältesten Sohn Hn. Conrad von B. (welcher bishero grosse Müß/ Fleiß und Dhnkosten angewendet/ die Mecklenburgische Gelder beyhm Land. Kasten in Richtigkeit zu bringen) seinem Hn. Brudern Josua von B. aber die rückständige Zinsen / vermög darüber aufgehändigter Quittung und original Obligation geschencket. Und weil meine freundliche Schwester und Schwester Sohn (quæ persona inter legatarios erant) welche an diesem Posten neben mit Antheil haben / dieselbe hiebevordazu aufgesetzt/ daß damit die Mecklenburgische Land. Kasten. Gelder in Richtigkeit gebracht werden sollen / so zweifle ich nicht / sie werden diese ihnen mit zu gut beschehene Donation

nation genehm halten im wiederigen Fall / und da sie damit nicht einig seyn solten; soll von denen / welche ich zu meinen Erben eingesetzt / ihnen d'issals Erbschaftung geschehen. Quod si vero rem heredis legatariive alteri leget testator, illa omnino est abs herede legatariove danda: §. 4. *Inst. de legat.* licet plus sit in pretio servi quam v: g. in legato; vide Struvium *ex 40. th. 48.* Cujac. *in l. 33. ff. de minor* secus si legatarius rogatus esset servum alienum alteri pro legato accepto dare Struv. & Cujac. *d. l. nisi testator id in ejus arbitrium posuerit*: Tabor. *d. l. quod arbitrium tamen ad normam præc. aph. XXI.* erit examinandum.

APHOR. XVIII.

SAtistecimus pro crepida nostra, primo casui Aph. XV. posito: *secundus* nos nunc vocat, quando videlicet legatum in *ipsius legatarii* arbitrium est conjectum: Et nemo, nisi qui jura nostra ne quidem à limine salutavit, id licere negabit: cum textus sint clarissimi in *l. 46. §. 1. ff. de fideic. libert. l. 65. §. 1. ff. de legat. 1. l. 69. ff. de cond. & dem.* quibus textibus, ut & *l. 80. ff. de leg. 2.* simul innuitur tale legatum esse conditionale, & non aliter ad hæredem legatarii transire legatum, nisi legatarius ipse voluerit. Sic & non solùm *an*, sed & *qualem* rem legatam ex pluribus quis velit, in ejus arbitrium poni potest, quod legatum optionis dicitur *l. 1. de optione vel electione legata*, quale tamen legatum (cum non *an*, sed *quale* velit, sit quæstio) non est, ut ante Justinianum erat, amplius conditionale, adeoque facultas optanti (etiam optimum non obstante *l. ult. §. 1. vers. ita tamen C. commun. de legat.* quæ de casu speciali, optionis tertio relicte agit) ad heredem transit. §. 23. *Inst. de legat. d. l. ult. in princ.* Falaricas contra hoc assertum torqueri solitas satis avertit Wissenbach. *p. 2. disp. 4. th. 17. & seqq.*

et seqq. unde quod ille ad palatum condit , ego , ut
 Plautinus coquus facit , aliter condire nolo : præsertim
 cum & alias de optionis jure quæstiones utilissimas ner-
 vose tractet ; unde spicilegio nostro nihil est opus. Sed
 quid de cautione usufructuaria legatarii arbitrio com-
 missa censendum ? Et quidem si usufructus inter vivos
 constituatur eam ita conferri posse constat , cum & pla-
 ne remitti possit : *Gail. 2. O. 145. num. 12. Moller. 5.*
sem. 39. secus vero est ex communi sententia in testa-
 mento : sive cautio sit legatarium boni viri arbitrio usu-
 rum ; sive rem finito usufructu restitutum *Gail. d. O.*
145. Moller. d. l. Hahn ad Wes. usufr. quemadm. cav.
num. 2. verb. cogendæ ; quamvis quoad cautionem de
 restituendo in vero usufructu , à communi via abeat *Stru-*
vius ex 12. th. 70. pro qua tamen præjudicium adducit
Hahn d. l. cui jungi potest celebris Carpzovius parte 3.
Const. 13. def. 12. Vinnius select. quæst. lib. 1. cap. 29.
Schnob. disp. ad ff. VI. th. 17. Quod quamvis Pinellus
 de bon. matern. p. 2. num. 75. durum putet , tamen id
 haud admittendum , ex LL. & rationibus dicti Dd. con-
 cludunt. An vero heredi testator mandare possit ut hunc
 vel illum v. g. fidejussorem pauperem accipiat loco cau-
 tionis idoneæ disputat. idem Pinellus *d. l. num. 76.* cum
 Baldo , eumque id *mirabiliter asserere* autumat , aperte
 vero rejicit eum *Gail. d. O. 145. num. 13.* Id porrò ob
 similitudinem materiæ appendicis loco hîc non possum
 quin moneam , si tutor quis v. g. in testamento sit con-
 stitutus , in ejus arbitrium posse à testatore inventa-
 rii confectionem poni *arg. l. fin. §. 1. C. arbit. tut. Mon-*
tan. de Tutel. cap. 32. reg. V. num. 98. (ubi dissentientes
 habet) sive illud fiat expresse sive tacite , sive tutor sit le-
 gitimus sive dativus aut testamentarius : sive statutū im-
 peret inventarii confectionem sive non ; *Gothofr. add.*

§. 1. Potest tamen iudex ex causis prægnantibus nihilominus illam confectionem imperare, ut communis est sententia; Montan. *d. l. num. 160. 107. 108. 109. 110* & si simpliciter remissa sit necessitas nihilominus regulariter debet tutor arbitrio boni viri agere & privatim, adhibito uno vel altero viro bono, res consignare: Hahn ad Wes. *de admin. tut. num. 4.* idque eo magis, quia remisso inventario non statim remissa censenda necessitas rationum reddendarum: latè & eleganter Moller. *1. sem. 39.* Segura *ad l. si ex legati ff. de verb. obl. num. 21. & seqq.* quarum etiam remissio non ita nude & crudè procedit vide Montan. *d. l. num. 3. & seqq.* Hahn ad Wes. *tit. t. liber. legat. num. 3.* & ad Senct. Trebell. *num. 8.* Moller. *lib. 5. diff. 99.* Carpz. *p. p. const. XI. def. 8.* Tabor. in *Rel. Arg. 120. incip. Conrad.*

APHOR. XIX.

Restat explicandus tertius nodus, anne scilicet in ipsius heredis arbitrium legatum possit conferri? qui quidem articulus reliquis est intricatior adeoque distinctè erit procedendum. Primò, *personam* ex pluribus ejus beneplacito posse committi, patet ex *l. 16 l. 17. §. 2. l. 24. l. 25. ff. de legat. 2. l. unum ex 67. ff. de legat. 2.* quam ultimum integro commentario, subtilia serica ferens bombyx Segura Hispanus illustravit, add. Cujac. *consult. 1.* Sic secundò, & tempus conferri potest, v. g. cum voluerit, *l. 46. §. 4. ff. de fid. libert. & tum juxta l. 41. §. pen. ff. de legat. 3.* illud dilationem habet quam diu velle potest is à quo legatum, hoc est, quamdiu vivit: unde prono quasi flumine colligitur post ejus mortem relictum peti posse: interim vero id conditionale esse, adeo, ut, si ante heredem legatarius moriatur, illud extinguatur: *l. 11. §. 61 ff. de legat. 3. l. 12. §. 1. ff. de legat. 2.* Tertio potest in arbitrium heredis poni quantitas legati:

gati: *quantum volueris*: ubi tamen arbitrium boni viri videtur electum *arg. l. 30. ff. de legat. 2. l. 75. pr. ff. de legat. 1. l. 11. §. 7. ff. de legat. 3.* De dote legata vide *aph. XXIII.* Quarto, heredi potest relinqui electio quam rem velit dare, vel generaliter, *quem voluerit*, quo tamen casu servum furem dare nequit: *l. 110. ff. de legat. 1.* vel alternativè Stichum aut Pamphilum *l. 11. §. 1. ff. de legat. 2.* (ubi & de casu si ante heredis electionem unus moritur) Quinto arbitrium nubendi potest esse apud heredem, dote legata *l. 54. §. 1. ff. de legat. 1.* Vide *aph. XXVIII.* Sic & 6. summa alternativa, decem aut quindecim, item intra annum vel biennium, quo casu heredis est electio *l. 43. de leg. 2.* Ita 7. heredi potest committi ut Titio aliquam tribum emat. *l. 35. ff. de legat. 3.* ci alimenta præstet; vel educet *l. ult. & pen. ff. de alim. leg.* vel ut eum artificium doceat: quo casu ut Pegasus putat, legatum, ob genus artificii non expressum, haud est nullum, sed prætor aut arbiter ex voluntate defuncti, & ætate, conditione, natura, ingenioque ejus; cui relictum erit, statuet, quod potissimum artificium hæres docere suis sumtibus debeat. *l. 12. ff. eod.* Huc 8. facit, quod pro arbitrio pauperibus certam summam tribuere jussus, etiam sibi quid retinere possit, si sit pauper: *Lopez. de lucris marit. & uxor. cap. 9. num. 42.* cum alias, is qui habet jus patronatus, licet idoneus sit, se ipsum præsentare non possit, quia nemo Ecclesiasticæ prælacionis officiis sese ingerere debent. *C. per nostras 26. X. de jure patron.* Porro 9. heredis arbitrio relinqui, vel plane remitti potest cautio legatorum solvendorum si forte dies nondum venerit aut conditio extiterit. *l. 1. Princ. ff. ut in poss. legat. caus. esse lic. l. 2. l. 7. C. ut in poss. legat. caus. mitt. uti & (10.) idem de inventarii confectioe verum est, respectu legatariorum non respectu credito-*

rum : quia prioribus etiam non potuit aliquid relinquere : Wissenb. ad ff. *p. 1. disp. 57. th. ult.* Montan. de *Tutel. c. 32. reg. 5. num. 100. & 104.* Gothofr. ad l. *fin. §. 1. C. arbitr. Tutel.* Sic & cautionem fideicommissariam in gravati arbitrium ponere (cum plane remittere possit) testatori licet, prout & rationum redditionem remittere : circa quæ, aurea & notatu dignissima tradit Hahn ad *Wes tit. Ad Sct. Trebell. & Pegasian. num. 8. ad verb.* Nam planè hoc casu in Responso de anno 1649. mense Aprili. in quæstione 2. & 7. Adde Sand. *lib. 5. tit. 3. def. 4.*

APHOR. XX.

Nullam verò vim habet, illud legatum fideicommissumve, cujus præstatio ipsa, verbis, si volueris, heredis in arbitrium plenum est collata : *l. 11. §. 7. ff. de legat. 3. l. 46. pr. ff. de fideic. libert.* cum heres nunquam præsumatur velle obligari. *l. 8. ff. de oblig. & action.* Obesse videtur, *l. 3. ff. de legat.* ubi dicitur, si ita legetur, heres meus damnas esto dare, si in Capitolium non ascendit, utile legatum est, quamvis in potestate ejus sit ascendere vel non ascendere : Sed hunc scrupulum jam anteverimus remove in aph. XVI. unde constat tacite heredis arbitrio committi posse, licet non expressè, cramben itaque bis coctam non apponemus.

APHOR. XXI.

Quod si verò ex mente testatoris vel conjecturis aut verbis appareat, ipsam præstationem quidem in heredis voluntatem rejectam ; sed tamen ita ut non tanquam heres, sed tanquam bonus vir, nimium defixos in lucellum oculos non habiturus, & vel nutum testatoris (*ut nobilis equus umbra virgæ regitur, cum ignavum ne calcaria quidem concitare possint*, ut ad Besum Cobares differit teste Curtio *lib. VII. cap. 4.*) observaturus

servaturus agere, debeat, legatum omnino subsilit
 v. g. si dixit, si fueris arbitratus, si putaveris, si aestima-
 veris, si utile tibi fuerit visum vel videbitur *d. l. 11. §. 7.*
 item fidei tuæ committo, si volueris, si voluntatem meam
 probaveris, si te meruerit quasi virum bonum, si te non
 offendit quasi virum bonum, si comprobaveris, si non
 reprobaveris, si dignum putaveris *l. 46. pr. & §. 3. ff. de*
fideic. liber. l. 75. pr. de legat. 1. Quod si hæres hoc casu
 non accuratè observet terminos boni viri v. g. in defini-
 enda quantitate, ad judicem datur recursus, vide Affli-
 ctum *dec. 371. & Pacium cent. 5. quest. 3.*

APHOR. XXII.

QUod autem Seneca *lib. VII. Nat. Quest. cap. 25.*
 ait, venire solere tempus, quo ea, quæ nunc la-
 tent in lucem dies extrahat & longioris ævi diligentia,
 ac quod posteri nostri miraturi sint, tam aperta nos ne-
 scivisse; id sane etiam in dubiis novis exorituris valet.
 Nam si quis inspiciat brevissimam legem *43. §. 2. ff. de le-*
gat. 1. sane magnas illa turbelas faciet, nemini Intetpre-
 tum adhuc, quantum vidimus, observatas. Verba sunt;
legatum in aliena (tertii) voluntate poni potest, in he-
redis non potest. Hic, si per vocem *legatum* non
 ipsam præstationem ejus, sed modum, quantitatem,
 tempus &c. accipias, omne id quod *aph. XIX. XX. &*
XXI. diximus de heredis arbitrio, uno actu & ictu cor-
 ruet. Si vero ipsam legati præstationem intelligas no-
 mine legati, contradicent ea quæ *aph. XV.* sunt dicta.
 Nam, si in *d. §. 2. voluntas* accipitur, pro pleno *arbi-*
trio, hoc urgebit te, quod sic nulla esset differentia inter
 heredem & extraneum (quod tamen *ille §. vult*) cum
 nec in extranei nec in heredis talem voluntatem legatum
 conferri posse ex citatis textibus, maximè *l. 52. ff. de*
cond. & dem. & l. l. 11. §. 7. ff. de legat. 3. l. 46. pr. ff. de
fideic.

fideic. libert. pateat. Si verò *voluntatem* interpretaberis pro conditione (juxta *aph. d. XV.*) iisdem te laqueis implicabis, nam tali modo & in tertii *l. 1. pr. ff. de legat. 2.* & in heredis arbitrium, vide *aph. XX. & l. 46. §. 2. 3. ff. de fideic. l. legatum conferri potest*, & sic iterum oppositio cessat. Nos & hinc diem nobis diffindi nunc quidem petimus: forte tamen dici posset legatum, ut *conditionem* posse poni in tertii arbitrium, non in heredis: nam si in ejus arbitrium sit collatum, tunc juxta *aph. XX. & XXI.* aut *statim* non valet: aut *statim*, ut arbitrium boni viri, valebit, nec ergo futurus eventus, nunquam in ipso herede præsumendus, tanquam conditionis, erit, expectandus prout fit in tertio: quam quidem ad sententiam hoc facit quod in *d. l. 46. §. 3.* heredi non apponi dicatur *conditio*, sed *arbitrium*; cum in *l. 1. pr. ff. de legat. 2.* vox, conditionis, de tertio dicatur. Tu B. L. feliciter dubio occures! nos ad alium latifundii hujus agrum, nempe ad negotia inter vivos atque contractus, ex statutz Mercurialis *Aph. VII. fixæ*, demonstratione delabimur.

APHOR. XXIII.

HUjus vero comatis res vel fluunt ex jure *personarum*, vel ex jure *rerum*. Ex illo est dos, circa quam varii casus sunt discernendi. *Primo*, si pater dotem pro suo arbitrio definiendam, promittat, dos congrua videtur promissa: uti de hac re elegans est textus in *l. 69. §. 4. ff. de jure dot. Conf. Mevium p. 7. dec. 43. num. 6.* Idem obtinet, si in suo testamento dotem non expressa quantitate, sed ab herede, aliisve determinanda legavit: *l. 43. ff. de legat. 3. l. 14. ff. de dot. præleg. Afflict. decis. 337. & 371. num. 2.* ubi &, an ob iniquam determinationem reductio ad judicem locum habeat? tradit. Tale vero legatum perinde, ut, si quantitas dotis est

tis est expressa, tacitam habet conditionem, si nuptias celebret, *l. 71. §. 3. ff. de condit. & dem.* Struve *ex 35. th. 47.* quando vero illa sit impleta, vide Hahn ad *Wes. de dot. praeleg. Pacium cent. 5. quast. 47. Carpz. p. c. 13. def. 25.* Quod si verò 2. mulier aut extraneus dotem arbitrato suo promittat, illa promissio est nulla, unicum enim nummum dando liberaretur *l. 1. C. de dot. prom.* Strauch. *Disp. Inst. 3. §. 10.* Wissenb. *p. 1. d. 46. th. 13. Stuuv. ex 30. th. 6.* Repugnat quidem ob ratiunculam de dotis favore desumptam, & *l. 3. C. de dot. promiss.* Bachovius, quem tamen ad incitas redigit Hahn ad *Wes. de jur. dot. num. 5. ex quo & Arumæo ad ff. disp. XV. quast. 13. satisfieri potest.* Sin vero (3.) arbiter sit datus & nominatus ille definit; Strauch. *d. l.* Idem juris (4.) est si ab extraneo dos indefinitè sit legata, nam tum illa arbitrio boni viri definienda est: *Afflic. dec. 337. num. 9.*

APHOR. XXIV.

EX jure rerum id fluit, quod est ex contractu invicem celebrato. Atque hinc prima regula est, quod si ipsa obligatio in unius ex contrahentibus arbitrium sit relata, talis conventio vitio nullitatis sit affecta. Testatur id de stipulatione *l. 46. §. fin. l. 17. l. 108. §. 1. ff. de verb. oblig. l. 8. ff. de obl. & action. de emtione l. 7. ff. de contr. emt. l. 13. C. eod.* In hanc vero regulam non impingit illa conventio quando in emtione pretium, in locatione merces, &c. quicquid aliis placeat, in unius ex contrahentibus arbitrium conjicitur, hoc enim licet, & perinde est ac si boni viri arbitrium esset electum: *l. 6. ff. pro socio* antequam vero illud arbitrium fiat, nondum perfectus est contractus. *l. 35. §. 1. ff. de contr. emt.* vide *Struv. XXIII. th. 18.* ubi & dissentientes nominat. Sic valet illa conventio, vendo tibi servum, si meo arbitrio rationes

rationes computaverit. *l. 7. pr. ff. de contr. emt. si meo, domini, arbitrio opus à te factum fuerit l. 24. pr. ff. locati l. 77. ff. pro socio*, ut unius ex sociis arbitrio luerum dividatur *l. 6. ff. pro socio*. Heët. Felic. de Societ. *c. 7. num. 28.* ut libertus tot det operas quot patronus sit arbitratus *l. 30. ff. de oper. libert.* Confer *l. 22. ff. de reg. jur. & ibi. Da.* Simili modo valet illud pactum quo poteris rem dato pretio recipere quodcumque volueris Struv. *ex 23. th. 42.* Wissenb. *p. 1. Disp. 35. th. 30.* Stichum aut Pamphilum dabo, Romæ aut Capuæ solvam; Domum aut agrum pignori habebis *l. creditoris arbitrio. ff. de distr. pign.* Nicol. in Proc. *p. 3. c. 8. num. 16.* Carpz. *C. 1. 32. def. 8.* Quin & hoc, dabo cum voluero, licet non illud, dabo, si voluero, quia conditio (*si voluero*) non est expressa, sed implicita *l. 46. §. 2. 3. ff. de verb. obl. l. 195. ff. de reg. jur. vide Wissenb. ad l. 217. ff. de verb. sign. th. 7.* imprimis notabilia tradentem Cujac. *ad l. 17. ff. de verb. obl. ubi & de conditione, si volam.* De cautione usufructuaria in usufructuarii arbitrium collata à contrahente; *vide Aph. XVII.*

APHOR. XXV.

Singulare autem quid circa conditionem, *si voluero* in stipulatione, a parte stipulantis seu interrogatoris, obtinet, nam recte, ita ille stipulatur, dabis cum voluero *arg. l. 17. ff. de verb. obl. l. 46. §. 2. ff. l. 108. §. 1. eod.* nam ut legatum sic & stipulatio sunt unilaterales (quicquid contra molitur Wissenb. *ad tit. de verb. sign. Disp. 9. th. 2.*) itaque quæ ex parte non constituitur obligatio, in eam recte arbitrium plenum refertur; adde Cujac. *d. l.*

APHOR. XXVI.

Quoad arbitrium tertii *regula secunda* est, contractum in tertii arbitrium posse conferri; Ita societas potest iniri, ex his partibus quas Titius arbitratus fuerit item

rit, item, ut Nerva, communis amicus partes societatis
 constitueret: *l. 75. l. 76. 78. 79. 80. ff. pro socio.* Hect.
 Felic. *d. l. num. 26.* Sic stipulari possum, ut mihi arbitra-
 tu Titii restituatur. *l. 43. ff. de verb. obl. l. 44. eod. loca-*
tio potest fieri, quanti Titius aestimaverit. l. 25. pr. ff. lo-
cari: ut & venditio l. fin. C. de cont. emt. Requiritur
 autem ut tertius ille in specie sit expressus: *d. l. 25. & d. l.*
fin. §. 1. Inst. de emt. Quod est contra idiotas, qui putant
 rectè contrahi emtionem, si circa pretium dixerint, quod
 de illo postea concordabunt, *ut satis ridicule ait Pinell.*
ad rubr. l. 2. C. de resc. vend. Parte 1. cap. 1. num. 4.
& 5. ubi addit, certæ personæ, judicem comparari.
 Nec obstat. *l. 1. §. 1. de legat. 2.* quod in boni viri arbi-
 trio nulla sit mora: ex qua contrarium ausus est asserere
 nescio quis Fabia: Cui. *d. l. Pinellus respondet, illud*
verum esse si certa persona sit quæ arbitrari debeat, arg.
d. l. fin. ibi nulla conjectura, utrum in personam an in
boni viri arbitrium, rectius responsurus si d. §. 1. de
testamento explicuisset, de quo & verba sonant. Quid
ergò statuendum de emtione sub forma duorum eligen-
dorum, alterius à te, alterius à me? Sane, si juri civili, ut
adscriptitij glebis adhærere velimus, talis contractus ob-
citatos textus, decempedæ & amussi juridicæ non qua-
drat: prout multis docet Pinellus d. l. num. 6. ubi idem
de illa formula, arbitrio unius à me emtore, eligendi,
asserit. Mores tamen hunc contrahendi modum, ad
simplicitatem juris gentium accedentem, rectè admitte-
re, nulli dubitamus, quicquid inter adversarios à Struvio
ex 23. th. 18. adductus Vinnius credat; in hac opinione
totus quantus absurdus. Ad quam speciem refertur il-
le modus, quo tempore autumnali, in multis locis vinum
recens seu mustum datur emtori, auff den Schlag: seu
quanti postea ab aliis aestimabitur, & solvetur: prout &

in patriis oris nostris, Flanovico tractu, fieri assolet, ubi
& advocati munere fungentes, illam speciem pro rostris
Juridicis defendimus: eo magis quod jura approbent il-
lam formulam, emtus tibi erit ager, *quanti ego eum emi*:
l. 7. §. 1. ff. de contr. emt. vel *quanti testator eum emit*:
l. 37. ff. eod. ubi de casu, si testatori donatus esset, agitur.

APHOR. XXVII.

QUOD si tertius ille non arbitretur, non alii, aut boni
viri arbitrio, hic, ut in legato, locus est, sed pro ni-
hilo est negotium ut jam anteverimus monere *aph.*
XXVII. cui nunc addimus Wissenb. *ad l. 22. ff. de reg.*
jur. th. 8. Sin malè arbitretur, illi arbitrio locus utique
est: ut evincunt textus in aphorismi præcedentis ini-
tio allegati. Nec distinguimus cum Pacio *c. 5. quæst. 3.*
aliisque inter contractus b. f. & stricti juris: *arg. l. 78.*
verb. eo magis. ff. pro socio. l. 30. ff. de oper. libert.
nec an juraverit quis, an non juraverit *d. l. 30.* qui enim ju-
rat stare præcepto stautentis hominis, eo sensu debet in-
telligi, ut juramentum non extendatur, nisi ad verisimiliter
cogitata, non ad id quod si cogitationi jurantis occur-
reret, verisimile est eum non promissurum Amesius de
cas. conse. lib. IV. cap. 22. §. 26. Sic qui jurato promi-
sit iudicio sisti non videtur pegerasse, si ex concessa cau-
sa hoc deseruerit. *l. 16. ff. qui satisd. cog. conf. Hahn ad*
Wes. de jure jur. num. 12. nota 7.

APHOR. XXVIII.

AD classem contractuum, matrimonium etiam re-
ferri potest, in quo tamen id speciale est, quod ne
quidem testamento adjecta conditio, *si arbitrato Tuii*
nupsertit Seja, aliquid operetur; sed etiam si id non faci-
at tamen legatum dari ne nuptiis impedimentum infera-
tum *l. 72. §. 4. ff. de cond. & dem. conf. l. 6. ff. de spon-*
sal. A parente tamen id fieri posse ex *l. 17. ff. de dot. præ-*
leg. l. 54. §. 1. ff. de legat. 1. & l. 28. ff. de cond. & dem.
vide-

videtur concludendum : (perinde ut filius id in arbitrium patris potest conferre : *c. super eo X. de cond. ap. pos.*) circa quas LL. tamen Cujacius , sanè majus quid quam pueri in faba, se reperisse putat *Lib. XVII. obse. 22.* cui addas *Wissenb. p. 2. disp. 8. th. 1.* Atque , arbitrium alteri ad matrimonium contrahendum datum , non magnarum virium esse posse , vel ex eo patet , quod & speciale mandatum datum , etiam infcio mandatario , & licet res non amplius ex asse sit integra , possit revocari ; *c. fin. de procur. in 6.*

APHOR. XXIX.

Non solum autem aliquid circa contractum , tertii arbitrio potest committi , sed & ipsa obligatio : v. g. dabo si Titius voluerit , ut hactenus bene ait cum allegatis *Möller. lib. V. cap. XI.* de quo cap. & supra ; *Aph. XV.* actum. Cui simile est quod ex quorundam sententia post jus Pandectarum , scilicet *l. 61. ff. de pact.* per jus Codicis scil. *l. pen. C. de pact. inter emt. & vend.* correctum sancitur , pactum iniuri posse , ne novo emtori liceat in fundo vendito monumentum exstruere , ne invito vicino prædium alienet : quale pactum maximè valet , si alterius aliquo modo interfit : Vide *Joh. à Sande de prohib. rer. alien. par. 4. c. 2.* Talis sortis plurima pacta adjiciebantur in servis vel ancillis vendendis : *t. t. C. Si servus export. veneat. Si mancipium ita fuerit alienatum , ut manumittatur vel ne manumittatur.* ubi semper tertii est arbitrium : vel ad id alienatio nova conferri potest. Anceps tamen quaestio est , an dominium transferatur , si res per pactum contrahentium alienari sit prohibita , in qua communis sententia in affirmativam inclinatur : si credimus *Struvio. ex XXIII. th. 28.* cui addas *Mevium. p. 2. dec. 300. num. 5.* *Mollerum lib. V. Sem. cap. 70.* *Wissenb. p. 1. D. 40. th. 25.* *Scotian. in Exam. p. 3. quest. mihi 407. 408. 409.* seu in

*explic. tit. C. de rebus alien. non alien. Quoad pactum
tamen juratum dissentit Afflict. dec. 331. num. 3. 4.*

APHOR. XXX.

Cortinam reduxissemus nisi, nescio quis, Cynthus
caurem vellens admonuisset, sæpissimè in præce-
dentibus BONI VIRI factam mentionem, nec
adjectum quis ille sit? Non est præcise iudex, sed alius
omnibus virtutibus instructus & ornatus, justus, fidus,
innocens ut Cicero 5. *Tusc. & 3. off.* describit: vel qui
justo trutinæ examine pensat - *Ne quid hiet, ne quid
proruberet angulus æquis Partibus ut coeat, nihil ut de-
clinat amissis*: Virgil. in carmine, Bonus vir: ille scilicet
secundæ notæ, nam ille alter (nunquam aberrans)
tanquam phœnix anno quingentesimo nascitur: Sene-
ca ep. 42. vide Cujac. 2. O. 2. Willenb. ad l. 22. ff. de
reg. jur. Finiam, ubi de discursu meo dixero, quod de suo
Magnus Seneca lib. 7. Nat. q. cap. 29. *Hec sunt quæ aut
alios movere ad Cometas pertinentia, aut me: quæ an
vera sint Dii sciunt quibus est scientia veri: nobis ri-
mari illa & conjecturare in occulto tantum
licet, nec cum fiducia inveniendi
nec sine spe.*

DISSER-

DISSERTATIO JURIDICĀ:
De
JURE CLAVIUM
ET
CLAUSTRORUM.
Vom
Schloß- und Schlüssel-Recht.

DISSERTATIO JURIDICA

DE IURE CIVILI

DE IUSTITIA

DE IUSTITIA

DE IUSTITIA

DE IUSTITIA

DE IUSTITIA

DE IUSTITIA

DE IUSTITIA

DE IUSTITIA

DE IUSTITIA

DE IUSTITIA

DE eo acturi sumus, teste frontispicio discursus, quod circa *claves & claustra* justum est. Justum illud vel est ex jure divino vel ex jure humano. Ex illo est quod Pastores habent jus clavium cœlestium, Die Schlüssel des Himmelreichs / ipso Christo docente *Math. 16. vers. 19.* quæ omnibus Apostolis, non soli Petro *Joh. 22. vers. 22. 23.* multo minus vero Pontifici Romano competunt: vide *Wendel. in Syst. Theol. lib. 1. cap. 28. th. 20. & c. & th. 32.* & ex subselliis Politicorum *Jac. Lampad. de rep. Rom. Germ. p. 1. §. 27.* quam sententiam Johannes Fonseca, licet Pontificius, defendit cum aliis in Synodo Tridentina: vide *Polani Hist. Conc. Trid. lib. VII. pag. mibi 541. & seqq. item p. 577.* Sed hæc consideratio potius est fori Theologici in cujus latifundia ire non est nostrum: itaque redimus ad jus humanum.

APHOR. II.

HUjus vero duæ sunt positiones, *publicum & privatum*: *§. ult. Inst. de just. & jur.* Ad illud spectat. i. celeberrima illa species, *apertura*, Die *Deffnung* / qua arx aliqua ea conditione datur, ut vasallus loco servitorum, tempore belli pacisve *claves* ejus permittat & aperiat *Rosenth. 2. concl. 78. num. 3. Wutms. de feud. improp. class. 3. sect. 20. num. 30.* Atque hoc jus ad superioritatem spectat territorialem: Unde & victori *claves* munimenti traduntur. Huc facit sententia die 9. Jul. 1659. lata in Judicio Aulico in Sachen *Münster* contra *Münster*. In Sachen sich haltend zwischen *Bürgermeister*

meister und Rath der Stadt Münster / und ihrem
 Lands-Fürsten / Herrn Christoph Bernhard / Bischoff
 zu Münster / seynd die an Seiten der Stadt übergebene
 Positiones, als unerheblich nicht zugelassen / und die sol-
 cher und anderer Ursachen halber geberene Commission
 abgeschlagen ; darauff die Sache von Ampts wegen für
 beschloffen angenommen / und allem Fürbringen nach zu
 recht erkandt / daß Bürgermeistere und Rath / das in actis
 eingeführte jus præsidii , zusamt dem JURE CLAVI-
 UM portarum, vallorum, murorum und Symboli sive
 tesserae militaris , in der Stadt Münster nicht erwiesen ;
 sondern des Hn. Bischoffen / als ihres Landes-Fürsten
 und ordentlichen Obrigkeit / præsidium militare &c. In-
 terdū tamen fallit pede regula varo, cum etiam pacto vel
 alio modo detur : vide Struv. *Synt. Feud. cap. 4. th. ult.*
 Olim vero nulla civitas in fœdus Hanseaticum adspirare
 poterat , nisi quæ jus haberet portas suas aperiendi &
 claudendi, Wendel. *in Polit. lib. 2. cap. 27. th. 6.* Atque
 hinc fortè descendit mos , quod quædam civitates pro
 significanda libertate in insignibus claves habeant : uti
 de Wormatia constat : & venustum illud Oweni car-
 men *lib. 1. epig. 41.* testatur de Geneva : *Clavem aquila-
 lamque gerit duplex in signe Geneva : Illud Papatus
 hoc habet Imperii. Hoc in signe innum quo jure Geneva
 tenebis : Si repetat clavem Roma, Rodolphus avem, cui
 geminum est illud , quod ut, mordax Satyræ acetum
 effudit in quendam, qui ambitiosè sibi finxerat insignia
 aquilæ & urfi catena columnæ alligatorum , Joh. Boni-
 facius in Tract. de Furt. §. corporalis 7. num. 47.*

Redde aquilam Imperio, Columnis redde columnam.

Urfinis ursum , sola catena tua est.

Interdum tamen (quod obiter) ex singulari Principis
 Romanis favore aquilæ in signe communicabatur, sed
 ita

ita parce, ut & ipse Rex Romanorum non bicipitem sed simplicem aquilam haberet : quæ & postea aliis concessa : de quo fufius *Limnæ lib. VII. cap. 6. num. 28.* Illæ verò civitates, quæ vel Papæ favebant vel ei parebant clavibus utebantur in insignibus, uti exemplo est civitas Avinionensis : quæ cum Pontificis esse cæpisset tres claves assumpsit, cum antea sub Imperio alia haberet insignia : Idem, *d. l. num. 105.* (II.) Ut senior juniori præferatur in tabulis testamenti recipiendis aut custodiendis, *Meisch. Tom. 3. dec. 34. num. 2. 3. 4.* *Hect. Felici de Societ. cap. 40. num. 53.* *Mynf. 4. O. 2. 3. 4.* *Gail. 2. O. 149. num. 9.* in collationibus dignitatum & aliis negotiis : vide late Peil de Privil. sen. *Priv. 10. 13. 26.* sic & prius genitus claves portarum debet habere *P. de Raven. ad l. 2. feud. 12. p. 142.* adde *Franc. Marc. 1. dec. 1138. num. 45.* quemadmodum & sigillum defuncti & armorum insignia *arg. l. 77. §. 21. ff. de legat. 2.* (III.) Celebre est officium in sacro Palatio Cæsareo, *Der Kammerherren/* quorum insigne est clavis. Huc (IV.) pertinet, quod in *l. 12. §. 2. ff. de re milit.* dicitur, officium tribunorum est, vel eorum qui exercitui præsunt, milites in castris continere, ad exercitationem producere, *claves portarum* suscipere &c. adde *Feldman. Resp. Milit. 1. n. 3. 4. 103.* Claudant. (V.) hoc argumentum, janitores Cæsaris, seu *claves* ad ejus palatium interius custodientes, *Die Kammerhür. Hütter/* qui in casu investituræ accipiunt pro honorario 5. Imp. sicut *Die Ritterstubenthür. Hütter.* 3. Imp. *Bejer, ad Schnob. disp. feud. V. thes. 29.*

APHOR. III.

PRivatam jus subdividitur in *jus in re & ad rem.* Quoad illud (I.) notandum est de clavium traditione, quod si quis mercès in horreo repositas vendiderit, simul atque

atque claves horrei tradiderit emptori *dominium* ei symbolica traditione, sit *quæsitum* l. 9. §. 21. ff. de acq. rer. §. 45. triff. eod. quod & in cella vinaria valet l. 1. §. 21. ff. de acq. vel amit. poss. modo illa loca sint præsentia; uti quidam ex d. §. 21. & l. 74. ff. de contr. emt. colligunt, Strauch. diff. VI. aph. 39. à quo abire videtur Struvius ex 41. th. 57. Unde fluxisse videtur ille ritus nuptialis, quod præter solennem deductionem, tres asses, fores ædium ornatas, januam unctam, aliasque plurimas solennitates, etiam *clavis* sponsæ fuerit tradita, ut scilicet ubi sponsus esset *Cajus*, ibi sponsam *Cajam* esse denotaretur: vide Vultej. *Ip. lib. 1. cap. 19. §. Ritus. &c.* Cæterum illa etiam clavium traditio utilis est in casu, ubi duobus res eadem est vendita: in quo casu, claves accipiens rei possessionem acquisivisse videtur. *Vide quæ seq. aph. XI. dicemus.*

APHOR. IV.

Quemadmodum verò *dominium* (unam juris in re speciem) & sic quoque alteram *possessionem* scilicet clavibus accipimus. *dd. t. X.* sic & tertiam scilicet *hereditatem* statim nostram facimus, cum *claves*, tanquam heredes recepimus, *arg. dd. textuum*: junge l. 20. §. 1. l. 88. ff. de acq. vel om. her. ubi *Habu. num. 4.* Mevius p. 4. dec. 173. perinde ut per eas *pignus* propriè dictum acquirimus §. 7. *Inst. de action.* Unde constat possessionem, inter alios modos, etiam traditione *clavium* probari. l. 74. ff. cont. emt. Wissenb. p. 2. d. 19. th. 27. post Masc. Corvin. in *enchir. p. m. 462.* ac per consequens pro ea defendenda alterius *claustrum* propria auctoritate possum infringere: *arg. l. 22. §. 2. ff. quod vi aut clam.* ubi Gothofr. etiamsi *judex*, in verso tamen juris ordine procedens, id apposuerit *Gailius* 2. O. 76. & l. O. 35. *Christini* §. decis. 6. Interdum & *judex* auctoritatem

tatem pro removendo clauftro interponit, ut in decreto
 Confist. Lipf. de anno 1670. den 19. Octobr. verbis:
 Als begehren im Nahmen des Durchleuchtigften Chur-
 fürften / etc. wir hiermit an euch / ihr wollet nicht allein
 besagten N. N. das er angelegtes Schloß also
 bald wiederum wegnehmen / und sich des libel-
 lirten Kirchen Standes enthalten solle/bey Straf 20. fl.
 Höchstgedachtem unsern Gnädigsten Herrn zu milden
 Sachen zu verbüßen/aufferlegen und inhibiren; sondern
 auch denen Kirchen Vorstehern klagenden N. angeregte
 Stand zu St. Thomas gegen Erlegung der gebrauch-
 lichen Lösungs-Gebühren zuzuschreiben / und den ge-
 wöhnlichen Zettel darüber aufzuanworten / andeuten.
 Quod si tamen quis vi aut clam, ferram clavem aut can-
 cellum vel specularium abstulerit; inimico adversus pos-
 sessionem meam animo, alia actio, non verò inter-
 dictū quod vi aut clam, datur: l. 9. §. 1. ff. d. t. idque quia il-
 lud, solum, seu rem immobilem respicit: l. 20. §. 4. l. 1.
 §. 4. l. 7. §. 4. ff. eod. Secus erit si claustrum sit amorum:
 l. 7. §. 10. l. 8. l. 9. ff. eod. Nec obstat d. l. 9. §. 1. Ibi enim
 non sera, sed ferra legendum. Gothofr. ib. Si tamen non
 quidem clavam Herculis, sed solum claves quis habeat,
 illa vis, possessorem inquietum reddens, etiam armata
 dici potest: §. 6. Inst. de interdictis l. 41. ff. de verb. sign.
 ubi in terminis Wissenbachius videndus.

APHOR. V.

HÆc hætenus! in dubio tamen traditio *clavium*
 non prægresso titulo non videtur facta animo do-
 minii transferendi, sed custodiae aliore; prout in termi-
 nis traditur in l. 77. §. pater pluribus. ff. de legat. 2. (de
 quâ etiam aph. XII.) Costalius in l. 74. ff. de cont. emt.
 Gothofr. ad d. §. 21. Atque hinc eò magis in pulvere
 forensi merfus, clientem defenat Titium, contra eum,
 qui

G

qui, cum clavem domunculæ (quam nec noctua vellet esse suam) à suo patre prædefuncto, Titio datum videret, armis & parmis sustinebat, domum illam non pignori sed in solutum datam esse: quod, quemadmodum aliàs in dubio non præsumitur, sed rem potius pignoris quàm solutionis nomine datam: per textus & auctoritates adducta à Menoch. *præs. 50. lib. 3.* Hahn ad Wes. *de pignor. act. num. 3.* Sic in hoc casu tanto minus dubii erat, quia non aderant illæ circumstantiæ, quas celebris Mevius in terminis terminantissimis deducit in Decisionibus aureis *parte 1. dec. 160.* In Sachen Schoners contra Michel Boltens Erben: & *p. 2. dec. 91.* ubi causa illa definitivè fuit decisa.

APHOR. VI.

HActenus de juribus *in re*, nunc ad alteram juris scenam, scilicet *ad rem* eundem est. Hujus iterum duo sunt fontes, *Contractus & Delictum*. Ex contractibus I. sese offert celeberrima species *emptio*: in qua notandum est, ædibus emptis etiam seras, claves, & claustra deberi, per expressum textum in *l. 17. princ. ff. de act. emt.* Wissenb. *p. 1. d. 37. th. 1.* Hinc est quod in legato *fundi cum instrumento*, instrumenti nomine non contineatur claves, quia magis domus portio quam domus instrumentum sunt, ait Ictus in *l. 12. §. 24. ff. de instruct. vel instrum. leg.* Porro dubitari solet in emptionibus servorum, si ædiles edixerint ut emptorem certiorum faciat venditor, quis esset *servus fugitivus*? Pluribus illud traditur in *l. 17. ff. de adil. edict.* ubi in §. 15. tandem dicitur: Apud Cælium scriptum est: liberti apud Patronum habitantis sic, ut *sub una clave*, tota ejus habitatio esset, servus ea mente ne rediret ad eum, extra habitationem liberti fuit, sed intra aedes patroni & tota nocte oblituit: videri esse fugitivum Cælius ait: plane si talem

talē custodiam ea habitatio non habuit, & in ea cellaliber-
tushabitavit, cui comune & promiscuum pluriū cellarū
iter est: contra placere debere Cælius ait & Labeo probat.

APHOR. VII.

EMtioni subjungimus *mutuum*; in quo sæpe fit ut
debitor ad flebile cessionis auxilium, tanquam ad sa-
cram anchoram confugiat. Hic non quidem jure civili,
arg. *l. ult. ff. h. t. l. 6. C. eod.* sed tamen moribus quæ-
dam solennitates, maximè ignominiosæ, multis in locis
sunt receptæ ibiq; vide Wesenb. *de cess. bon. n. 5.* Hahn.
Wissenbach. *p. 2. d. 21. th. 19.* imprimis Perezium cita-
tum à Schüzio in *Compend. Juris tit. de cess. bon.* quas
injustas judicat Wesenb. *d. l.* quod indistinctè nos non
assereremus. Inter hæc aliaque executionis solennia,
quadrupliciter clavis est negotium. *Primò*, cum heredes
nolunt adire defuncti patris hereditatem, solent id decla-
rare, *In dem sie den Schlüssel auffs Grab legen: Se-
cundo*; cedens omnia sua bona usque ad quadrantem
indicare & indicata relinquere debet. Hahn *d. num. 5.*
Natta *conf. 361. num. 8.* quod ut tanto sincerius fiat, an-
te omnia cedens omnes *cistas* aperire, omnesque cla-
ves dare tenetur: Brun. *de cess. bon. quest. 2. pr. num. 1.*
quest. 7. quart. quest. 11. num. 1. Strach. *de Decoct. p. 7.*
num. 14. Mevins *ad Jus Lub. lib. 1. tit. 3. art. 1. num. 19.*
Quod si sit suspectus, torturæ etiam locus est, si credi-
mus Rennem. *Ip. Rom. Ger. tom. 2. d. 53. th. 14. in not.*
Tertio, Jure Saxonico in arbitrio creditoris est utrum de-
bitorem ad beneficium cessionis admittere, an vero man-
cipio eum velit accipere: *Er mag ihn in seinen Schloß-
serra halten als einen Schuld. Gefangenen.* Hahn. *d. l.*
num. 3. quod tamen non in tota Saxoniam obtinet Sruv.
ex. 44. thes. 32. *Quarto* notum est executionem à mo-
bilibus debere incipere: Wehn. in *obs. pract. & Speidel.*

verbis: Fahrende Haab und Güter. Berlich. p. 3. *concl.* 30. cum verò sapius debitores fraudulentis, imminente executione, bona mobilia occultare soleant, idè illi eorumque uxores *feras* & ferramenta *forum atque ci- starum*, aliorumque receptaculorum, quibus asservari solent mobilia, aperire tenentur: qua in re sæpe etiam juramentum defertur, nisi illi habeant immobilia, quò casu ob perjurii metum juram. cessat: Coler. *de proc. ex.* p. 3. c. 9. *num.* 46. & *seqq.* Berl. p. 1. *concl.* 81. *num.* 75. Carpz. i. C. 32. *def.* 30. Nicol. in *Proc.* p. 3. *cap.* 8. *num.* 20.

APHOR. VIII.

Pergimus ad *societatem*: illa vel religiosa est vel civilis. Quoad illam, ut Abbas monasterii, Rector Magnificus Consistorii, &c. | sic ostiarius ecclesiæ habet *claves*, ut claudat & aperiat templum Dei, & omnia quæ sunt intus extraque custodiat, fideles recipiat, excommunicatos & infideles excipiat. *dist.* 25. *can.* 1. §. *ad ostiarium*. Civilis societas dividi potest in majorem & minorem: illa v. g. est civitas, in qua *claves* curiæ & ærarii pro diversitate locorum huic vel illi competunt. Hanc quod spectat, v. g. collegium aliquod minus seu tribum, aut societatem inter aliquos, vel etiam duos, ibi celebris est *arca communis*, *Die Zunft*, oder *gemeine Ladde* / cujus *claves* aut potioribus, aut omnibus sociis dantur, vide l. 1. §. 1. ff. *quod cujus univ. nom.* l. 82. ff. *pro socio*, ubi de pecunia in talem arcam illata: adde Hecht. Felic. *de societ.* *cap.* 30. *num.* 7. Struv. *ex.* 22. *th.* 44. Losæum *de jur. univ.* & Mevium *ad jus Lubec.* passim.

APHOR. IX.

Succedit *donatio*, ubi ex jure Saxonico notandum posse *fæminam geradam*, quæ alias ea defuncta, ad *proxi-*

proximam cognatam veniret, licet non *ultima voluntate*, tamen *donatione inter vivos*, in alium quemlibet, præter maritum transferre: vel extrajudicialiter, ut in præsentia Notarii & testium, *cista vel capsâ præsentis clavestradatantur*: vel judicialiter, ubi & ipsa illa *clavium* traditio, præter alia requisita, est necessaria: Struv. *ex. 40. th. 6.* Hahn ad Wes. *de donat. int. vir. & uxor. num. V. ad verb. Ego malim indistinctè:*

APHOR. X.

In deposito quoque, nostri argumenti vestigia inveniuntur. Si *cista* claustrò munita & signata sit deposita, deponens vero dicat, non omnes res inveniri in *cista*, nec tamen id probare possit, interest, an benè clausa reddatur, an non, sed signum adsit vis adhibitæ: *Priori casu* depositarius non tenetur; quod & tunc verum est, si *cista* quidem aperta reddatur, sed malè clausa fuit, ita ut sine facto hominis violentiore aperiri potuerit. *Posteriori casu* præsumtio est contra depositarium, quod per ipsum aut ejus culpam latam furtum contigerit, inde deponens admittitur ad juramentum, modò ejus conditionis sit, ut verosimile sit, eum res tales, quas enarrat habuisse: nam si alius sit, *lupinos* potius quam *uniones* in ea fuisse credendum est: interdum tamen & depositarii juramento locus est: vide Hahn. ad Wes. *tit. depositi. n. 4.* Wissenb. *ibid. th. 18.* Struv. *ibid. th. 41.* Cæterum si *cista* deposita sit *claustrò & signo* munita, utrum *cista* tantum, an etiam species *actione depositi* petantur, licet eas res non viderit depositarius, videl. *1. §. 41. ff. depositi.* & Gothofr. *ad d. §. 41.* ut & ad. *§. 5. d. l. 1.* Quibus simile est, quod caupo, traditis *clavibus* scrinii vel cubiculi, in quo hospes res suas recondit, non sit statim liber ab actionibus ex *edicto de tribus nebulonibus*, (ut Alciatus edictū, nautæ, caupones stabularii &c. vocat) possunt enim alio

alio sine illa esse data, verbi gratia, liberioris usus causa. Si tamen eo animo data sunt, quod caupo, quemq; rem sua servare debere, velit significare & predicere, & viatores protestationi illi vel *expresse* vel *tacite* consentiant, caupo liberatur: arg. l. 7. pr. ff. *naut. caup. stab.* nam si dissentiant, ex re immissa nihilominus obligatio oritur. d. l. 7. Confer Struvium ad d. tit. thes. 17. Wissenbach. *ibid.* thes. 25. Hahn. ad Wes. *ibid.* num. 5. Arum. ad ff. *disputat.* 24. *quest.* 8. Rebuff. tr. de Hospitio num. 10. Stamm. de Serv. Perf. lib. 2. cap. 16. num. 2. Costal. ad l. 74. ff. de *con. emtion.*

APHOR. XI.

IN locatione conductione quoque *clavem* traditam consensus probare, extra controversiam est, perinde ut ejus restitutio conductorem ab ulteriori obligatione liberat, unde, ne inquilinus teneatur ad pensionem pore pestis, ex hac (vel alia justa causa) etiam ante tempus migrans, *claves* sine mora domino reddere debet, uti id post Sanctum Severinum, Sanctum Nazarium & (tertium Sanctum.) Johannem Baptistam, pro singulari cautela suggerit Thom. Grammaticus ad Afflicti dec. 258. lib. 6. Conductorem quoque *claves* sibi exhibitas vel novas teneri finito locationis tempore restituere clarissimum est, ex l. 48. §. 1. l. 11. §. 2. ff. *locati.* quod si initio locationis non sint tradita, ille tamen conficiendas eas curaverit ad conclave, ex conducto agere potest l. 55. §. 1. l. 61. pr. l. 19. l. 19. §. 4. eod. Maximi quoq; momenti est in locatione traditio clavis, nam si v. g. domus duobus sit locata, & posteriori *clavis* tradita, ille priori, quicquid putet Zoefius cum Phalange sociali ad tit. locati num. 6. est potior arg. l. 15. C. de rei vendic. & ibi Jason. n. 32. Ant. Gram. dec. 130. Scheff. 2. *quest.* 8. Aurumæ ad ff. *disp.* 8. *qst.* 17. ubi

ubi & ad l. 26. ff. locati. respondet, rem ibi non esse traditam: sed rectius illa de locatione operarum explicatur. Et licet quidam sint qui d. l. 15. de ipsius rei traditione & quidem vera, non ficta aut Symbolica intelligant, ad quorum partes vergere videtur Gothofr. ad d. l. 15. lit. h. verius tamē est, idem esse, si ve res si ve ipsa est tradita si ve instrumentū: per clarissimum textum in l. 1. C. de donat. quam & ipsam timet Gothofr. d. l. non obstante l. 1. pr. vers. signata tamen &c. & §. 2. ff. de peric. & comm. rei vend. quæ non de omni re, sed de vino vendito agit, quod post degustationem demum plenissimē traditum videtur: Struv. ex. 23. thes. 101. præsertim cum & signatio non animo tradendi, aut accipiendi, sed ne vinum aqua corrumpatur fieri possit, ut in d. l. 1. §. 2. dicitur expressè. Diversum tamen quid esse in Principe vendente vel locante tradit Gail 2. O. 55. cui non omnes hoc in puncto album calculum adjiciunt, quamvis id faciat Arumæ. disp. ad ff. VIII. quest. 18. consentientes Covarr. Zaf. & Hart. Pistor. adducens; & Wissenb. ad d. l. 15. in fin. Denique sciendum est, si inquilinus non solvat pensionem, posse dominum locantem vel domum sua clavi aperire: & coram personis publicis res describere, aut injecto clastro eas præcludere: l. 56. ff. locati. Struv. ex. 24. thes. 13.

APHOR. XII.

Quoad mandatum & familia communionem sciendum est, quoad illud, traditione clavis regulariter nil nisi mandatum custodiæ præsumi: quoad hanc verò, si uni heredum clavam & anulum pater dederit moriens, exinde illum nihil prærogativæ sibi posse tribuere. Utrumque illud apparet ex l. 77. §. 21. ff. de leg. 2. ubi Papinianus: Pater pluribus filiis heredibus institutis, moriens claves & anulum, custodia causa, majori

nati filia et adidi, & libertum eidem filia, qui praesens erat, res quas sub cura sua habuit, adsignare iussit, commune filiorum negotium gestum intelligebatur, nec ob eam rem apud arbitrium divisionis principalem causam filia fore. Confer Costalium in l. 74. ff. de contrah. emt. Cæterum, cur pater dicatur *claves* & *annulum* dedisse, nemo intelliget, nisi antiquitatum Historicarum, Romani Imp. peritus; quo in scientiæ genere eminent multa lumina eruditi orbis; vide de *clavibus*, earum generibus nec non de *ratione claustrorum* sive claudendi agentem Casaub. ad *Æneam Tactic.* cap. 18. 19. 20. Salmaf. exerc. Plinianis pag. 925. & seqq. imprimis qui omnium luminibus officit Lipsium, primum condum antiquitatum stupendum & rituum Romanorum accuratissimum Delium natatorem; in *Excurs. ad lib. 2. Taciti: lit. B.* ubi & annuli & clavis formam habes depictam, qualia in Batavis eruta narrat; *annulum* ad claudendum, *claves* ad aperiendum fecisse addens.

APHOR. XIII.

Hucusque facta licita, sequitur ut ad *illlicita*, *De-licta* scilicet transeamus. Hic quidem in promptu esset celebris ex jure Romano distinctio criminum in *publica*, *privata*, & *extraordinaria*; sed quia per praxin modernam, ut constat, hæc vel illa species in aliam classem est relata, quin imo, ex aliorum sententia per jus Canonicum, ipsa illa divisio proscripita Strauch. *diff. 29. aph. 1.* inde eam quidem nunc, tanquam helicen & cynosuram non tam accuratè sequemur ipsi potius rei quam methodo intenti.

Primo itaque sciendum est, furtum quemadmodum aratri, sic & *claustrorum* horti jure gentium esse majus & punibilius. Ita ex jure Divino patet furtum de pascuo quam

quam de domo gravius punitum Exod, 22. vers. 1. & 9.
 Apud Scythas, teste *Iustino*, nullum scelus furto gravius
 punitur, quippe sine tecto munimentoque pecora &
 armenta habentibus, quid salvum esset si furari liceret:
 Cui simile est illud *Aristotelis sect. 29. problem.* Legis
 autor cum sciret illis in locis res suas dominos custodire
 non posse, custodem legem apposuit: & *Ciceronis pro*
Rosc. Amer. Ea sunt animadvertenda peccata maximè
 quæ difficilimè præcaventur. Quo enim dulciora sunt
 invitamenta, eò acriora remedia, ob exempli necessita-
 tem, sunt necessaria: *Grotius de B. & p. lib. 2. c. 20.*
num. 34. 35. & quo major est delinquendi facultas & oc-
 casio eo majori pœna quisque in officio est coercendus
Wissenb. p. 2. d. 31. thes. 17. atque inde furtum noctur-
 num, gravius judicatur: *l. 1. ff. de furib. baln.* Et ex
 his omnibus credibilius sit quod *Cujacius* in *Parat. de*
abigeis. & 6. Obsc. 8. atque eum sequens *Gothofr. in l.*
ult. pr. ff. de abigeis: tradunt, & autoritate Græcorum
 aliisque rationibus confirmant, in *d. l. ult. pr.* non ple-
 nius, sed lenius legendum, ut ut atro eam correctionem
 carbone notet *Wissenb. d. disp. 31. thes. 17.* quod tamen
 pace Manium piorum tanti viri dixerim.

APHOR. XIV.

PORRò quæri posset, qua pœnâ puniatur is, qui clau-
 strum confringit? Respondemus, animum ut alibi
 sic & hîc maleficia distinguere: si animo lucri faciendi
 fuerit factum, furtum est: uti de arca refracta ad unio-
 nes rapiendos tradit *Ictus in l. 22. §. 1. ff. de furt.* (non-
 dum tamen quis fur est ante contrectationem, licet con-
 clave effregerit furti consilio: *l. 21. §. 7. eod.* sed tum in-
 juriarum aut de vi agitur. *d. §. 7.*) quod si sine animo
 lucrandi, sed solum nocendi animo id factum ex, *L. A-*
quiliana §. 13. Instit. de leg. aquil. l. 27. §. 31. ff.
eod.

cod. quemadmodum si seruo compedito claustrum ex misericordia ruptum fuerit, ut fugeret, in factum agendum est: §. *ult. Inst. d. 1.* Interdum & ex fractura *claustris* actio injuriarum descendit, vel sola, vel cum actione *L. aquil. vide l. 53. pr. ff. de furt. l. 34. pr. ff. de oblig. & action. d. l. 27. §. 17. & Gail. 1. O. 63. num. 9. Mynf. 1. O. 25.* De eo qui in possessione turbat, vide *præc. aph. IV.* adde *t. 1. uti possidet & utrubi.* De eo qui meretricis fores effringit libidinis causa, agit. *l. 39. ff. de furt.*

APHOR. XV.

Quid si quis claves adulteras sciens fecerit, vel commodaverit? Et textus apertus est in *l. 54. §. 4. ff. de furt.* eum qui ferramenta sciens commodaverit ad effringendum ostium vel armarium, vel scalam sciens commodaverit ad ascendendum, licet nullum ejus consilium principaliter ad furtum faciendum intervenerit, tamen furti actione teneri *Conf. l. 50. §. 1. 2. 3. ff. eod. Nemef. Carolin. art. 177. & ibi Dd. Arumæ. ad. ff. disp. 24. quest. 3. Wissenb. ad l. 53. ff. de verb. Sign. imprimis Carpz. Pr. Crim. p. 2. quest. 87.* ubi quoad hoc argumentum, spumat plenis vindemia labris, præsertim *num. 17. 18. 19.* Huc tacit quæstio, an *claves* adulterinæ inventæ apud aliquem, locum faciant vel inquisitioni, vel torturæ, de qua vide *Mench. lib. V. præsu. 31. num. 17. Const. crim. art. 43. §. Item so der / etc. Carpz. p. 3. quest. 122. num. 52. 53.* qui in terminis terminantibus eam quæstionem accurratè examinat, imprimis personæ qualitatem respiciendam judicans.

APHOR. XVI.

Illud extra omnē dubitationis aleam est positum, furtum illud, quo claustra vi rumpuntur aperiunturve improbius esse: *Const. Crim. art. 159. & ibi Dd. l. 1. §. 2. ff. de*

de effr. at si furtum fiat per clavem adulterinam, illud pro effractione non habendū, ut rationibus & præjudiciis docet Carpz. *pr. cr. p. 2. quest. 79. num. 40.* Sic & illud crimen, cum *clave* adulterina aliove instrumento claustrum carceris, effugiendi causa, aperitur abs reis, gravius est; in tales enim amplius quam causa ex qua recepti sunt reposcit, constituendum est, quamvis innocentes inveniuntur ex eo crimine, propter quod impacti sunt in carcerem: *l. 13. ff. de custod. & exhib.* adeo ut etiam capite puniantur: *l. 13. §. 2. ff. de re mil. l. 38. §. 11. ff. de pœnis l. 1. ff. de effract. & ad hunc tit. Dd. De pœna verò hodierna agit Carpz. Prax. crim. 3. quest. 111. n. 96. Hahn. tit. de effract. num. 1.* Quod si verò quis *claustrum* confringat & ab hostibus fugiat ad suos, ille non pœna sed laude dignus est. *l. 26. ff. de capt. & postl. rev.* Quod dictum, effractorem carceris gravius puniri, fallit, cum non tam vi quam negligentia custodum, carceris colonus excessit, evalsit, erupit, Struv. *ex. 48. thes. 107.* qui custodes (quod in transcurso monemus) olim dicebantur à *clavibus* gerendis, *clavicarii*, vide Brisson. in Lex. Græcos Interpr. in *l. 8. ff. de custod. & exhib.* Julium Firmicum *lib. 1. Mathes. cap. 6.* (quo nomine, vel etiam claviculariorum aliàs veniunt, clavium confectores in *l. 1. C. de excus. artif. lib. 10.* Calvin. in *Lexic.*) quod veriùs est, quam illud commentum Alciati ad rubricam tituli Codicis. *De pratoribus & honore prætura & collatione & gleba & folii & 7. solidorum functione sublata; & Forcatuli 8. Necyomantie 5.* Prætores olim magistratum ineuntes à provincialibus solitos fuisse accipere, præter follem & glebam, etiam *clavem* in signum potestatis & symbolum atque innumbrationem, æris mobilium & immobilium collationis sibi per tria verba efficacissima *do, dico, addico*, concessæ

cessæ: quas meras nugas appellat Gothof. *ad dictam rubricam*: nam quod ad clavem, illius in melioribus quidem codicibus, nulla in rubro, multo minus in nigro fit mentio (quamvis quoad illud dissentiat in Lexico, Calvinus voce, *clavis*) & voce folii, sive pholi, aut folli, genus nummi indigitatur.

APHOR. XVII.

Quod si quis non ultra venerit, quam quod cogitaverit sibi comparare clavem adulteram ad furtum: non punitur, quia regulariter nec jure gentium Grot. d. I. b. & p. lib. 2. cap. 20. §. 30. 39. nec jure civili aliquis cogitationis pœnam in foro soli (nam in foro poli aliud est & valet, illud Senecæ §. *Benef. 14. Latro est, etiam antequam manus inquinet, quia ad occidendum jam armatus est, & habet spoliandi & interficiendi voluntatem*) patitur l. 18. ff. de penis. Idem obtinet, licet jam clavem talem sibi comparaverit & secum gestaverit, sed postea pœnituerit: uti arg. l. 65. ff. de furt. tradit Hahn ad Wes. de furt. num. 4. Quod si clavi conclave aperuerit furti consilio, nec tamen aliquid surripuerit, fur nondum est, aliis tamen actionibus tenetur l. 21. §. 7. ff. eod. quia talis actus, perinde, ut si scalam ad fenestram posuit, si ostium fregit, est delicto propior Struv. 48. thes. 5. adeoque sua natura punibilis Hahn d. l. Sin illa omissio, non ab interno principio sed ab externo venerit, si nempe divinitus immissis obstaculis, v. gr. per dominum supervenientem & impediens, fuerit à furto remotus, pro qualitate facti, & ut actus delicto propior est vel remotior, ob clavem jam applicatam punitur: *Preussische Halsgerichts Ordnung. art. 178. & ibi Dd. Huc facit,*

facit, illud Seneca. 6. Ben. 8. Quid si pernicioſa illorum conſilia, fortuna deflexit in melius, an exiſtimas me debere ei quicquam, cujus manus, cum me peteret, percuffit hoſtem, meum, qui nocuiſſet niſi erraſſet, & Tr. in ſapientem non cadere injuriam. cap. 7. Aliquis mihi venenum dedit, ſed vim ſuam remixtum cibo perdidit: venenum illud dando, ſcelere ſe obligavit, etiamſi non nocuit: non minus latro eſt, cujus telum, oppoſita veſte eluſum eſt.

APHOR. XVIII.

EX facto quaeritum meminimus, quale crimen ille committat, qui formam clavis, arcis vel propugnaculi alicujus, cerae impreſſam hoſti miſerat? Quale? niſi perduellionis, ſeu majeſtatis; hoc enim committit is, cujus opera vel conſilio provincia vel civitas hoſtibus eſt prodita l. 10. ff. ad leg. Jul. majeſt. vel qui facit ut armati homines in urbe ſint aut locum occupent l. 1. §. 1. l. 3. cod. Et hæc reſeò minus dubii habet quia etiam majeſtatis reus is eſt, qui hoſti nuntium, literas, NB. Signumve miſerit, ut Ulpianus in d. l. 1. §. 1. expreſſè aſſerit. Et quidem ſi Capitaneus vel milites id fecerint, pœna exaſperatur l. 7. §. 4. ff. d. t. cum hi ad id prohibendum ſint conducti. Sic & majeſtatis regulariter reus is eſt, qui privatus, privato clauſtrum injicit: l. un. C. de privat. carc. quam latiffimè explicat & reſtringit Struv. ex. 49. theſ. 16.

APHOR. XIX.

Titius Sejum clavi necavit, an propterea pœna homicidii doſoſi ordinaria puniendus? Et Divus Hadrianus in terminis reſcripſit, eum qui hominem occidit, ſi non occidendi animo hoc admifit, abſolvi poſſe: & qui hominem non occidit, ſed vulneravit, ut occidat, pro homicida damnandum; atque ex re conſtituendum hoc;

hoc: nam si *gladium* strinxerit & eo percusserit, indubitate occidendi animo id eum admisisse: sed si *clavi* percussit, aut cuccuma in rixa, quamvis ferro percusserit, non tamen occidendi animo, leniendam pœnam ejus, qui in rixa casu magis quam voluntate homicidium admisit: verba sunt Marciani in *l. 1. §. 3. ff. ad leg. Corn. de sic.* ubi Wefenb. *num. 9.* & ibi Hahn (quamvis vocem, *clavis*, paulo aliter accipiat Cujac. *15. obsc. 27.*) *l. 5. C. eod. l. 6. §. 6. ff. de re milit. c. 18. X. de homicidio*, ex quibus legibus idem de lapide asserit Moller *1. Sem. 33.* limitat tamen Montanus in tractatu de tutelis *cap. 3. n. 7. pag. mihi. 20.* nisi quis alterum percussit in capite: quod & ipsum considerat Moller *d. l. quemadmodum & Wissenbach.* in terminis scribit, ad *l. 41. ff. de verb. sign. circumstantias* probè perpendendas: citato Gomezio *var. ref. 3. resol. 3. n. 17. &c.* De jure Divino videatur Num. *XXXV. vers. 17. 18.* nam *Levit. 24. vers. 17.* quem citat Wissenb. *d. l.* parum facit ad hunc rhombum.

APHOR. XX.

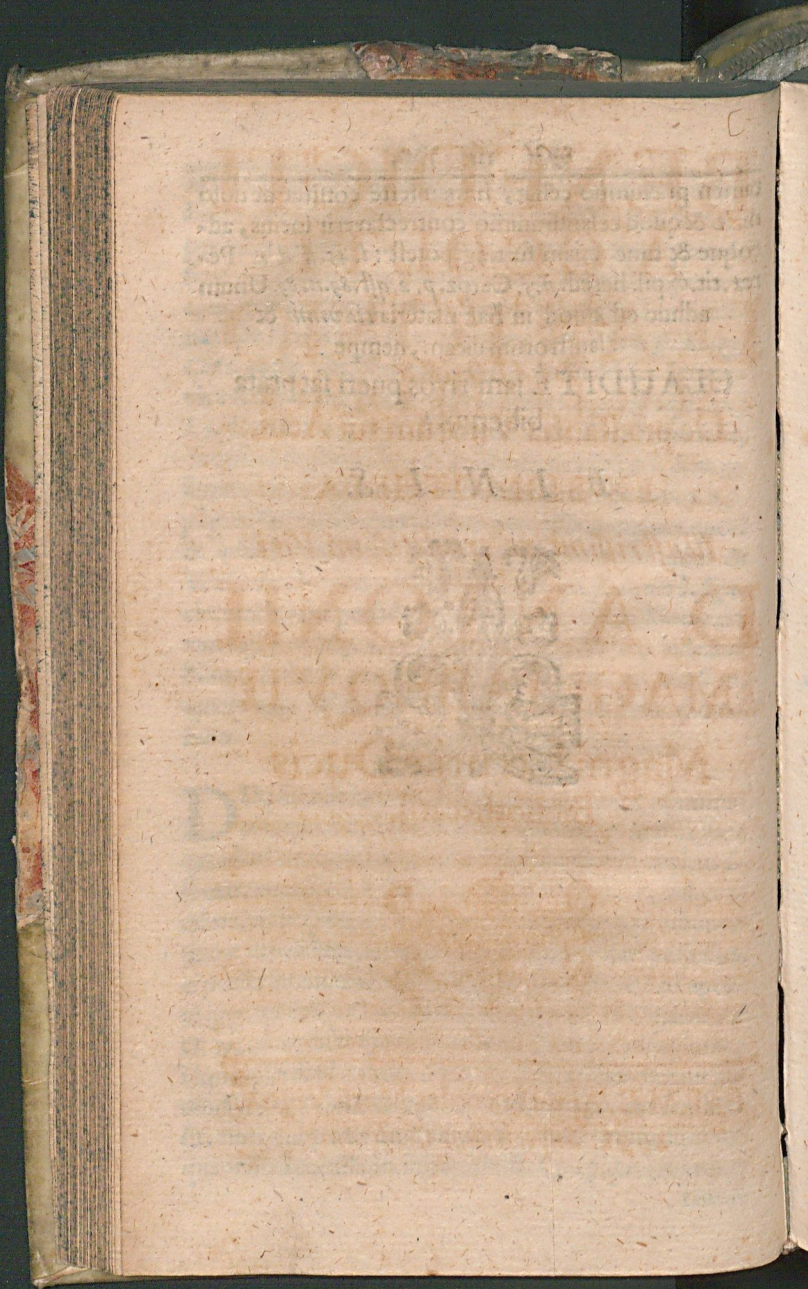
DUO sunt coheredes & in hereditate *arca* communis, quam habet extraneus quidam: in arca sunt quædam res mobiles, quarum inspiciendarum copiam ille extraneus fecit, sed *claves arca* tradidit uni ex coheredibus, unde quæritur si ille arcam cum rebus omnibus retineat in solidum, an alter, cui non est tradita possessio, ei posset intendere crimen expilatæ hereditatis? Id aperte negatur in *l. 1. C. de crim. expil. hered.* si Cujacio *20. O. 27.* talem facti speciem noviter ponenti assurgimus; idque quia illud crimen locio rei communis nequit intendi *l. 3. C. famil. heretisc.* cum plerumque credendum sit, eum qui partis dominus est, jure potiùs suo uti quam furti consilium inire voluisse *l. 51. ff. pro socio* quæ tamen

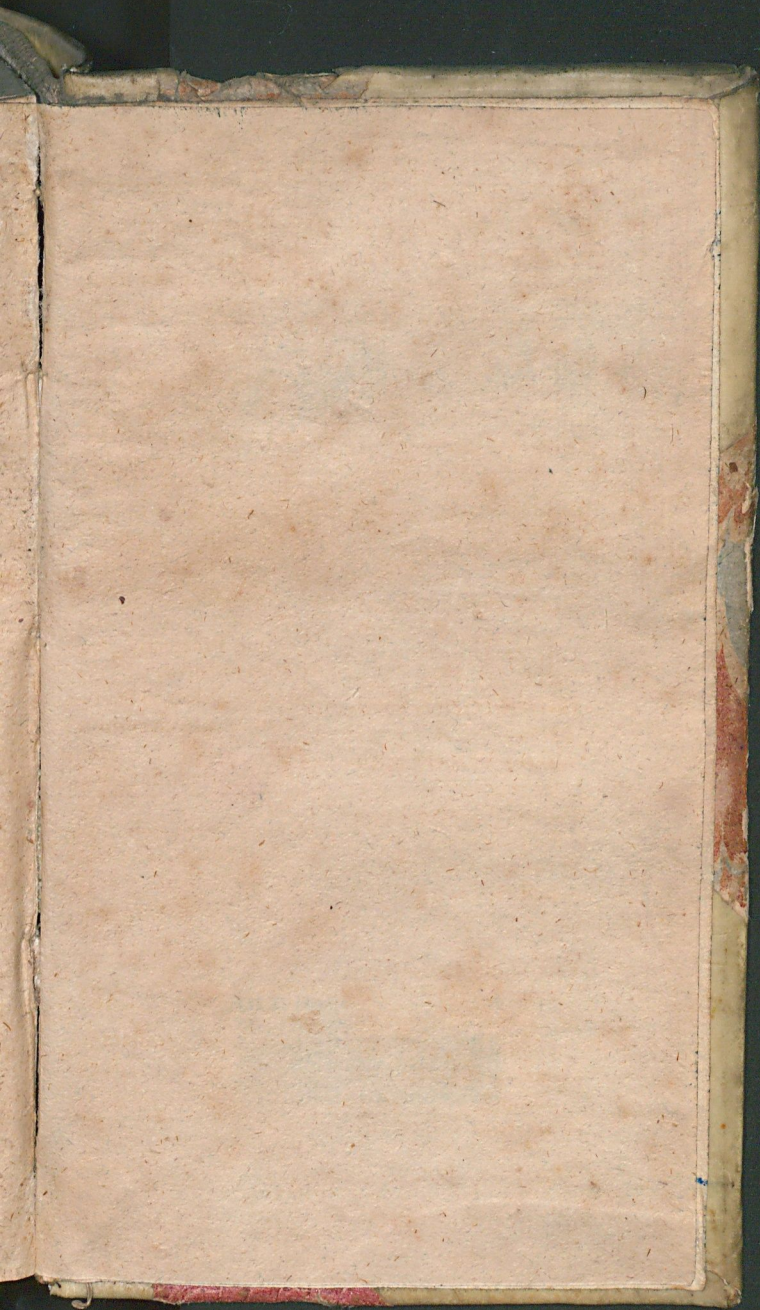
tamen præluntio cessat, si manifestè conitet de dolo malo & quod celandi animo contrectaverit socius, adcoque & tunc etiam furti agi potest: *l. 45. ff. d. t. Perez. tit. expil. hered. n. 5. Carpz. p. 2. qst. 83. n. 83.* Unum adhuc est quod in hac materia *clavium & claustrorum* dicam, nempe

CLAUDITE jam rivos pueri sat prata biberunt!

F I N I S.

No 2332.

ULB Halle
005 130 530

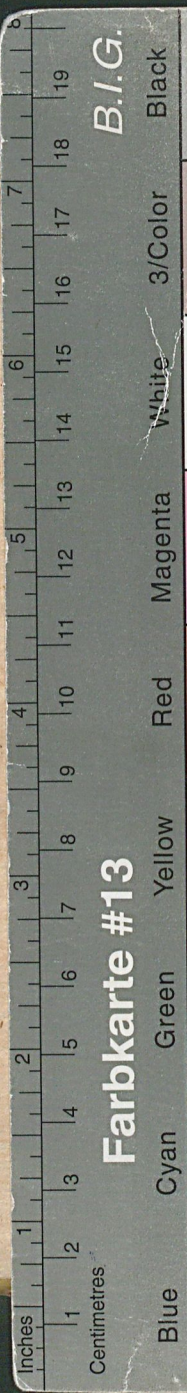
3

Handwritten blue ink scribble

Farbkarte #13

B.I.G.

**TONIS PHILIPPI
ZAUNSCHLIFFERI,**

ndici, ac Professoris Eloqu. & Histor. Ordin.
Juris verò Extraord. in Academiâ Marburg.

ILES TOGATUS,

Id est:

ursus, de militum & advocatorum,
bonorum, tum malorum, summa similitu-
dine in omnibus; ad filum nobilissimæ

XIV. C. de advoc. div. judiciorum

Cui accessit biga Diatribarum Juridicarum:

RUDENS AC JUSTUS

ARBITER PRIVATUS,

Seu

assio, de difficilima materia, quid
sit, si res aliqua in tertii privati, vel unius ex
artibus arbitrium est rejecta? in contractu vel
ultima voluntate, extra judicium

vel in eo: &c.

**DISSERTATIO JU-
DICA DE JURE CLAVIUM
ET CLAUSTRORUM:**

Dom

Schloß- und Schlüssel-Recht.

MARBURGI CATTORUM,

& sumtibus JOHANNIS HENRICI STOKENII.
ANNO M. DC. LXXXIV.